

T.C
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

19. YÜZYILIN ORTALARINDA AKDAĞ NAHİYESİ'NİN SOSYAL VE
EKONOMİK YAPISI

Yüksek Lisans Tezi

Gülsara KORKUT

AMASYA,
HAZİRAN-2019

T.C
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**19. YÜZYILIN ORTALARINDA AKDAĞ NAHİYESİ'NİN SOSYAL VE
EKONOMİK YAPISI**

Gülsara KORKUT

**Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce Yüksek Lisans İçin Kabul Edilen
Tezdir.**

Tezin Danışmanı
Doç. Dr. İbrahim SERBESTOĞLU

AMASYA
HAZİRAN, 2019

ETİK BEYAN

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

.../.../2019

Gülsara KORKUT

TEZ ONAY SAYFASI

Gülsara KORKUT tarafından hazırlanan 19.Yüzyılın Ortalarında Akdağ Nahiyesinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı başlıklı bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/ oy çokluğu ile ..././2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi kabul edilmiştir.

Jüri

Danışman : Doç. Dr. İbrahim SERBESTOĞLU .....

Üye :Prof.Dr.Memet EVSİLE .....

Üye :Doç.Dr. Ahmet YÜKSEL .....

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../2018

.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

19. YÜZYILIN ORTALARINDA AKDAĞ NAHİYESİNİN SOSYAL VE EKONOMİK DURUMU

Gülsara KORKUT

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek

Lisans, Haziran, 2019

Danışman: Doç Dr. İbrahim SERBESTOĞLU

Osmanlı Devleti'nin sosyal ve iktisadi tarih çalışmalarına ışık tutan kaynaklar arasında 19. yüzyılda tutulmuş olan Temettü Defterleri ait oldukları döneme dair önemli bilgiler içermektedir. Kaza ve köylerin hane hane ele alınarak, herkese ait şahsî mal varlıklarının emlak, arazi, hayvanat ve ürün gibi bilgilerinin kaydedildiği teferruatlı bilgiler içeren defterlerdir. Bu defterlerde hane reisinin sahip olduğu mal varlığının yanında hane reislerinin meslekleri, hangi zanaat kolunun geliştiği, bir kasabada en çok hangi hayvanın beslenip yetiştirildiğine dair bilgilerin yanında; aile isimleri, şahıslara ait isimler ve lakaplar, akrabalık ilişkileri, vakfedilen emlak, ziraat yapılan alanlar, kazanç elde edilen hayvanlar, kazanç miktarları, yıllık gelirler ve daha birçok ayrıntılı bilgiye yer verilmiştir.

Bu çalışmada, 1844-1845 yılında tutulan temettuat defterlerinde yer alan kayıtlardan hareketle Sivas Eyaleti, Amasya Sancağı, Akdağ Nahiyesinin 19. yüzyıl ortalarında sosyal ve ekonomik yapısının ortaya konulması amaçlanmıştır. Akdağ Nahiyesi ahalisinin geçimini tarım ve hayvancılıktan sağladığını söylemek mümkündür. Tarımsal faaliyetler olarak, dutluk bağı, üzüm bağı, meyve bahçesi ve bunun yanında arıcılık ön plana çıkarken, büyükbaş hayvan olarak sağman inek, küçükbaş hayvan olarak yoz keçinin yetiştirildiği görülmektedir. Köydeki meslekler tarım ve hayvancılığa göre şekillenmiş olup, bahçıvanlık, ırgatlık ve çobanlık en çok görülen mesleklerdir. Halkın Vergü-yi Mahsusanın

yanında ödedikleri vergilerin başında da öşr'i harir ve öşr'i üzüm gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Amasya, Akdağ Nahiyesi, Temettuat Defterleri

ABSTRACT

SOCIAL AND ECONOMIC STRUCTURE OF AKDAG TOWN IN THE MIDDLE OF THE 19th CENTURY

Amasya University, Institute Of Social Sciences Division Of History Education,

M.A, June, 2019

Supervisor: Assoc. Prof. İbrahim SERBESTOĞLU

Among the sources that shed light on the social and economic history of the Ottoman Empire, the Dividend Registers, which were kept in the 19th century, contain important information about the period they belonged to. Accidents and households of households, taking into account the households, real estate, land, animal and product information such as the information is recorded in the book. information about which animals are fed and raised, as well as family names, personal names and nicknames, kinship relations, charitable real estate, agricultural areas, earning animals, earnings, annual income and many more detailed information is given.

In this study, it was aimed to reveal the social and economic structure of Sivas Province, Amasya Sancağı and Akdağ Village in the middle of 19th century. It is possible to say that the livelihood of the population of Akdağ Village is derived from agriculture and animal husbandry. As agricultural activities, berry bond, grape vineyard, orchard and also beekeeping are prominent, while sheep as cow cattle and sheep as goat are raised. The occupations in the village are shaped by agriculture and animal husbandry, and gardeners, windmills and shepherds are the most common occupations. Beside the taxpayers paid by the public in the head of the taxpayers, they also pay perish and the grape comes.

Key Words: Ottoman State, Amasya, Akdag, Temettuat Registers

ÖN SÖZ

Yaşadığı coğrafya insanın kaderidir. İklimi, yer şekilleri, sahip olduğu kaynaklar o bölgeye ait her şeyi etkiler. O yerde yaşayan insanların yaşamsal faaliyetlerini, giyim kuşamını, yeme içmesini, yapmak istediği ekonomik faaliyeti şekillendirir. Kültürel farklılıklar buradan ortaya çıkar. Bir yerin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik değerlerinin anlaşılabilmesi için o coğrafyanın en küçük parçasına kadar inilmelidir. Ancak bu şekilde en küçük parçadan yola çıkılarak genele doğru bütüncül bir yorum yapılabilir. Böylelikle o yere ait doğru ve gerçek bilgiler elde edilebilir.

Osmanlı tarihi araştırmaları çoğunlukla siyasi tarih odaklı olmuştur. Tarih sadece geçmiş siyasi olaylar serisi olarak kabullenilmiş tarihe yön veren siyasi olaylar ve siyasi şahsiyetler daha çok merak edilmiş ve araştırılmıştır. Bu yüzden sosyal ve ekonomik tarih üzerine yapılan araştırmalar yetersiz kalmıştır. Ancak son yıllarda özellikle iktisadi çalışmalar fazlasıyla öne çıkmıştır. Özellikle 19. yüzyıl Osmanlı ekonomisi kent ve köy ekseninde araştırmalara konu olmaktadır. Osmanlı ekonomisinin bel kemiği olan tarım ve hayvancılık ve yine devletin en önemli gelir kaynağı olan vergi konuları bu çalışmalar içerisinde fazlaca araştırılan konular olmuştur.

Bu çalışmalara ışık tutan kaynaklardan en önemlisi şüphesiz temettuat defterleridir. Bir köyün ya da kazanın sosyal ve iktisadi tüm dinamiklerini ortaya koyan bu kaynaklar sayesinde Osmanlı'nın sosyal ve iktisadi yapısı da ayrıntılı şekilde ortaya konulmaktadır. Temettuat defterlerinden yazıldığı yerin ekonomik yapısı, tarımı, hayvancılık faaliyetleri, nüfusu, nüfus özellikleri, kültürel faaliyetler gibi birçok konuda bilgi elde edilmektedir. Bu çalışma da Sivas Eyaletinin Amasya Sancağına bağlı Akdağ Nahiyesinin 19. yüzyıldaki sosyal ve ekonomik yapısını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Çalışmam boyunca bana yol gösteren, sabırla çalışmalarına destek olan danışman hocam Doç.Dr. İbrahim SERBESTOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Gülsara KORKUT

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	5
1.1. 19. YÜZYILIN ORTALARINDA AKDAĞ NAHİYESİ VE SOSYAL YAPISI	5
1.1. 19. Yüzyıl Ortalarında Akdağ Nahiyesinin Sosyal Yapısı	6
1.1.1. Akdağ Nahiyesinde İkamet Eden Erkek Hane Reislerinin İsimleri	6
1.1.2. Kadın Hane Reislerinin Adları	11
1.1.3. Unvanlar	13
1.1.4. Lakaplar	15
1.1.4.1. Özellik Bildiren Lakaplar	15
1.1.4.2. Memleket Bildiren Lakaplar	19
1.1.4.3. Meslek Bildiren Lakaplar	21
1.1.4.4. Baba İsmi ve Aile İsimlerine Atfen Kullanılan Lakaplar	24
1.1.4.5. Temettuat Defterlerinde Kayıtlı Hane Sayısı ve Tahmini Nüfus	25
1.1.4.6. Akdağ Nahiyesinde Hane Reislerine Ait Meslekler	28
II. BÖLÜM	39

19. YÜZYILIN ORTALARINDA AKDAĞ NAHİYESİNDE TARIM VE HAYVANCILIK.....	39
2.1. Tarım.....	39
2.1.1. Üretim yapılan Tarım Alanlarının Dağılımı.....	40
2.1.2. Üretim Yapılmayan Tarım Alanlarının Dağılımı.....	45
2.1.3. Tahıl Üretimi ve Elde Edilen Gelirin Dağılımı.....	49
2.1.4. Bağcılık Yapılan Tarım Alanları ve Elde Edilen Gelirin Dağılımı.....	57
2.2. Hayvancılık.....	64
2.2.1. Genel Dağılım.....	64
2.2.2. Büyükbaş Hayvan Dağılımı ve Elde Edilen Yıllık Gelir.....	68
2.2.3. Küçükbaş Hayvan Dağılımı ve Elde edilen Yıllık Gelir.....	74
2.2.4. Yük ve Binek Hayvanı Dağılımı ve Elde Edilen Yıllık Gelir.....	80
2.2.5. Yük ve Binek Hayvanlarının Yıllık Gelir Dağılımı (Kuruş).....	83
2.2.6. Arı Kovanı Dağılımı ve Elde Edilen Yıllık Gelir.....	86
2.2.7. Akdağ Nahiyesi Dışındaki Diğer Nahiyelerde Hayvanları ve Tarlaları Olanlar	89
III. BÖLÜM	92
AKDAĞ NAHİYESİNİN VERGİ DAĞILIMI	92
3.1. Vergü-yi Mahsusa.....	95
3.2. Öşür Vergisi.....	98
3.3. Ağnam Vergisi.....	102
SONUÇ	105
KAYNAKLAR.....	107
EKLER	112
ÖZGEÇMİŞ	159

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Erkek Hane Reislerinin İsimleri ve Kullanım Sıklıkları	7
Tablo 2. Kadın Hane Reislerinin İsimleri ve Kullanım Sıklıkları.....	12
Tablo 3. Hane Reislerinin Kullandıkları Unvanlar ve Kullanım Sıklıkları.....	14
Tablo 4. Özellik Bildiren Lakaplar	17
Tablo 5. Memleket Bildiren Lakaplar	20
Tablo 6. Meslek Bildiren Lakaplar	22
Tablo 7. 1845 Yılına Ait Hane Sayısı ve Tahmini Nüfus	28
Tablo 8. Hane Reislerine Ait Mesleklerin Köylere Göre Dağılımı.....	30
Tablo 9. Hane Reislerine Ait Mesleklerin Toplam Dağılımı	36
Tablo 10. Üretim Yapılan Tarım Alanlarının Dağılımı (Dönüm).....	43
Tablo 11. Üretim Yapılmayan Tarım Alanlarının Dağılımı (Dönüm).....	46
Tablo 12. Tahıl Üretiminin Miktar Olarak Dağılımı (Kile).....	49
Tablo 13. Tahıl Üretiminden Elde Edilen Gelirin Dağılımı (Kuruş)	52
Tablo 14. H.1260 Senesi Bağcılık Yapılan Tarım Alanları ve Elde Edilen Gelirin Dağılımı	55
Tablo 15. H.1261 Senesi Bağcılık Yapılan Tarım Alanları ve Elde Edilen Gelirin Dağılımı	60
Tablo 16. Hayvan Varlığının Genel Dağılımı	64
Tablo 17. Büyükbaş Hayvan Dağılımı (Adet).....	68
Tablo 18. 1260-1261 Senesi Büyükbaş Hayvanlardan Elde Edilen Yıllık Gelirin Dağılımı	72
Tablo 19. Küçükbaş Hayvan Dağılımı (Adet).....	76
Tablo 20. 1260-1261 Senesi Küçükbaş Hayvanlardan Elde Edilen Gelirler Dağılımı (Kuruş).....	79
Tablo 21. Yük ve Binek Hayvanı Dağılımı (Adet)	84
Tablo 22. Yük ve Binek Hayvanlarından Elde Edilen Gelirin Dağılımı (Kuruş)	87
Tablo 23. H.1260 Senesi Arı Kovanı ve Elde Edilen Yıllık Gelir (Kuruş).....	91
Tablo 24. Akdağ Nahiyesi Dışındaki Diğer Nahiyelerde Hayvanları ve Tarlaları Olanlar	96
Tablo 25. Vergi Türlerinin Köylere Göre Dağılımı (Kuruş).....	99

Tablo 26. Vergü-yi Mahsusanın Dağılımı (Kuruş)	103
Tablo 27. Öşür Vergisinin Dağılımı (Kuruş).....	107
Tablo 28. Ağnam Vergisinin Dağılımı (Kuruş)	112
Tablo 29. Baba İsmi ve Aile İsimlerine Atfen Kullanılan Lakaplar	125
Tablo 30. Başka Yerde İkamet Edip Akdağ Nahiyesinde Emlak ve Arazisi Olanlar	125

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Erkek hane reislerinin sık kullandıkları isimler	11
Şekil 2. Kadın hane reislerinin sık kullandıkları isimler	13
Şekil 3. Sıklıkla kullanılan unvanlar	15
Şekil 4. En sık kullanılan özellik bildiren lakaplar	20
Şekil 5. En sık kullanılan memleket bildiren lakaplar.....	22
Şekil 6. En sık kullanılan meslek bildiren lakaplar	25
Şekil 7. Mesleklerin toplam dağılımı	39
Şekil 8. Üretim yapılan tarım alanlarının dağılımı.....	45
Şekil 9. Üretim yapılmayan tarım alanlarının dağılımı	49
Şekil 10. Üretilen tahıl çeşitlerinin dağılımı	52
Şekil 11. Bağcılık gelirlerinin üretim faaliyetlerine göre dağılımı.....	59
Şekil 12. Hayvan varlığının türlere göre dağılımı	64

KISALTMALAR DİZİNİ

BOA.	: Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi
H.	: Hicri
Hz.	: Hazreti
M.	: Miladi
ML. VRD. TMT.	: Maliye Varidat Temettuat
MÖ.	: Milattan Önce
Vb.	: Ve Benzeri
Vd.	: Ve Diğerleri
YÖK	: Yüksek Öğrenim Kurulu

GİRİŞ

Tarla kültürü ve hayvancılık ilk çağlardan itibaren Anadolu ekonomisinin temeli olmuştur. Bu ekonomi düzeni Roma, Bizans, Osmanlı Devletinde devam etmiştir. Bizans halkı meyvecilik ve pamuk üretimi ile ilgilenmiş, koyun, keçi, sığır ve at gibi hayvanlar yetiştirmişlerdir (Arslan, 2014: 59-60). Akdeniz iklim kuşağındaki diğer devletler gibi Osmanlı Devleti de, ekonomisi tarım ve hayvancığa dayanan bir yapıya sahiptir.

Köy, köylünün yaşadığı yerleşim birimidir. Köylü tarım ve hayvancılıkla uğraşan, bağ bahçe yetiştiren, kendi mülkü olmayan topraklarda yaşayan, yaşayışları birbirine benzeyen kimselerdir (Arslan, 2014: 75). Diğer bir ifadeyle köylü, bir çift öküzü ile işleyebileceği kadar toprağı olan, bunu devletin belirlediği kurallar içerisinde işleyen zirai yapının temeli ve devletin vergi kaynağıydı (İnalçık, 1990: 6). Bu mekanizmayı ayakta tutan ise, köylülerin geçimlerini ve iktisadi faaliyetlerini kanunlar tarafından destekleyen, “*ahlaki ekonomi yönetimi*” idi. Bu şekilde köylünün de isteklerine cevap verilmiş oluyor, devlet ile üretici arasında bütünlük sağlanıyordu (İslamoğlu, 1991: 94).

16. yüzyılın sonlarına gelindiğinde Osmanlı Devleti, hem içte hem dışta yaşanan olumsuzlukların etkisiyle sosyal ve ekonomik birçok açıdan düzeninin bozulduğu bir çözüme dönemine girmiştir. Savaş teknolojisi değişmiş, bu durum tımarlı sipahilerin görevlerini yerine getirmelerini zorlaştırmış, kaybedilen savaşlar ve akabinde gelen toprak kayıpları gelirlerin azalmasına neden olmuştu. Kurumların eski işlevini yitirmesi, tımar sisteminin bozulması bazı girişimler ile kurtarılmaya çalışılan ekonominin daha da kötü hale gelmesi ile ekonomik ve toplumsal düzen sarsılmıştı (Öztürk, 1996: 19). Nihayetinde 16. yüzyılın sonunda başlayan bu mali bunalım daha sonraki yüzyıllarda da devam etmiş, devletin içinde bulunduğu krizin aşılması için bazı girişimlerde bulunulmuştur (Çakır, 2001: 18).

Sözlükte “*düzenlemek, sıraya koymak, ıslah etmek*” anlamındaki tanzim kelimesinin çoğulu olan Tanzimat, “*mülki idareyi ıslah ve yeniden organize etme*” manasında kullanılır ayrıca bu düzenlemelerin yapıldığı dönemin adıdır (Akyıldız, 2011: 1). Genel olarak devletin bozulan bütün kurumları için hazırlanmış olan Tanzimat Ferman’ında özellikle mali yenilikler kapsamında şu üç husus amaç olarak belirlenmiştir; Vergilerde adaletin sağlanması, iltizam usulünün kaldırılması, bir gider bütçesi oluşturulması (Çakır, 2001: 22).

Osmanlı'nın klasik dönemde vergi yükümlülüğünü en geniş anlamda ifade eden kelime olan “tekâlif”, resim gibi nakdi, aynı ve bedeni yükümlülükleri kapsar. Vergi, tekâlif-i şer'iyye ve tekâlif-i örfiyye olarak ikiye ayrılmıştır. Tekalif-i Şer'iyye zekat, öşür, haraç ve cizye şeklinde idi (Kenanoğlu, 2013: 56). Tanzimat ile gelen yeni vergi düzeni ile şer-i vergiler yerine zirai ürünlerden onda bir, küçükbaş hayvanlardan ağnam ve gayrimüslimlerden cizye alınması, birden çok isim altında alınan vergi türleri yerine bütün olarak alınan “Ancematin vergi”, “Vergü-yi Mahsusa” gibi isimlerle adlandırılan yeni vergi uygulanmaya başlandı (Öztürk, 1996: 174). Devlet tarafından alınan toplam vergi, kazaya ait köy arasında bölüştürülmekteydi. Her köy de, kendisine düşen payı haneleri arasında kişilerin varlıklarına ve ödeme güçlerine göre paylaştırmaktaydı (Özlü, 2007: 183). Bu yeni uygulamanın muhtevası halkın mali gücünün karşılığı olarak sahip olduğu emlak, arazi, hayvan ve ticaretten kazandıkları gelirler idi. Mal varlığının adaletli bir şekilde tespit edilmesi ve tahsil edilmesi için ülkenin büyük bölümünde sayımlar yapılmıştır (Öztürk, 1996: 175). Tanzimat ile gelen bu yeni mali düzenin aynı anda ülkenin her tarafında uygulanması zor olduğundan merkeze yakın eyaletler (Hüdavendigâr, Konya, Aydın, Sivas, Ankara, Biga, Edirne, Rumeli, Silistre, Vidin ve Selanik) uygulamanın imkan bulduğu öncelikli bölgeler olarak seçilmiştir (Arslan, 2014: 24). Bu görev merkezin atadığı muhassıl-ı emval adı verilen görevliler aracılığı ile yapılmıştır. 1840 tarihli Talimatname'ye göre bu görevler, devlete ait topraklar ve vakıfların gelirlerinin toplanması, devlete ait ancak kaydolunmamış gelir kaynaklarının tespiti ve bunların kayıt altına alınması, temettuat sayımları ve takibi, ayrıca bölge idaresinden sorumlu olmak şeklinde tanımlanmıştır (Efe, 2010: 65-69). Mahalli idareciler olan muhassıllar idari yetkilerle de donatılınca bölgenin nüfuzlu kişileri haline gelmiş, zamanla görevlerini kötüye kullanmış, adları yolsuzluklara karışmıştır. Kısa sürede uygulanan sistem ile beklenenin aksine devletin gelirlerinde azalmalar olmuştu. Başarısızlıkla sonuçlanan bu sistemin ardından yeniden iltizam sistemine dönmüştür (Özkaya ve Akyıldız, 2006: 18-20).

Temettu sözlükte “*kar etme, kazanç*”, temettuat “*karlar, kazançlar*” anlamına gelmektedir (Develioğlu, 2012; 1253). Temettuat vergisi, Tanzimattan önce farklı isimlerle alınan vergilerin yerine getirilen tüccar, esnaf, köylü, şehirli hane reislerinin yıllık kazançlarından alınan vergi demektir. Temettuat defterleri ise hane reislerinin gelirlerinin tespitine dayanarak yapılan temettuat tahrirlerinin kaydedildiği defterlerdir (Arslan, 2002a: 58).

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Maliye Varidat kalemi defterlerinden olan bu defterlerin bir kısmına 1988 den önce Maliyeden müdevver ve kepeci tasnifleri arasında rastlanmış, 1988 de kataloglanarak dokuz katalog içinde 17.747 defter serisi olarak araştırmacılara sunulmuştur (Kütükoğlu, 1995: 395). Az sayıda olmakla birlikte defterlerin bir kısmı H.1256/M.1840 çoğunluğu H.1260/1261/M.1844/1845 yıllarına aittir (Arslan, 2014: 24).

(H.1261) de yapılan değişiklikle, temettuat sayımları, merkezden gönderilen memurlar tarafından değil, sayım yapılan köy yada kazanın muhtar ve imamı, halkı Müslüman değil ise kocabaşı ve papaz tarafından yapılmıştır (Kütükoğlu, 1995; 398). Hane esas alınarak yapılan sayımlardan elde edebileceğimiz ayrıntılı bilgiler şunlardır;

- Hane reisinin adı, unvanı, lakabı, mesleği, hangi zanaat ile meşgul olduğu, ait olduğu sülale,
- Hane reisinin ödediği Vergü-yi Mahsusanın miktarı,
- Hane reisi gayrimüslim ise ödemekle yükümlü olduğu cizye, aynen ödenen aşar vergisi hangi üründen ne kadar alındığı ve parasal karşılığı, nakit olarak ödenen aşarın parasal karşılığı,
- Hane reisinin sahip olduğu ekili-biçili, üretim yapılan topraklar, üretim yapılmayan nadasa bırakılmış topraklar, bağ, bahçe, çayırların dönüm olarak miktarları ve bu işletmelerin büyüklükleri, kiraya verilen toprakların dönüm olarak miktarı ve kimden kime verildiği,
- Hane reisinin sahip olduğu hayvanlar, türleri, sayıları,
- Hane reisinin taşınmazları varsa (değirmen, kışlak, dükkân) gibi sayıları ve büyüklükleri, bunlardan elde edilen gelirler ve yıllık gelir,
- Hane reisinin tüm bu mal varlığından elde ettiği hâsılatı ve icar gelirleri, yıllık geliri, uğraşıyorsa ticaret gelirleri ve meslek gelirleri (Güran, 1998: 227).

Köy ve köye ait çalışmalar, Osmanlı tarihinin genel olarak siyasi tarih odaklı çalışılması, önemli şahsiyetlerin ve daha önemli görülen olayların araştırılmasına öncelik verilmesinden dolayı Osmanlı tarihi içerisinde gelişme gösterememiştir. Osmanlının tarım ekonomisinin gücü ve bel kemiği olan köylüler, devletin siyasi serüveni içerisinde gerekli ilgiyi görememişlerdir. Son yıllarda yerel tarihle ilgili çalışmaları artmış, belgelere daha kolay ulaşılması da ilgiyi arttırmıştır.

Yerel tarih çalışan, çalıştığı bölge ile ilgili sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel bilgiler ortaya koymak isteyen tarihçilerin bu çalışmalar içerisinde birincil kaynaklar olarak incelemeleri gereken en önemli kaynaklardan biri kuşkusuz temettuat defterleridir.

Bu çalışmanın amacı 1845 yılına ait temettuat defterlerinden hareketle, 19. yüzyıl Sivas Eyaleti, Amasya Sancağına bağlı Akdağ Nahiyesinin sosyal ve ekonomik yapısı içerisinde nüfusu, hanelerin ekonomik faaliyetleri, sahip oldukları hayvanlar, tarım arazileri ve devlete ödedikleri vergilerin belirlenmesidir.

I. BÖLÜM

1.1. 19. YÜZYILIN ORTALARINDA AKDAĞ NAHİYESİ VE SOSYAL YAPISI

Ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu kesin olmayan, bilinen en eski adı Amesia olan Amasya şehri, Yeşilirmak'ın ayırdığı kayalıklı dar bir vadi üzerinde kurulmuştur. Irmağın solunda bulunan kayalıklara oyulmuş mağara, kral mezarları ve hemen yukarısında bulunan kale şehrin dikkat çeken yapılarıdır (Şahin ve Emecen, 1991 :1). Bir kale şehri olması ile askeri bir öneme sahip olan şehir ilk olarak Pontus krallığının merkezi olmuştur. Daha sonra Roma sınırlarına dahil olmuş, 712 yılında Arapların, daha sonra Bizans kuvvetlerinin himayesine girmiştir (Şimşirgil, 1996: 78-79).

Amasya şehrinin Türk hâkimiyetine ne zaman girdiğine dair kesin bir bilgi yoktur. 16. yüzyıldan itibaren Danişmenlilerin hâkimiyetinde olduğu bilinmektedir. II.Kılıçarslan tarafından Danişmendli toprakları fethedilince topraklar Kılıçarslan'ın oğulları arasında paylaştırılmıştır. Amasya Argunşah'a verilmiş ve bir süre Selçuklu himayesinde kalmıştır (Şahin ve Emecen, 1991: 1). Çok sürmeyen Selçuklu hâkimiyeti sonrası, şehir bir süre Moğol valilerince idare edilmiştir. Şehir Daha sonra Sivas'ta hüküm süren Eretna'nın hakimiyetine girmiş, nihayetinde Yıldırım Bayezid döneminde Osmanlı topraklarına katılmıştır (Özcan, 2015: 71). 1402 Ankara Savaşı yenilgisi sonrası Çelebi Mehmet tarafından hareket üssü olarak kullanılmıştır. Şehzade Bayezid'in sancakbeyliği döneminde şehrin önemi artmıştır. Daha sonraları şehzadelerin yönetim tecrübesi edinmeleri için gönderildikleri önemli bir merkez olmuştur. Milli mücadele sürecini başlatacak olan bir dizi yöntem ve ilkelerin, ilk adımlarının atıldığı yer olması sebebiyle de önemini korumuştur (Şahin ve Emecen, 1991: 1).

Çalışmamıza konu olan Akdağ Nahiyesi Amasya'nın merkezi yerleşimlerinden birisidir. Amasya Sancağına ait tahrirlerde Amasya; Merzifon, Havza, Gümüşhacıköy, Zeytun ve Ladik Kazalarına ayrılmıştır. Temettuat kayıtlarında ise Amasya, Akdağ, Geldiklan, Ezinepazar ve Hakala nahiyelerini de kapsamaktadır (Kurt, 2016: 58). Akdağ Nahiyesi Amasya'nın doğusunda kalmaktadır. Merkezi Akviran Köyü'dür. Doğudan batıya doğru uzanan, Akdağ ismiyle anılan bir dağın eteklerinde kurulmuş olmasından dolayı bu adı almıştır. Yaylasının bol, kışlağının güzel, havasının sağlam olmasından dolayı koyunlar çoğunlukla yazın burada otlatılır.

Yağı, peyniri, yoğurdunun şöhretli olduğu bilinmektedir. Akdağ Nahiyesi içerisinde birçok âlim yetişmiş, burada vakıf, zaviye, tekke ve türbeler inşa etmişlerdir (Yaşar, 2007: 231).

1844-1845 yıllarına ait temettuat kayıtlarında Akdağ Nahiyesinde 26 köy bulunmaktadır. Amasya Sancağına ait 1482 (Hicri854) ilk nüfus bilgilerini içeren tahrir göre Akdağ Nahiyesi 48 köy 2 mezradan oluşmaktadır. Yine 1768 tarihli Avarız Defteri'ne göre Akdağ Nahiyesine bağlı 22 köy vardır (Kahrıman ve Gür, 2012: 26). Tarihsel süreç içerisinde Akdağ Nahiyesinde köy sayılarının değiştiği görülmektedir. 1576'dan sonra kaybolan köy yerleşmelerinin en çoğu Akdağ Nahiyesi, Argoma (Suluova) ve Geldiklan Nahiyelerinde olmuştur. 16. yüzyıldaki çözümlenin bunda etkisi büyüktür. Merkezin güç kaybına bağlı olarak ekonomik ve siyasi baskılar artmıştır. Köylerde artan eşkıyalık olayları, köylüler üzerinde artan ekonomik baskı, Celali isyanlarının bu bölgede başlamış olması, şiddet olayları, depremler ve düzensiz iklim koşulları gibi birçok sebep köy terk etmelerini ve yerleşim değişikliklerini kaçınılmaz kılmıştır (Özel, 2015: 572- 575).

1.1. 19. Yüzyıl Ortalarında Akdağ Nahiyesinin Sosyal Yapısı

Temettuat kayıtları vergi üzerinden yapılan muhtevası ekonomik belgeler olan kayıtlar olsa da yerleşim yerlerinin ekonomik yapısının yanında sosyal ve kültürel yapısının ortaya konmasına da katkı sağlamışlardır. Hane esaslı yapılan sayımlardan yola çıkarak, kişiye ait isim, meslek, lakap, ödediği vergiler, sahip olduğu hayvan miktarları ve tarım arazilerine dair birçok ayrıntılı bilgi elde edilmektedir. Bu bilgilerle bölgenin sadece ekonomik yapısı değil sosyal yapısı da değerlendirilebilmektedir.

1.1.1. Akdağ Nahiyesinde İkamet Eden Erkek Hane Reislerinin İsimleri

Kişileri birbirinden ayıran en önemli özelliklerinden biri taşıdığı ismidir. Temettuat sayımlarında kişilerin isimleri baba adıyla, lakabıyla ya da ait olduğu sülale ismi ile birlikte verilmiştir (Çağlar, 2015: 420). Kişiler, isim ve lakabının yanında mesleği, şu veya bu kişinin zevcesi, kerimesi şeklinde yazılmıştır (Özlü, 2007: 9). Bu sayımlar hane esas alınarak yapılmış, vergiye tabi olan hane reisinin adı defterlerin başına kaydolunmuştur (Adıyeke, 2000: 774). Bu isimler çoğunlukla “oğlu” ibaresi kullanılarak yazılmıştır.

Akdağ Nahiyesinde 861 hane reisi tarafından kullanılan 76 farklı isim tespit edilmiştir. Bu isimler arasında 13 hane reisinin isimleri, Kareki, Dimitri, Nikola, Yahı,

Nikofas, Yuvan, Lanbi, Yako, Vasil, Savan, Petro, Yalofa, Senan olarak kaydedilmiştir. Bu kişilerin gayrimüslim olduğu kuvvetle muhtemeldir.

Bu kişiler dışında gayrimüslim isimlerine rastlanmayışı köy nüfusunun büyük çoğunluğunun Müslüman olduğunu göstermektedir. Müslüman hane reisleri çoğunlukla İslamiyet'in önde gelen şahıslarına, Ehlibeyte ve dört büyük halifeye ait isimleri kullanmaktadırlar.

Akdağ Nahiyesine kayıtlı hane reislerine ait isimler içerisinde en fazla kullanılan 130 defa ile Mehmet ismidir. Mehmet, Mustafa ve Ahmet isimleri peygambere atfen kullanılan isimler olup özellikle Muhammed ismine kutsallık yüklenerek daha çok saygı gösterildiğinden Muhammed ismini doğrudan kullanmak yerine, daha çok Mehmet ismi tercih edilmiştir (Serbestoğlu, 2018: 28). Mehmet isminden sonra en çok kullanılan isimlerin sırasıyla, 89 kez Ali ve 74 kez Mustafa olduğu görülmektedir. Hüseyin, Ahmet, Hasan, Osman, Ömer ve İbrahim isimleri de en çok kullanılan isimlerdendir. Kullanılan isimlerden yola çıkarak Akdağ Nahiyesinde dini değerlere önem verildiğini, islami değerlerin etkisinin isimler üzerinden yaşatıldığını görmekteyiz.

Akdağ Nahiyesinde hane reislerine ait en çok kullanılan isimler, sıklıkları ve yüzdeleri tablo 1'de ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 1. Erkek Hane Reislerinin İsimleri ve Kullanım Sıklıkları

Sıra No	Kullanılan İsim	Kullanım Sıklığı	Yüzdelik Oran
1	Mehmed	130	% 15.0
2	Ali	89	% 10.3
3	Mustafa	74	% 8.6
4	Hüseyin	70	% 8.2
5	Ahmed	69	% 7.10
6	Hasan	53	% 6.2
7	Osman	53	% 6.2
8	Ömer	49	% 5.7
9	İbrahim	41	% 4.8

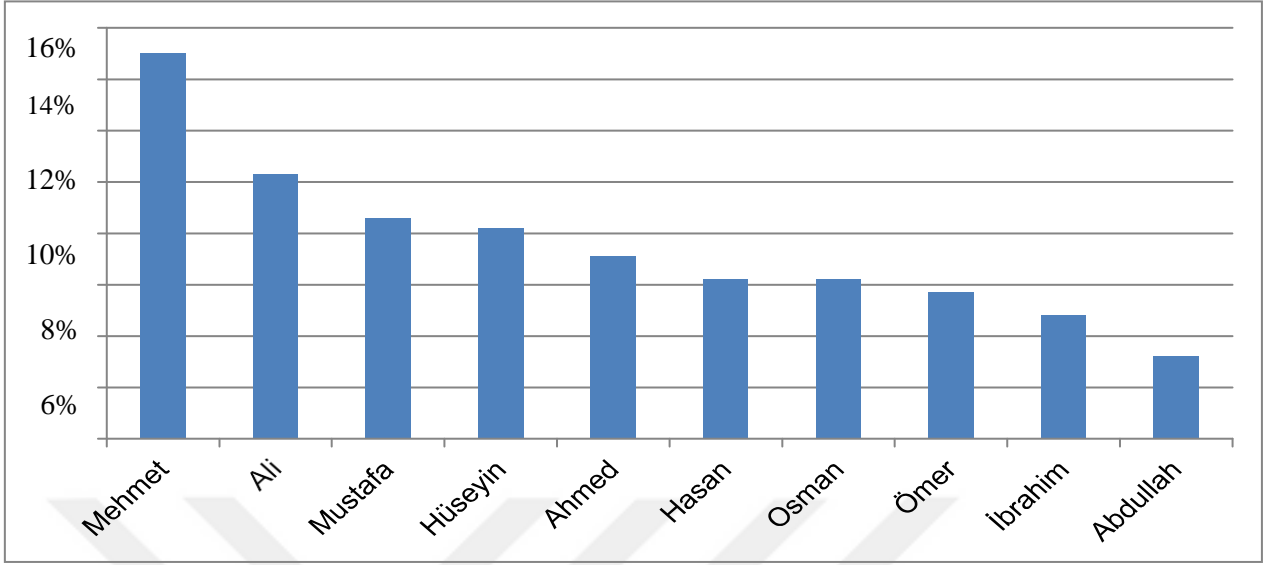
10	Abdullah	27	% 3.2
11	Halil	22	% 2.6
12	İsmail	21	% 2.5
13	Süleyman	15	% 1.8
14	Bekir	11	% 1.3
15	Seyyid	10	% 1.2
16	Abdurrahman	8	% 0.9
17	Emrullah	7	% 0.8
18	Emin	7	% 0.8
19	Kadir	6	% 0.6
20	Abdülkadir	5	% 0.5
21	Abdi	5	% 0.5
22	Hafız	5	% 0.5
23	Yusuf	5	% 0.5
24	Veli	4	% 0.4
25	Musa	4	% 0.4
26	Salih	4	% 0.4
27	Sadullah	3	% 0.3
28	Kasım	3	% 0.3
29	Mikail	3	% 0.3
30	Abdüllatif	2	% 0.2
31	İsa	2	% 0.2
32	Recep	2	% 0.2
33	Şerif	2	% 0.2

34	Himmet	2	% 0.2
35	Hızır	2	% 0.2
36	Mahmud	2	% 0.2
37	Abidin	2	% 0.2
38	Kareki	2	% 0.2
39	Dimitri	2	% 0.2
40	Nikola	2	% 0.2
41	Halid	1	% 0.1
42	Mesud	1	% 0.1
43	Abdülğani	1	% 0.1
44	Hasan Ali	1	% 0.1
45	Yahi	1	% 0.1
46	Yakup	1	% 0.1
47	Cuma	1	% 0.1
48	Aziz	1	% 0.1
49	Alemdar	1	% 0.1
50	Muhammed	1	% 0.1
51	Said	1	% 0.1
52	Hacı Fakı	1	% 0.1
53	Davud	1	% 0.1
54	Satılmış	1	% 0.1
55	Nazif	1	% 0.1
56	Sabri	1	% 0.1
57	Eyüb	1	% 0.1

58	Muhterem	1	% 0.1
59	Feyzullah	1	% 0.1
60	Abdulhalim	1	% 0.1
61	Abdurrahim	1	% 0.1
62	Selim	1	% 0.1
63	Zaim	1	% 0.1
64	Seyyid Ahmed	1	% 0.1
65	Hüseyin Şaban	1	% 0.1
66	Mehmed Ali	1	% 0.1
67	Nikofas	1	% 0.1
68	Yuvan	1	% 0.1
69	Lanbi	1	% 0.1
70	Yako	1	% 0.1
71	Vasil	1	% 0.1
72	Savan	1	% 0.1
73	Petro	1	% 0.1
74	Yalofa	1	% 0.1
75	Senan	1	% 0.1
Toplam		860	% 100

Şekil 1. Erkek hane reislerinin sık kullandıkları isimler

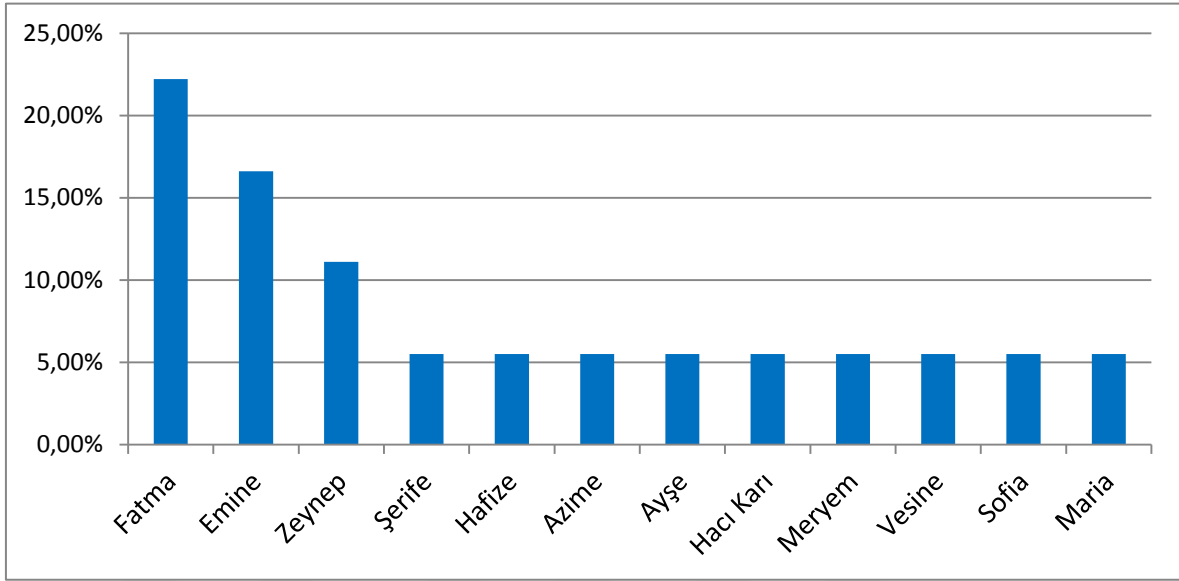
1.1.2 Kadın Hane Reislerinin Adları

Akdağ Nahiyesine ait temettuat kayıtlarında 861 erkek hane reisi dışında, 14 Müslüman ve 4 gayrimüslim olmak üzere toplam 18 kadın hane reisi ismine rastlanmaktadır. Müslüman kadın hane reislerine ait isimler Fatma, Emine, Zeynep, Şerife, Hafize, Azime, Ayşe'dir. İsimlere bakıldığında çoğunun peygamberimizin kızı ve eşinin adına ithaf olduğu, İslami değerlerin erkek isimlerinin yanında kadın isimleri üzerinde de yaşatıldığı görülmektedir. Kayıtlarda Müslüman kadın isimlerinin dışında Sofia, Meryem, Maria ve Vesine adı ile yazılmış dört tane gayrimüslim kadın ismine rastlanmıştır. Tespit edilen 12 kadın hane reisinden 8 tanesi, 152 hane ile nahiyenin en kalabalık köyü olan Zığere'de ikamet etmektedir. Gayrimüslim kadınların da hepsi Zığere Yukarı Mahallede, sırasıyla 144, 145, 146 ve 147 nolu hanelerde ikamet etmektedir. Kadın hane reislerinin isimleri, erkek hane reisleriyle olan akrabalık belirtilerek, kerimesi, zevcesi, kızı ve karısı şeklinde yazılmıştır. Tablo 2'de kadın hane reislerinin isimleri ve kullanım sıklıkları görülmektedir.

Tablo 2. Kadın Hane Reislerinin İsimleri ve Kullanım Sıklıkları

Sıra No	Kullanılan İsim	Kullanım Sıklığı	Yüzdelik Oran
1	Fatma	4	%22.2
2	Emine	3	% 16.6
3	Zeynep	2	% 11.1
4	Şerife	1	% 5.5
5	Hafize	1	% 5.5
6	Azime	1	% 5.5
7	Sofia	1	% 5.5
8	Meryem	1	% 5.5
9	Maria	1	% 5.5
10	Vesine	1	% 5.5
11	Ayşe	1	% 5.5
12	Hacı karı	1	% 5.5
Toplam		18	

Şekil 2. Kadın hane reislerinin sık kullandıkları isimler

1.1.3. Unvanlar

Temettuat kayıtlarının yazıldığı dönemde soyadı olmadığı için, vergi mükellefleri defterlere uğraştıkları meslek, ait oldukları aile isimleri veya kendilerine ait bazı ayırt edici fiziksel özellikleri ile kaydedilmişlerdir. Unvan, bunlar içerisinde önemli yeri tutmuştur (Aslan, 2015: 18).

Türkçe’de kişinin sahip olduğu memuriyet vazifesini ve derecesini belirten terim olarak unvan kelimesi “*kitap, mektup ve yazı başlığı*” anlamına gelmektedir. Unvan kullanımı çok eskiye dayanan bir gelenektir. Türk, Arap ve İran devletlerinde çokça kullanılmışlardır. Birçok Türk hükümdarı çeşitli unvanlar kullanmışlardır. Han, hakan, ilig, idikut, tamgaç gibi unvanlar hükümdarların; hatun ve katun gibi unvanlar da hükümdar eşlerinin çokça kullandığı unvanlar olmuştur. Osmanlı Devleti’nde ise bey, han gibi unvanlar Türk geleneğinin, sultan, halife ve hüdavendigâr gibi unvanlar İslami geleneğin devamı olarak çokça kullanılmıştır (Özaydın ve İpşirli, 2012: 163).

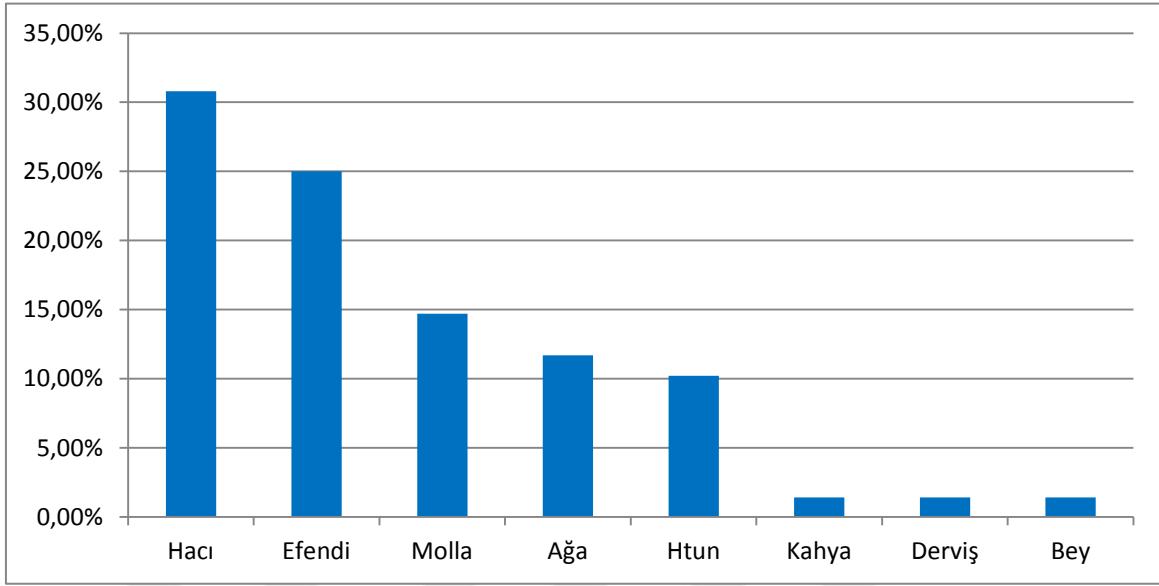
17. yüzyıla gelindiğinde unvan kullanımı, Osmanlıda klasik dönemdeki amacının dışında, kişilerin güç kazandığı sosyo-politik bir amaca dönüşmüştür. Soyu belli olmayan kişilerce, zanaatkar ve mahkumlara kadar bir statü kazanma, itibar edinme, tanınma ve korunma aracı olarak suiistimal edilebilmiştir (Açık, 2014: 12-37).

Akdağ Nahiyesinde hane reislerinin kullandıkları 8 farklı unvan tespit edilmiştir. Bu unvanlar; hacı, efendi, molla, ağa, hatun, kâhya, derviş ve beydir. Bu unvanlar 66 hane reisi tarafından kullanılmıştır. En fazla kullanılan unvan “hacı”dır. Hacı unvanını kullananların dini sorumluluklarını yerine getirdikleri ve bu vazifeyi yerine getirecek maddi güçlerinin olduğu tahmin edilmektedir (Kütükoğlu, 1995: 402). Hacı sıfatından sonra en çok kullanılan unvan efendi olmuştur. 17 hane reisi tarafından kullanılmıştır. Anadolu’daki kullanımı “*sahip ve malik*” anlamlarına gelen efendi unvanı, 17. yüzyıldan sonra yüksek dereceli memurlara verilen eğitilmiş ve saygıdeğer anlamında kullanılan bir unvan olmuştur (Köprülü, 1994: 456). Efendi unvanından sonra en çok molla kullanılmıştır. Bu unvan, bazı İslam toplumlarında tanınmış din âlimlerine verilen unvandır (Algar, 2005: 238). Kullanılan lakaplar kişilerin dini statüleri hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 3. Hane Reislerinin Kullandıkları Unvanlar ve Kullanım Sıklıkları

Sıra No	Kullanılan Unvan	Kullanım Sıklığı	Kullanım Yüzdesi
1	Hacı	21	% 30.8
2	Efendi	17	% 25
3	Molla	10	% 14.7
4	Ağa	8	% 11.7
5	Hatun	7	% 10.2
6	Kahya	1	% 1.4
7	Derviş	1	% 1.4
8	Bey	1	% 1.4
Toplam		66	

Kullanılan unvanlar içerisinde zenginlik ifade eden ve günümüzde halen anlamını kaybetmemiş olan ağa unvanı 8 hane reisi tarafından kullanılmıştır (Aslan, 2015: 19). Kadın hane reislerinden 8 tanesi hatun unvanını kullanmıştır. Buradan eski Türk geleneklerine bağlılığın devam ettiğini görebiliyoruz. En az kullanılan unvanlar ise erkek hane reislerinden 1’er kişinin kullandığı kâhya, bey ve derviş unvanı olmuştur.

Şekil 3. Sıklıkla kullanılan unvanlar

1.1.4. Lakaplar

Lakap, kişinin bilinmesinden hoşlanmadığı bir kusuruyla ona hitap etmek anlamına gelmektedir. Daha sonraları kişinin sevdiği ve onu toplumda yücelten anlamında kullanılarak, kişilerin olumlu ve olumsuz yönlerine işaret eden bir terim olmuştur (Bozkurt ve İpşirli, 2003: 65-67). Unvanlardan farklı olarak, lakaplar daha çok kişinin değiştiremeyeceği özelliklerine göre verilmiştir (Aslan, 2015: 20). Lakaplar fiziksel görünüm, vücutta göze çarpan bir özellik ya da karakter özelliğine göre takılmıştır (Çavdar, 2015: 213). Lakap takmak Türklerde eski bir gelenek olup, Anadolu'daki çoğu aile ve sülaleler mutlaka bir lakap kullanmışlardır. Kişilerin akrabalıkları bu lakaplarla anlaşılabilir (Bozkurt ve İpşirli, 2003: 65-67).

1.1.4.1. Özellik Bildiren Lakaplar

Lakapların kişilerin daha çok değiştiremeyeceği özelliklerine göre verildiğini daha önce söylemiştik. Hane reislerinin kullandıkları lakaplar kişilere rastgele değil, sosyal, fiziksel ve sağlık durumlarına göre verilmiştir. Tablo 4'te özellik bildiren lakaplar ve kullanım yüzdeleri gösterilmiştir. Hane reislerinin kullandığı 67 farklı lakap tespit edilmiş ve bu lakaplar 171 hane reisi tarafından kullanılmıştır. Lakaplar içerisinde en çok kara, sarı, keleş, deli, uzun, öksüz, topal, cüçük, kör, saçıkbaş, sağır, köse, dilsiz, ayyaş ve açık göz lakaplarının kullanıldığı görülmektedir.

En fazla kullanılan kara ve sarı lakaplarının kişiye ten ve saç renginden dolayı verildiği düşünülmektedir. Kullanılan lakapların geneli kişinin belirgin fiziki yönlerine göre, eksik ya da işlevini yitirmiş olan olan bir uzvuna dikkat çekilerek verilmiştir.

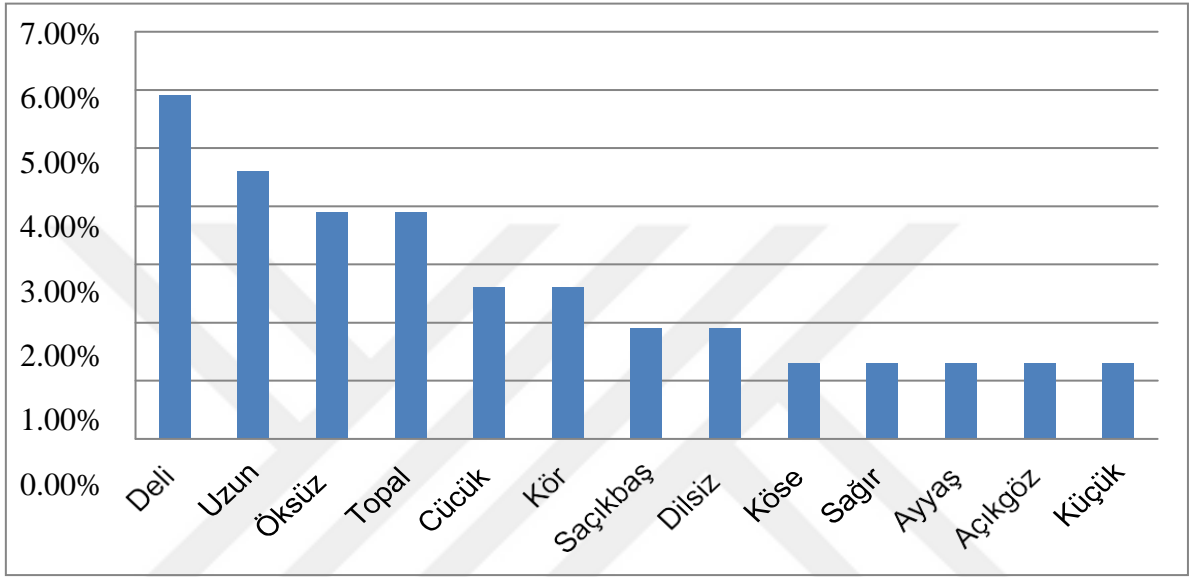
Tablo 4. Özellik Bildiren Lakaplar

Sıra No	Kullanılan Lakap	Kullanım Sıklığı	Kullanım Yüzdesi
1	Kara	37	% 24
2	Sarı	22	% 14.4
3	Keleş	11	% 7.2
4	Deli	9	% 5.9
5	Uzun	7	% 4.6
6	Öksüz	6	% 3.9
7	Topal	6	% 3.9
8	Cüçük	4	% 2.6
9	Kör	4	% 2.6
10	Saçıkbaş	3	% 1.9
11	Dilsiz	2	% 1.3
12	Köse	2	% 1.3
13	Sağır	2	% 1.3
14	Ayyaş	2	% 1.3
15	Açıkgöz	2	% 1.3
16	Küçük	1	% 0.6
17	Boz	1	% 0.6
18	Maviş	1	% 0.6
19	Bodur	1	% 0.6
20	Çıyan	1	% 0.6

21	Kuru	1	%0.6
22	Dişiuzun	1	%0.6
23	Çirkin	1	%0.6
24	Solak	1	%0.6
25	Kancık	1	%0.6
26	Yavaş	1	%0.6
27	Usul	1	%0.6
28	Karga	1	%0.6
29	Cücük göz	1	%0.6
30	Aygır	1	%0.6
31	Şişik	1	%0.6
32	Kaba	1	%0.6
33	Cin	1	%0.6
34	Bıyık	1	%0.6
35	Karabıyık	1	%0.6
36	Kızkapan	1	%0.6
37	Karayılan	1	%0.6
38	Karabacak	1	%0.6
39	Karagöz	1	%0.6
40	Kıyye bal	1	%0.6
41	Dobez	1	%0.6
42	Koneş	1	%0.6
43	Çorukçu	1	%0.6
44	Çolak	1	%0.6

45	Tülek	1	%0.6
46	Kart	1	%0.6
47	Tenten	1	%0.6
48	Muhavven	1	%0.6
49	Yakı	1	%0.6
50	Dipi	1	%0.6
51	Hartlık	1	%0.6
52	Ziskir	1	%0.6
53	Mancı	1	%0.6
54	Hezre	1	%0.6
55	Penyal	1	%0.6
56	Kavık	1	%0.6
57	Toğnuk	1	%0.6
58	Tekyenişin	1	%0.6
59	Kıkne	1	%0.6
60	Uzeyik	1	%0.6
61	Mancük	1	%0.6
62	Mazit	1	%0.6
63	Yaba	1	%0.6
64	Kart	1	%0.6
65	Gönbe	1	%0.6
66	Labis	1	%0.6
Toplam		170	

Bazı lakaplar ise kişinin karakterine ithafen, alaycı şekilde verilmiştir. Bu lakaplara örnek olarak Tenten (geveze), muhavven (hain), tülek (kurnaz, uyanık), koneş (fena), çorukçu (inatçı) gibi lakaplar gösterilebilir. Kullanılan lakaplar içerisinde küçük düşürücü lakaplar da azımsanmayacak miktardadır. Deli, cck, bodur, ayyaş, çıyan, kancık, çirkin, kaba, kart, aygır, kuru, şişik bu tür kullanıma örnektir. Lakap kullanımı günümüzde de yaygın şekilde devam etmektedir

Şekil 4. En sık kullanılan özellik bildiren lakaplar

1.1.4.2. Memleket Bildiren Lakaplar

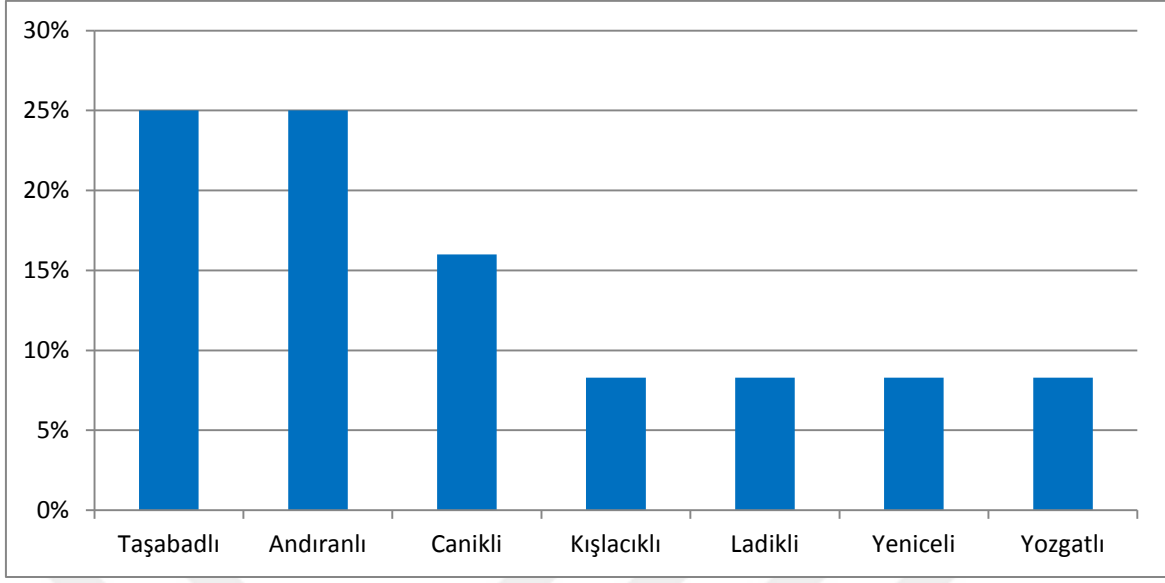
Memleket bildiren lakaplar kişilerin nereli olduklarını belirtmek amacıyla kullanılan lakaplardır. Yaşadığı bölgeden göç eden insanlar, gittikleri yerlerde kendi vatanlarına vurgu yapan bazı unvanlar kullanmışlardır. Bu lakaplar kişilere yeni geldikleri bölgede ayırt edilmeleri açısından bölgedeki insanlar tarafından verilmiştir. Kişiler göç ettikleri yerde uzun yıllar kalsalar dahi geldikleri coğrafyaya vurgu yapan bu lakaplarla anılmaya devam etmişlerdir.

Tablo 5. Memleket Bildiren Lakaplar

Sıra No	Kullanılan Lakap	Kullanım Sıklığı	Kullanım Yüzdesi
1	Taşabadlı	3	% 25
	Andıranlı	3	%25
2	Canikli	2	% 16
3	Kışlacıklı	1	% 8.3
4	Ladikli	1	% 8.3
5	Yeniceli	1	% 8.3
6	Yozgatlı	1	% 8.3
Toplam		12	

Tablo 5’te, Akdağ Nahiyesinde kullanılan memleket bildiren lakaplar ve kullanım sıklıkları verilmiştir. Kişilerin memleketlerine vurgu yapan 6 farklı lakap belirlenmiştir. Bu lakaplar 12 hane reisi tarafından kullanılmıştır. Tabloya bakıldığında en fazla kullanılan lakap Taşabadlı lakabıdır. Taşabad, Tanzimat’ın ilk yıllarında Sivas’a bağlı 22 kazadan biridir. 1944’te Tokat’a bağlı kaza olarak teşkilatlandırılmıştır (Çavdar, 2015: 208-209). Bu lakabı kullanan kişilerin tamamı nahiyeye bağlı Yenice Karyesinde ikamet etmektedir. Taşabadlı lakabının ardından en çok kullanılan lakaplar sırasıyla Andıranlı ve Canikli’dir. Lakapları kullanan kişilerin Amasya ve Akdağ Nahiyesine yakın yerlerden geldikleri ve buraya yerleştikleri görülmektedir. Amasya dışından gelip yerleşen 1 hane reisi vardır. Yozgadlı lakabını kullanan bu kişi Zığere Köyü Aşağı Mahalle 44 numaralı hanede ikamet etmektedir. Lakaplardan bölgeye yapılan göçlerin yakın yerlerden olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 5. En sık kullanılan memleket bildiren lakaplar

1.1.4.3. Meslek Bildiren Lakaplar

Akdağ Nahiyesinde 33 farklı meslek bildiren lakap tespit edilmiştir. Bu lakaplar 191 hane reisi tarafından kullanılmıştır. Bunlar içerisinde 79 defa ile en çok Kethüda lakabı kullanılmıştır. Buradaki kullanımının köy işleri ile ilgilenmek olduğu düşünülmektedir. Osmanlı Devleti köy topluluğunun temsilcisi olarak her köyde bir imam ve kethüda bulundurmuştur (Arslan, 2015: 73).

Kethüda lakabı, sivil kuruluşlarda vazifeli kişiler için kullanılan kâhya lakabıyla aynı anlamda kullanılmıştır. Fakat Kethüda lakabı daha çok esnaf teşkilatında görev yapan ve devlet işleriyle ilgilenen kimselerce kullanılmıştır. En üst yöneticilerden en alttakilere kadar herkesin kethüda unvanını taşıyan bir yardımcısı bulunmuştur (Canatar, 1991: 332).

Köyü temsil etmenin yanında bazı işlerle de ilgilenir, devlet ile köylü arasında köprü görevi görürlerdi (Arslan, 2007a: 238). Akdağ Nahiyesinde geçimin tarım ve hayvancılıktan sağlandığı görülmektedir.

Kethüdanın burada köy işleri ile ilgilenen, çitliklerde çalışan kimselerin kullandığı bir lakap olduğu muhtemeldir. Kethüda lakabından sonra en çok kullanılan lakap imam lakabıdır. 21 hane reisi tarafından kullanılmıştır.

İmam lakabını kullanan hane reislerinin mesleklerine ithafen bu lakabı kullanmışlardır. Ancak tüm hane reislerinin lakaplarıyla mesleklerinin eş olduğu düşünülmemelidir. Örneğin, Merkep Kışlacığı 25 numaralı hanede kayıtlı olan karye imamı İsmail Efendi'nin mesleği rençber olarak yazılmıştır. Yine Karakise Karyesinde 45 numaralı hanede kayıtlı olan Hatip Mustafa Efendi'nin mesleği ziraatçi olarak kaydolunmuştur. Hane reislerinin kendi meslekleri dışında farklı mesleklerle de uğraştıkları görülmektedir.

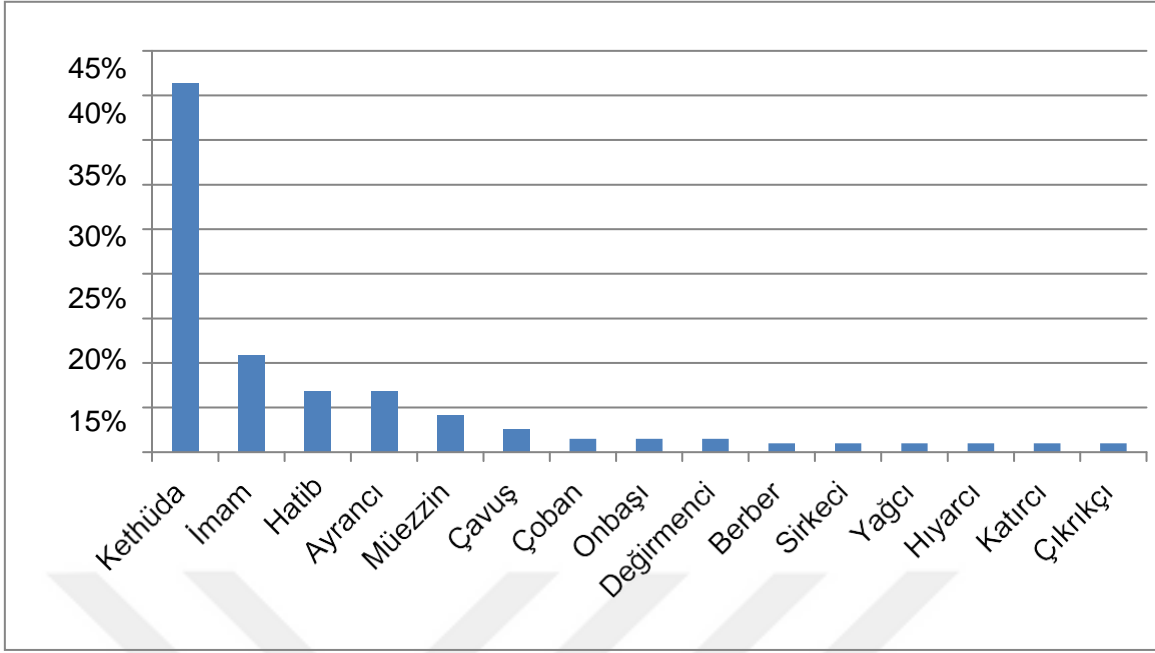
Tablo 6. Meslek Bildiren Lakaplar

Sıra No	Kullanılan Lakap	Kullanım Sıklığı	Kullanım Yüzdesi
1	Kethüda	79	% 41.3
2	İmam	21	% 10.9
3	Hatib	13	% 6.8
4	Ayrancı	13	% 6.8
5	Müezzin	8	% 4.1
6	Çavuş	5	%2.6
7	Çoban	3	% 1.5
8	Onbaşı	3	% 1.5
9	Değirmenci	3	% 1.5
10	Berber	2	%1.0
11	Sirkeci	2	%1.0
12	Yağcı	2	%1.0
13	Hıyarcı	2	%1.0
14	Katırcı	2	%1.0
15	Çıkırıkçı	2	%1.0
16	Pekmezci	1	% 0.5
17	Çanakçı	1	%0.5

18	Kapucu	1	%0.5
19	Dümbelekçi	1	%0.5
20	Keçeci	1	%0.5
21	Debbağ	1	%0.5
22	Tüccar	1	%0.5
23	Danacı	1	%0.5
24	Davulcu	1	%0.5
25	Sepetçi	1	%0.5
26	Demirci	1	%0.5
27	Çerçi	1	%0.5
28	Lağımıcı	1	%0.5
29	Küpçü	1	%0.5
20	Ciğerci	1	%0.5
31	Çıkrıkçı	1	%0.5
32	Gazalcı	1	%0.5
33	Balıkçı	1	%0.5
Toplam		191	

Temettuat kayıtlarında haneler 1 den başlayarak numaralandırılmıştır. İmam ve muhtarlar öneminden dolayı ilk haneye yazılmışlardır (Adıyeke, 2000: 780). Akdağ Nahiyesi temettuat kayıtlarına baktığımızda bu kuralın dışına çıkıldığı görülmektedir. Bazı karye imamlarının 1 nolu haneye yazılmadığı tespit edilmiştir. Örneğin; Karakise Karyesi imamı 42 nolu haneye, Mevrek Köyü imamı 25 nolu haneye, Tadra Köyü imamı 19 nolu haneye, Merkezkişlacığı Köyü imamı 25 nolu haneye, İrni köyü imamı 88 nolu haneye kaydolunmuştur.

İmam lakabından sonra en çok kullanılan lakaplar sırasıyla hatip, ayrıncı, müezzin ve çavuş olmuştur.

Şekil 6. En sık kullanılan meslek bildiren lakaplar

1.1.4.4. Baba İsmi ve Aile İsimlerine Atfen Kullanılan Lakaplar

Temettuat kayıtlarında hane reislerinin baba ismi, mensup oldukları aile ya da sülaleye ithaf olunan bazı lakaplarla kaydolunduğu görülmektedir. Kaydedilen hane reisinin adı yazılmadan önce, baba adı veya aile adı ardından “oğlu” ibaresi getirilerek bir lakap oluşturulmaktadır. Bu lakap sayesinde hane reislerinin hangi aile ve sülaleye mensup olduğu hakkında önemli bilgiler elde edilmektedir. Bu şekilde hane reisleri arasındaki akrabalık ilişkileri de tespit edilebilmektedir. Aile adı ile oluşturulan lakap kullanımını günümüzde de devam etmektedir.

Akdağ Nahiyesine ait köylerde ikamet eden hane reislerinin kullandıkları baba adı ve aileye mensup 875 lakap tespit edilmiştir. Lakaplar tablo 7 ek 1’de yerleşim yeri ile birlikte verilmiştir. Lakaplardan hane reislerinin fiziki durumları, icra ettikleri meslekler, memleketleri, göçmen olup olmadıkları ile ilgili birçok çeşitli bilgiye ulaşmak mümkündür.

Lakaplardan akrabalık ilişkilerine dair bilgiler elde edilebilmektedir. Karakise Karyesinde Ayrancıoğlu lakabıyla anılan 13 hane reisi bulunmaktadır. Yine aynı karyede Müezzinoğlu lakabıyla 8 hane reisi yazılmıştır. Hane reislerinin aynı karyede ikamet edip aynı lakapla anılmaları aralarındaki akrabalık ilişkisini desteklemektedir. Ancak farklı karyelerde ikamet edip aynı lakapları kullanan hane reislerine de rastlanmaktadır.

Taşbaşı Karyesinde kullanılan İlyasoğlu lakabı, Gündüz Karyesinde de 3 hane reisi tarafından kullanılmıştır. Bu kişilerin aynı sülaleye mensup oldukları kuvvetle muhtemeldir. Ancak farklı karyelerde aynı lakabın kullanılması kesin bir akrabalık ilişkisi olduğunu göstermez. Örneğin, İmamoğlu lakabı farklı karyelerde birçok hane reisi tarafından kullanılmıştır. Karakise Karyesinde 3, Akviran Karyesinde 3, Yenice Karyesinde 3, Başalan Karyesinde 3, İrni Karyesinde 3, Kızseki Karyesinde 1 hane reisi tarafından kullanılmıştır. Burada kişilerin baba mesleklerinden dolayı aynı lakabı kullandıkları kuvvetle muhtemeldir. Yine Müezzinoğlu lakabı, Mevrek Karyesinde bir hane reisi tarafından, Karakise Karyesinde 8 hane reisi tarafından baba mesleklerinden dolayı kullanılmıştır. En çok kullanılan lakaplar İmamoğlu, Hatipoğlu, Ayrancıoğlu, Müezzinoğlu, Dipioğlu, Köseoğlu, Keleşoğlu, Ustahaliloğlu, Karaköseoğlu, Muharremoğlu, Tongayoğlu, Çolakoğlu, Dağlıoğlu, Alibeşeoğlu, Lafçioğlu ve İsaοğlu Katanoğlu ve Mustafaoğlu'dur.

1.1.4.5. Temettuat Defterlerinde Kayıtlı Hane Sayısı ve Tahmini Nüfus

Can, hayat, ruh anlamlarına gelen, Arapça nefis kelimesinin çoğulu olarak kullanılan nüfus kavramı, bir yerde oturmak anlamına da gelmektedir. Daha çok bir coğrafyada yaşayan insanları ifade eder (Koç, 2007: 293). Osmanlı Devleti'nin sosyal ve iktisadi yapısı içinde nüfus önemli bir yer tutmuştur. Nüfus konusu ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmış ancak kayda değer çalışmalar ve güvenilir bilgiler Tanzimat döneminde elde edilmiştir. 19. yüzyıla gelindiğinde araştırmacılar, erken döneme ait kaynaklardan elde ettikleri bilgilerle Osmanlı Devleti'nin nüfus yapısı ve özellikleri ile ilgili daha sağlam bilgiler ortaya koymuşlardır.

Sözlükte “yazma, kaydetme” anlamlarına gelen tahrir kelimesi, Osmanlı'da vergilerin ve vergi mükelleflerinin tespiti için yapılan sayımları ve bu sayımların yazıldığı defterleri ifade eder (Öz, 2010: 425). Osmanlı Devleti'nin nüfus araştırmaları içerisinde çok eskiden beri yapılmakta olan tahrirler önemli bir yer tutmaktadır (Elibol, 2007: 136-137).

Tahrirlerin amacı, halkın ikamet ettiği yerleri, sahip oldukları mal ve ürünlerin kaynaklarını, tımar sahiplerinin gelirlerini, halk ve tımar sahipleri arasındaki sorunları hükümdara bildirmektir.

Yine hane sayılarının belirlenerek kanuna aykırı vergi alımının önüne geçmek istenmiştir. Sayımların titizlikle yapılması, kişilerin ve gelir getiren herşeyin eksiksiz yazılması en önemli hususlardır (Öz, 2010: 426).

Tahrirler, Osmanlı Devleti'nin tımar sistemini uyguladığı bölgelerde, vergiye konu olan ekonomik faaliyetleri ve vergi mükelleflerinin yerinde tespiti açısından önemli olmuştur (Özel, 2000: 3). Tahrirler, Devlet sınırları içerisinde yer alan köy ve kasaba nüfusunun belirlenmesi, toprak miktarı, kişilerin ödedikleri vergiler gibi birçok bilgiye ulaşılabilme imkanı sağlamaktadır (Çimen, 2012: 191).

Tımar sisteminin zamanla önemini yitirmesi ile tahrir usülü terk edilmeye başlanmıştır. Daha önce olağanüstü hal durumlarında alınan avarız vergisinin sürekli hale getirilmesi ile bu vergiyi ödemekle yükümlü kimselerin sayımına başlandı (Güneş, 2014: 221). Avarız defterleri bir sonraki nüfus sayımlarının öncülüğünü yapmıştır (Özcan, 2016: 98).

Lügatta ev, bina ikametgah gibi anlamlara gelen hane deyiminin nüfus meselesi ve tahrirlerle ilgili yapılan çalışmalarda tam olarak ne ifade ettiği, kaç kişilik bir aileyi temsil ettiği konusu halen tartışılmakta olan bir kavramdır (Göyünç, 1979: 331). Vergi kaynaklarının yazıldığı defterlerde hane, çoğunlukla aileyi temsil eden kocanın adıyla yazılmıştır (Kurt, 2016: 31).

1768 tarihli Avarız defterine göre Akdağ Nahiyesinin nüfusu 1650-2200 arasındadır. Yine 1831'de yapılan sadece erkeklerin sayıldığı nüfus sayımında Akdağ, Ezinepazar ve Geldiklan Nahiyelerinin toplam nüfusu 2983 olarak kaydedilmiştir. Bu toplam içerisinde 134 gayrimüslim sayılmıştır (Keriman ve Gür, 2012: 27-28). Akdağ Nahiyesi nüfusunun tamamının Müslümanlardan oluşmadığı görülmektedir. Nitekim temettuat belgelerinden elde edilen bilgilerde de Akdağ Nahiyesine bağlı köylerde gayrimüslim hane reislerine rastlanmaktadır.

Hane nüfusunun belirlenmesinde, vergi kayıtlarından yola çıkarak yapılan nüfus tahminlerine ulaşmak için Ömer Lütfi Barkan tarafından her hanenin beş kişiden oluştuğu görüşü kabul edilmiştir (Öztürk, 1995: 36). Akdağ Nahiyesine ait temettuat defterlerinde 918 hane tespit edilmiştir. Hanenin beş kişiden oluştuğu formülü kullanılarak yapılan hesaplama sonucunda 19. yüzyıl ortalarında Akdağ Nahiyesinin tahmini nüfusu 4690 kişidir.

Tablo 7 incelendiğinde en fazla nüfusa sahip olan Ziğere Köyü Yukarı Mahalle'dir. Ziğere'nin temettuat defterinde hane sayısının 151 olduğu tespit edilmiştir. Hane sayısının beş sayısı ile çarpımı sonucunda karyenin tahmini nüfusunun 755 kişi olarak hesaplanmıştır. Ziğere Karyesinden sonra nüfusu en kalabalık olan karye Yenice Karyesi'dir. Yenice'nin hane sayısı 127'dir. Tahmini nüfusu ise 635 kişidir. Akdağ Nahiyesinde en az nüfusa sahip olan karye Kocaköy'dür. Kocaköy Karyesinde temettuat defterine kayıtlı 3 hane tespit edilmiştir. Bu 3 hanenin beş sayısı ile çarpımı sonucunda ise karyenin tahmini nüfusu 15 olarak hesaplanmıştır. Tablodaki veriler tahmini verilerdir.

Tablo 7 . 1845 Yılına Ait Hane Sayısı ve Tahmini Nüfus

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Tahmini Nüfusu	Yüzdellik Oranı
Ziğere Y. Mahalle	151	755	% 16.08
Yenice Karyesi	127	635	% 13.5
İrni Köyü	89	445	% 9.4
Mevrek Köyü	70	350	% 7.4
Ziğere A. Mahalle	59	295	% 6.2
Merkeb Kışlacığı	57	285	% 0.06
Karakise Karyesi	51	255	% 5.4
Akviran Karyesi	51	255	% 5.4
Ziğere Soğukpınar	43	215	% 4.5
Seracık Karyesi	30	150	% 3.1
Başalan Karyesi	28	140	% 2.9
Yıkılkan Karyesi	27	135	% 2.8
Gündüz Karyesi	25	125	% 2.6
Boyalı Karyesi	25	125	% 2.6
Tadra Köyü	23	118	% 2.5
Kızseki Karyesi	20	100	% 2.1

Sarılar Karyesi	12	60	% 1.2
Sofular Karyesi	11	55	% 1.1
Aktaş Karyesi	9	45	% 0.9
Kozalan Karyesi	7	35	% 0.7
Siga Karyesi	6	30	% 0.6
Kürtler Karyesi	6	30	% 0.6
Taşbaşı Karyesi	4	20	% 0.4
Çukurvıran	4	20	% 0.4
Kocaköy	3	15	% 0.3
Toplam	938	4690	% 100

1.1.4.6. Akdağ Nahiyesinde Hane Reislerine Ait Meslekler

Meslek kişinin hayatı boyunca yaşamsal faaliyetlerini yerine getirebilmesi, geçimini sağlayabilmesi, toplum içerisinde kendine bir yer bulabilmesi için uğraştığı birtakım faaliyetler bütünüdür. Kişinin toplumdaki statüsünden, insan ilişkilerinden, yaşadığı yer seçimine kadar birçok şeye etki etmektedir (Öztürk, 1996: 87). Kişinin icra ettiği mesleği onun yaşamının bir parçasıdır. Kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişir. Ancak yaşadığı coğrafya, bulunduğu toplumun gelişmişlik düzeyi ve hangi mesleklerin geliştiği de bunun belirlenmesinde önemlidir.

Temettuat belgeleri ışığında elde edilen en önemli bilgilerden biri de hane reislerinin icra ettiği mesleklerdir. Kişilerin mesleklerinden yola çıkarak bölgedeki ekonomik faaliyetlerin neler olduğu, hangi zanaat kollarının geliştiği ile ilgili bazı bilgilere ulaşılabilmektedir.

Akdağ Nahiyesinde icra edilen meslekler ve köylere göre dağılımı tablo 10'da gösterilmektedir. Kayıtlardan elde edilen bilgilere göre 918 hanenin tamamının meslekleri belirtilmemiştir. Bir meslek icra edecek durumda olamayanlar önemsenmiş ve meslek kısmına bunu açıklayan bir bilgi yazılmıştır. Örneğin, Merkezkişlacığı Karyesinde 56 nolu

hanede ikamet eden Topal Mustafa oğlu Abdurrahman'ın mesleği belirtilmemiştir. Meslek kısmına “merkumun mecruh olduğu” ibaresi yazılmıştır.

Yaralı anlamına gelen mecruh kelimesinin kullanılması, adı geçen kişinin bedensel bir sakatlığı ya da eksikliğinin bulunduğuna işaret etmektedir. Yine adı geçen köyde 57 nolu hanede ikamet eden hane reisinin mesleğinin yazılmadığı, bunun yerine “fukaradan olduğu” ibaresinin yazıldığı görülmektedir. Temettuat defterlerinde sakat ve çalışamaz kişiler dışında yaşlılar, sabiler ve yetimler de bir meslek icra edemeyecek durumda olan kişiler olarak belirtilmişlerdir. Meslek icra edemeyen ve neden meslek icra edemedikleri açıklanan hane reislerinden ödemekle yükümlü oldukları vergi alınmamıştır.

Tablo 8. Hane Reislerine Ait Mesleklerin Köylere Göre Dağılımı

Meslekler	Sayısı
Kocaköy	
Ziraatçı	3
Ziğere Soğukpınar Karyesi	
Bahçıvan	27
İmam	1
Muhtar	1
Hatib	1
Amele	1
Çoban	1
Harir çekici esnafı	1
Mesleği Belirtilmeyen	9
Siga Karyesi	
Ziraatçı	4
Rençber	1

Çoban	1
Sofular Karyesi	
Ziraatçi	11
Taşbaşı Karyesi	
Ziraatçi	3
Bahçıvan	1
Gündüz Karyesi	
Ziraatçi	21
Hizmetkar	2
Kizir	1
Sabi	1
Başalan Karyesi	
Ziraatçi	25
Çoban	3
Yenice Karyesi	
Bahçıvan	107
Irgat	8
Çoban	5
Sakat	1
Hizmetkar	1
Kizir	1
Amil	1
Amelmande	1

Sabi	1
İrni Köyü	
Rençber	74
Hizmetkar	4
Irgat	3
Bilasınıf	2
İmam	1
Derviş	1
Mesleği Belirtilmeyen	7
Seracık Karyesi	
Rençber	26
Çoban	2
Mesleği Belirtilmeyen	2
Merkeb Kışlacığı	
Ziraatçi	30
Irgat	10
Çoban	3
Bahçıvan	3
Rençber	2
Sabi	2
Hatib	1
Oduncu	1
Mecruh	1
Fukara	1

Asakir-i Nizamiye	1
-------------------	---

Mesleği Belirtilmeyen	1
-----------------------	---

Mevrek Köyü

Rençber	51
---------	----

Ziraatçi	15
----------	----

Çoban	1
-------	---

Harir keşide	1
--------------	---

İmam	1
------	---

Sarılar Karyesi

Ziraatçi	12
----------	----

Tadra Köyü

Ziraatçi	19
----------	----

Çoban	2
-------	---

İmam	1
------	---

Mesleği Belirtilmeyen	1
-----------------------	---

Kızseki Karyesi

Ziraatçi	19
----------	----

Karakise Karyesi

Ziraatçi	37
----------	----

Çoban	7
-------	---

İmam	1
------	---

Mesleği Belirtilmeyen	1
-----------------------	---

Kozalan Karyesi

Ziraatçi	6
----------	---

Yıkılkan Karyesi

Bahçıvan	14
----------	----

Ziraatçi	5
----------	---

Çoban	5
-------	---

Mesleği Belirtilmeyen	2
-----------------------	---

Zigere Yukarı Mahalle

Bahçıvan	108
----------	-----

Çoban	6
-------	---

Rençber	5
---------	---

Amele	3
-------	---

Amil	3
------	---

Hizmetkar	2
-----------	---

Matbaacı	2
----------	---

Berber	1
--------	---

İmam	1
------	---

Sabi	1
------	---

Mesleği Belirtilmeyen	5
-----------------------	---

Çukurviran

Ziraatçi	3
----------	---

Yetim ve sabi	1
---------------	---

Zigere Aşağı Mahalle

Bahçıvan	48
----------	----

Sabi	3
------	---

Amil	2
------	---

Harir keşide ustası	2
---------------------	---

Derviş	2
--------	---

Hatib	1
-------	---

Mesleği Belirtilmeyen	3
-----------------------	---

Kürtler Karyesi

Ziraatçı	5
----------	---

Hizmetkar	1
-----------	---

Aktaş Karyesi

Ziraatçı	8
----------	---

Çoban	1
-------	---

Boyalı Karyesi

Rençber	24
---------	----

Çoban	1
-------	---

Akviran Karyesi

Ziraatçı	43
----------	----

Hizmetkar	3
-----------	---

İmam	1
------	---

Keresteci	1
-----------	---

Çoban	1
-------	---

Kizir	1
Mesleği belirtilmeyen	1
Toplam	916

Tablo 8’de görüldüğü üzere hane reisleri ziraata dayalı mesleklerle uğraşmışlardır. Hane reislerinin genellikle bahçıvanlık, rençberlik, çobanlık, ırgadlık, ziraatçılık ve hizmetkârlık gibi mesleklerle ilgilendikleri görülmektedir.

Tablo 9. Hane Reislerine Ait Mesleklerin Toplam Dağılımı

Sıra No	Meslekler	Toplam Mevcudu	Dağılım Yüzdesi
1	Bahçıvan	310	% 97.4
2	Ziraatçı	267	% 83.9
3	Rençber	182	% 57.2
4	Çoban	40	% 12.5
5	Mesleği belirtilmeyen	33	% 10.3
6	Irgat	21	% 6.6
7	Hizmetkar	13	% 4.08
8	Sabi	9	% 2.8
9	İmam	7	% 2.2
10	Amil	5	% 1.5
11	Amele	4	% 1.2
12	Harir Keşide	4	% 1.2
13	Hatib	3	% 0.9
14	Kizir	3	% 0.9
15	Derviş	3	% 0.9

16	Matbaacı	2	% 0.6
17	Bilasınıf	2	% 0.6
18	Muhtar	1	% 0.3
19	Berber	1	% 0.3
20	Oduncu	1	% 0.3
21	Keresteci	1	% 0.3
22	Amelmande	1	% 0.3
23	Sakat	1	% 0.3
24	Fukara	1	% 0.3
25	Mecruh	1	% 0.3
26	Asakir-i Nizamiye	1	% 0.3
27	Yetim ve sabi	1	% 0.3
Toplam		918	% 100

Tarla tarımına göre, bağ ve bahçe işleri daha fazla emek ister. Bu yüzden genellikle yoğun nüfuslu yerlerde yaygınlaşmıştır (Güran, 1998: 80). Üretim ise daha çok bahçıvan ve hizmetkârlarla sağlanmıştır (Yıldırım, 2017: 218).

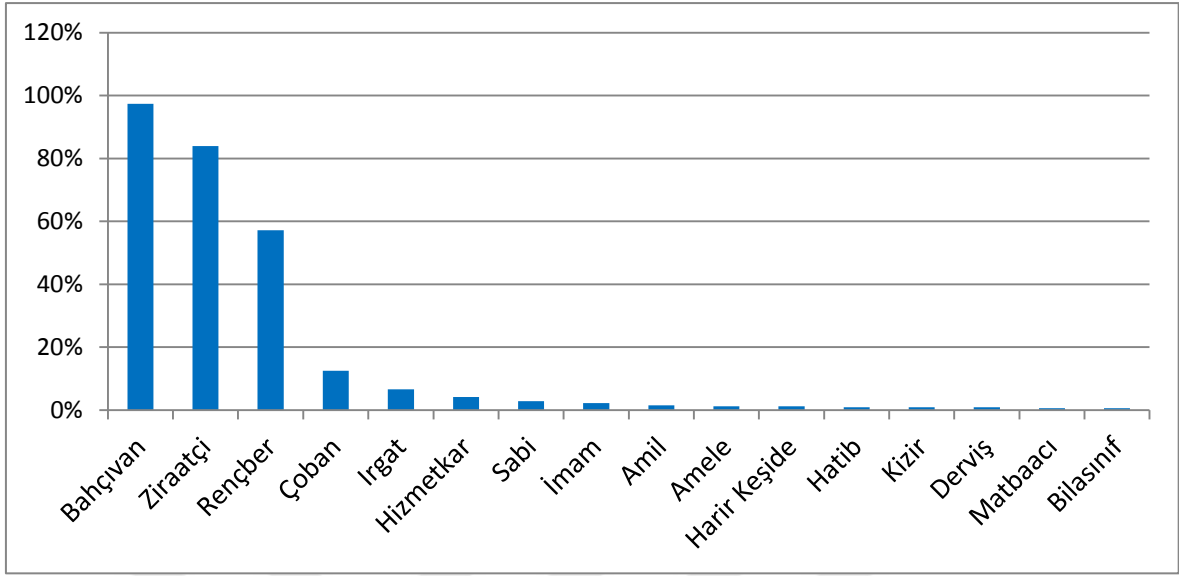
Tablo 9’da Akdağ Nahiyesinde ikamet eden hane reislerinin icra etmiş oldukları mesleklerin toplam dağılımı verilmektedir. Akdağ Nahiyesinde en fazla icra edilen meslek bahçıvanlıktır. Bunun sebebi, bağcılık ve dut yetiştiriciliğinin bu bölgede yaygın olmasıdır. Hane reislerinden 310 kişi bahçıvanlık mesleğini yapmaktadır. Bu mesleğin yapanların çoğu üzüm ve dut bağlarında çalışmaktadır (Soydal, 2018: 28). Bahçıvanlık mesleğini icra edenlerin büyük çoğunluğu Zığere Karyesi Yukarı Mahallede ikamet etmektedir. Zığere 152 hane sayısı ile Akdağ Nahiyesinin en kalabalık karyesidir. Böylece, bahçıvanlığın yoğun nüfuslu yerlerde yapıldığı bilgisi desteklenmektedir. Bahçıvanlıktan sonra en çok yapılan meslek ziraatçılıktır. 267 hane reisi ziraatçı olarak kaydedilmiştir. Ziraatçılıktan sonra ise en fazla rençberlik mesleği icra edilmiştir. 182 hane reisi rençber olarak yazılmıştır. Rençber, kendi tarım arazisinde ziraatla uğraşan çiftçidir (Çağlar, 2015: 422).

Rençberlikten sonra en çok yapılan meslek çobanlıktır. 40 hane reisi çoban olarak kaydedilmiştir. Tarımdan sonra hayvancılığın meslekler üzerinde önemli olduğu görülmektedir.

Hane reislerinin mesleklerinin köylere göre dağılımına baktığımızda, çoğunun aynı mesleği icra ettiği görülmektedir. Böylece köyler ve köyde yaşayanlar arasında ekonomik ve sosyal büyük farkların olmadığı anlaşılmaktadır. Meslekler içerisinde esnaf ve zanaatkârlar yok denecek kadar azdır. Bu durum tarım ve hayvancılığın birincil ekonomik faaliyetler olması ile ilgilidir. Sadece beş kişinin tarım dışı meslek icra ettikleri görülmüştür. Zığere Karyesinde ikamet eden 91 ve 110 nolu hane reislerinin mesleği matbaacı, 118 nolu hane reisinin mesleği berberlik olarak kaydedilmiştir. Akviran Karyesinde ikamet eden 45 nolu hane reisinin mesleği keresteci, Merkezkişlacığı Karyesinde ikamet eden 51 nolu hane reisinin mesleği oduncu ve 57 nolu hane reisinin mesleği “asakir-i nizamiyeden olduğu” şeklinde kaydedilmiştir. Bu kişinin ordu mensubu olduğu anlaşılmaktadır.

Mesleklerin genel dağılımı içerisinde mesleği belirtilmeyen kişi sayısı 33'tür. Bu kişilerin mesleklerinin ne olduğu ile ilgili tahminde bulunulabilecek bir bilgi verilmemiştir. Kayıtlarda 21 hane reisinin mesleği ırgad olarak kaydedilmiştir. Irgadlık, tarımla ve tarım dışı bazı işlerde çalışan kişiler için kullanılmaktadır. Rençberden farklı olarak, çalıştığı tarım arazisinin sahibine bağlıdır ve günlük yevmiye karşılığında uzun süre aynı topraklarda çalışır (Çağlar, 2015: 422). En çok icra edilen mesleklerden biri de hizmetkârlık olmuştur. 13 hane reisi hizmetkâr olarak kaydedilmiştir. Hizmetkârlık mesleğini icra edenlerin tam olarak ne yaptıkları bilinmese de, bu kişilerin evlerde hane sahiplerinin günlük yemek, temizlik vs. gibi işlerini yapan kişiler olması tahmin edilmektedir (Özlü, 2007: 164). Kayıtlarda 7 hane reisinin imamlık mesleğini icra ettiği görülmektedir. Nahiye içerisinde bazı köylerin imamlarının bulunmadığı görülmektedir. Din işlerinin imamın olmadığı bu köylerde, bilgi sahibi tecrübeli kimselerce yapıldığı kuvvetle muhtemeldir.

Akdağ Nahiyesi içerisinde 5 hane reisi amil, 4 hane reisi amele olarak kaydedilmiştir. Bu kişiler, belirli bir ücret karşılığında tarım, inşaat vs. gibi yerlerde çalışan işçilerdir (Özlü, 2007: 164). Nahiye içerisinde 3 hane reisinin mesleği kizir olarak kaydedilmiştir. Kizir, köy muhtarının yardımcısıdır (Parlatır, 2009: 913).

Şekil 7. Mesleklerin toplam dağılım

II. BÖLÜM

19. YÜZYILIN ORTALARINDA AKDAĞ NAHIYESİNDE TARIM VE HAYVANCILIK

Toplumların iktisadi yapıları sanayi, ticaret, zanaat, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinden oluşmaktadır. Osmanlı iktisadi yapısında şehirlerde daha çok sanayi ve ticaret faaliyetler, köylerde ise tarımsal faaliyetler görülmektedir (Çavdar, 2015: 215). Klasik Osmanlı ekonomisinin esası tımar sistemine, yani toprağa ve tarımsal üretime dayanıyordu. Gelişmiş bir tarım teknolojisi olmasa da bu sistemle zirai üretim için gerekli ortam sağlanıyordu (Topuz, 2007: 378). Devlet sınırları içerisinde yaşayan 11 milyonluk nüfusun büyük çoğunluğu geçimini tarım üzerinden sağlamaktaydı (Quataert, 1985: 1556). Tarımsal ekonominin ana karakterini ve sosyal yapısını ise üretici ve emek birimi olan köylü aileler oluşturuyordu (Arslan, 2014: 64).

2.1. Tarım

16. yüzyıla gelindiğinde yaşanan mali bunalım toprak sisteminin çökmesine neden olmuştur. Diğer taraftan Avrupa'da değişen ticaret yolları ile güçlenen Avrupa ekonomisinin takip edilememesi iktisadi ve sosyal dengeyi bozmuştur (Çakır, 2001: 18). Bu gelişmeler, ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan, gelir kaynaklarını bu sistem üzerinden elde eden Osmanlı Devleti için tarımın bozulması yani ekonominin çökmesi demektir. Ekonomik çöküşte tarımın bel kemiği olan köylülerin topraklarını terk etmeleri ve üretim yapmamaları etkili olmuştur (Yıldırım, 2018: 49). Özellikle güç merkezlerinin taşra üzerindeki gelir kaynaklarını paylaşma mücadelesi, uzun süren savaşların yarattığı ortam, köylünün ödediği vergi üzerinden yapılan mali baskı, patlak veren isyanlar ve eşkıyalık olaylarının yarattığı yaygın şiddet ortamı, depremler, kuraklık ve iklim koşulları gibi birçok neden köylü nüfusun toprak üzerindeki varlığını sürdüremez hale getirmişti (Özel, 2015: 562-566).

Tarımdaki bozulmanın önüne geçebilmek amacıyla Tanzimatla birlikte bazı girişimlerde bulunulmuştur. Yenilgilerin artması ve gelirlerin azalması ile köylülerden tahsil edilen ağır vergilerin yerine daha adaletli bir şekilde alınabilecek vergi usulleri getirilmiştir (Kızıllıkan, 2008: 59-60).

Ancak yeniden güçlenmeyi hedefleyen Tanzimat uygulamaları uzun ömürlü olmamış, birçok alanda yeniden eski usullere dönmüştür. Bu girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanması, tarım sektörünü içinde bulunduğu durumdan kurtaramamış ve köylü nüfus toprağını terk etmek zorunda kalmıştır.

2.1.1. Üretim yapılan Tarım Alanlarının Dağılımı

Temettuat belgeleri kaydolunan yerin ekonomik hayatı ile ilgili önemli bilgiler vermektedir. Bölgenin geçim kaynağının ne olduğu, üretim yapılan ve yapılmayan topraklar, tarım ürünleri, çeşitleri ve miktarları, elde edilen gelirler gibi birçok bilgi Temettuat belgelerinde yer almaktadır. Bu bilgilerden yola çıkarak 19. yüzyıl Osmanlı ekonomik yapısı ve tarım sektörünün durumu ayrıntılarıyla açıklanabilmektedir. Ekonomisi tarıma dayanan Osmanlı şehirlerinden birisi de Amasya'dır. Temettuat belgelerinden elde ettiğimiz bilgilere göre Amasya Sancağına bağlı Akdağ Nahiyesinin de temel geçim kaynağı tarımdır. Geleneksel Osmanlı tarım toplumu yapısının burada da sürdürüldüğü görülmektedir.

Osmanlı Devleti'nde tarım arazilerinin ölçülmesinde, ölçü birimi olarak dönüm kullanılmıştır. Bir dönüm ölçüm yapan kişinin adım ile hesaplanıyordu. Adım hesabıyla $40 \times 40 = 1600$ olarak hesaplanmış bu da bir dönüme tekabül eden miktar olarak kabul edilmiştir. Buna örfi dönüm denmiştir. Ancak bu hesaplama tüm arazilerde standart bir ölçüye denk gelmiyordu. Ölçüm yapan her kişinin adımı aynı olmayacağından bir kesinlik ifade etmiyordu. Bu nedenle her ölçüm için şer'i dönüm adı verilen yeni bir ölçü sistemi getirilmiştir. Bu sisteme göre bir dönüm 1.600 mimar arşınkare, yani 916,8 metrekarelik araziye tekabül ediyordu. Ancak dönümü belirleme de yapılan bu ölçümlerin devletin tüm arazilerinde standart bir toprak miktarına denk gelmesi imkânsızdı. Örnek olarak, bir dönüm İstanbul'da 1.225 mimar arşınkare iken, Ankara'da 2.025 mimar arşın kareye karşılık geliyordu (Emecen, 1994: 521).

Tablo 11'de Akdağ Nahiyesi ve köylerinde üretim yapılan tarım arazilerinin dağılımı gösterilmektedir. Tarım arazileri yapılan üretim faaliyetine göre adlandırılmıştır. Mezru tarla genellikle tahıl üretimi yapılan arazilerdir. Bağcılık yapılan araziler ise üzüm bağı ve dut bağı gibi isimlerle yetiştirilen meyvenin çeşidine göre ayrılmıştır. Akdağ Nahiyesinde, mezru tarla, dutluk bağı ve üzüm bağı olarak üretim yapılan tarım alanları toplam 6.366 dönümdür.

Üretim yapılan bu tarım arazilerinin büyük bölümü 4.893 dönüm ile mezru tarla, 896,5 dönüm ile üzüm bağı, 576,5 dönüm ile dut bağı olarak ayrılmıştır. Akdağ Nahiyesinde üretim yapılan arazi miktarının en fazla olduğu köy 1.802,5 dönüm olarak 89 hane sayısı ile İrni Köyü'dür. Bu arazilerin büyük bölümü mezru tarla olarak ayrılmıştır. Köyde toplam 1.672,5 dönüm mezru tarla bulunmaktadır. Nahiye içerisinde mezru tarlaların en fazla olduğu köydür. Yine hane başına düşen ortalama zirai üretim yapılan toprak miktarının en yüksek olduğu yer İrni Köyü'dür. İrni'de hane başına ortalama 20,26 dönüm zirai üretim yapılan tarım arazisi düşmektedir. Köyde dut ve üzüm bağları da bulunmaktadır. Üzüm ve dut bağlarının hane ihtiyacını karşılamak amacı ile yapıldığı görülmektedir.

Zirai üretim yapılan toprak miktarının hane başına en düşük olduğu köy ise 1,86 dönüm ile Zığere Aşağı Mahalle'dir. Burada dikkatimizi çeken şey köy nüfusu ile mezru tarlalar arasında paralellik olmadığıdır. Örneğin, 151 hane nüfusu ile nahiye'nin en kalabalık köyü olan Zığere Yukarı Mahallenin 12 dönüm mezru tarlası bulunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle, Zığere Karyesinde tahıl tarımının hane ihtiyacını karşılamak amacıyla yapıldığı, üretim yapılan arazilerin daha çok dut ve üzüm bağlarına ayrıldığı görülmektedir.

Bağcılık tarla tarımına göre daha çok insan emeğine ihtiyaç duyulan bir faaliyettir. Bu yüzden bağcılık nüfusun yoğun olduğu kasaba ve köylerde yapılmaktadır. (Güran, 1998: 79). Bu faaliyetlerden elde edilen ürünlerin pazara yönelik olması da şehir ve kasabalarda yoğun yapılmasında etkindir (Aslan, 2014: 135).

1845 yılına ait nüfus defterlerinden elde edilen bilgilere göre Amasya'ya bağlı dört Nahiye bulunmaktadır. Bunlar; Ezinepazarı, Hakala, Akdağ ve Geldiklan Nahiyeleri'dir (Kurt, 2016: 58). Ezinepazar Nahiyesinin hane sayısı 770'tir (Soydal, 2018: 29). Geldiklan Nahiyesinin hane sayısı 414'tür (Yıldırım, 2018: 42). Hakala Nahiyesinin hane sayısı 463'tür (Doğru, 2014: 14). Akdağ'ın ise hane sayısı 918'dir. Nahiyeler içerisinde nüfusu en kalabalık olan nahiye Akdağ'dır. Temettuat kayıtlarından elde edilen verilere göre ise üzüm bağlarının en fazla olduğu nahiye de yine Akdağ'dır. Akdağ Nahiyesinin toplam üzüm bağı miktarı 896,5 dönümdür. Bu miktar Geldiklan nahiyesinde 208 dönümdür (Yıldırım, 2018: 52). Hakala Nahiyesinde 134,5 dönümdür (Doğru, 2014: 69). Ezinepazar da ise 236 dönümdür (Soydal, 2018: 33).

Bu bilgilerden hareketle bağcılık faaliyetinin en fazla olduğu yerin nüfusun en kalabalık olduğu yer olan Akdağ Nahiyesi olması tesadüf değildir.

Tablo 10. Üretim Yapılan Tarım Alanlarının Dağılımı (Dönüm)

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Mezru Tarla	Yüzdelik Oran	Dutluk Bağı	Yüzdelik Oran	Üzüm Bağı	Yüzdelik Oran	Toplam Dönüm	Hane Başına Düşen Ortalama Toprak Miktarı
Kocaköy	3	21	%91,4	-	-	2	%8,7	23	7,7
Zigere									
Soğukpınar	43	-	-	62	%61,1	39,5	%38,10	101,5	2,37
Siga									
Karyesi	6	33	%100	-	-	-	-	33	5,6
Sofular									
Karyesi	11	42	%80	2,5	%4,8	8	%15,3	52,5	4,8
Taşbaşı									
Karyesi	4	17,5	%77,8	2	%8,9	3	%13,4	22,5	5,63
Gündüz									
Karyesi	25	273	%83,7	-	-	28,5	%8,8	326,5	13,07
Başalan									
Karyesi	28	206	%100	-	-	-	-	206	7,36
Yenice									
Karyesi	127	-	-	162,5	%49,6	165,5	%50,5	328	2,59
İrni									
Köyü	89	1.672,5	%92,8	2,5	%0,2	127,5	%7,08	1.802,5	20,26

Seracık Karyesi	30	293	%86.7	-	-	45	%13.4	338	11,27
Merkeç Kışlacığı	57	410,5	%86.5	11,5	%2.5	53	%11.2	475	8,34
Mevrek Köyü	70	241,5	%77.7	1,5	%0.5	68	%21.9	311	4,45
Sarılar Karyesi	12	120	%78.5	20	%13.1	13	%8.5	153	12,76
Tadra Köyü	23	128	%90.5	-	-	13,5	%9.6	141,5	6,16
Kızseki Karyesi	20	158	%89.1	5,5	%3.1	14	%7.9	177,5	8,88
Karakise Karyesi	51	205	%89.4	-	-	24,5	%10.7	229,5	4,6
Kozalan Karyesi	7	39	%100	-	-	-	-	39	5,58
Yıkılkan Karyesi	27	155	%83.2	17	%9.2	14,5	%7.8	186,5	6,91
Z. Yukarı Mahalle	151	12	%3.4	218	%61.7	123,5	%34.10	353,5	2,35
Çukurviran Mahalle	4	68	%97.9	-	-	1,5	%2.2	69,5	17,38
Z. Aşağı Mahalle	59	-	-	65	%59,4	44,5	%40,7	109,5	1,86

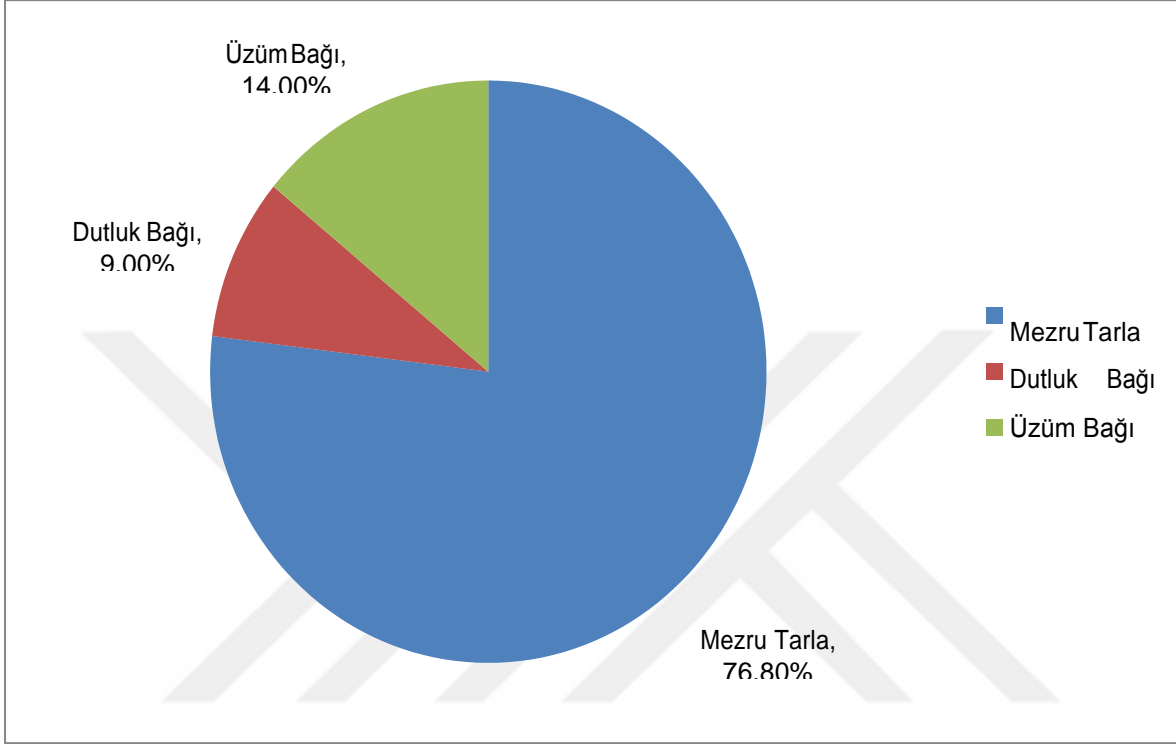
Kürtler Karyesi	6	44	%95.7	2	%4.4	-	-	46	7,7
Aktaş Karyesi	9	47,5	%88.8	-	-	6	%11.3	53,5	5,95
Boyalı Karyesi	25	115	%74.2	4,5	%2.10	35,5	%22.10	155	6,3
Akviran Karyesi	51	591,5	%89.10	-	-	66	%10.1	657,5	12,90
Toplam	938	4.893	%76,86	576,5	%9,4	896,5	%14,07	6.366	1,55

Akdağ Nahiyesinde üretim yapılan tarım toprakları, mezru tarladan sonra en çok üzüm bağlarına ayrılmıştır. Nahiye de toplam 896,5 dönüm üzüm bağı bulunmaktadır. Üzüm bağcılığının en fazla yapıldığı karye 165,5 dönüm ile Yenice Karyesi'dir. Yenice Karyesi 127 hane sayısı ile Zığere'den sonra nahiye nin en fazla nüfusa sahip ikinci karyesidir. Bağcılık nüfusun yoğunluğuna bağlı olarak gelişmiştir.

Bağcılık faaliyetleri içerisinde, üzüm Anadolu da en çok üretimi yapılan meyve türlerindedir. En çok üretilen meyve olmasında üzümün farklı şekillerde tüketilmesi etkili olmuştur. Meyve olarak tüketilmesinin yanında, kurutulmuş kışın yemek üzere saklanması yine kaynatılarak sirke, pekmez, pestil gibi çeşitli ürünlerin yapılması üzümü temel gıdalar arasına sokmuştur (Solak, 2008: 221-224).

Akdağ Nahiyesinde yapılan diğer bir faaliyet dut bağcılığıdır. Toplam olarak 576,5 dönüm dut bağı bulunmaktadır. Dut bağcılığının en fazla yapıldığı yer 218 dönüm ile Zığere köyü Yukarı Mahale'dir. Zığere Karyesinde toplam 353,5 dönüm üretim yapılan tarım arazisi bulunmaktadır. Köyde hane başına 2,35 dönüm dut bağı düşmektedir. Zığere'den sonra dut bağcılığının en fazla yapıldığı yer 162,5 dönüm ile Yenice Karyesidir. Yenice Karyesinde hane başına 2,59 dönüm dut bağı düşmektedir. Dut bağlarının yaygın olması o bölgede ipek böcekçiliğinin de yapıldığı anlamına gelmektedir (Kurt, 2016: 57).

İpek böcekçiliği ve ipekli dokumanın önemli merkezi olan Bursa'dan sonra, Amasya ipek böceği yetiştiriciliği ve ticaretinde önemli bir merkez olmuştur (Kıvrım-Elmacı, 2011: 717). Amasya'da üretilen ipekten Bursa ipiyle aynı kalitede ip yapıldığı bilinmektedir (Serbestoğlu, 2015a: 168).

Şekil 8. Üretim yapılan tarım alanlarının dağılımı

2.1.2. Üretim Yapılmayan Tarım Alanlarının Dağılımı

Temettuat defterlerinde üretim yapılan tarım arazileri dışında çeşitli sebeplerle boş bırakılan ve ya herhangi bir zirai üretim yapılmayan araziler de kayıt edilmiştir. Vergiye tabi olan toprakların yanında vergi alınmayan bu toprakların da yazılmış olması hane reislerinin sahip olduğu tüm mal varlıklarının tam ve eksiksiz yazılmasına özen gösterildiğini göstermektedir.

Tablo 11'de Akdağ Nahiyesi genelinde üretim yapılmayan tarım alanları verilmektedir. Üretim yapılmayan tarım alanları gayrimezru tarla, hali üzüm bağı, hali dutluk bağı ve çayır olarak ayrılmıştır. Gayrimezru tarlalar daha çok hububat tarımı ya da diğer ürün elde etmek için nadasa bırakılan topraklardır (Güran, 1996: 81). Hali araziler isetarım arazilerinin kullanılmayarak zamanla bakımsız kalması sonucu oluşan tarım alanlarıdır (Yıldırım, 2017: 54).

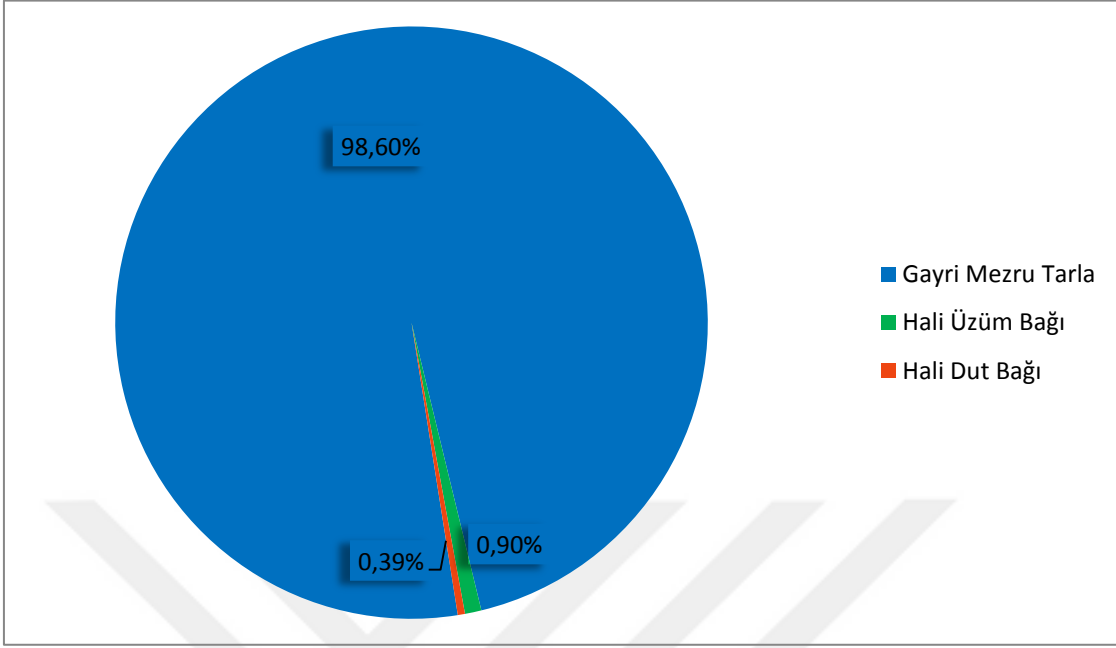

Karyesi	25	130	%98,85	1,5	%1,14	-	-	-	-	131,5	5,26
Akviran											
Karyesi	51	454,5	%99,89	0,5	%0,10	-	-	-	-	455	8,92
Toplam	938	1491	%98,67	14	%0,92	6	%0,39	-	-	1511	1,61

Üretim yapılmayan tarım alanları toplam 1511 dönümdür. Üretim yapılmayan bu arazilerin 1491 dönümü gayrimezru tarla olarak ayrılmıştır. Bu durum Akdağ Nahiyesinde tarım arazilerinin dinlendirilmesi veya nadasa bırakılmasının yaygın olduğunu göstermektedir. Nahiye'nin mezru ve gayrimezru tarla miktarı toplam 6404 dönümdür. Toplam dönümün yüzde 23,2' si gayrimezru tarlalara ayrılmıştır. Nahiye genelinde zirai üretim yapılmayan tarla miktarı 1511 dönümdür. Hane başına 1,61 dönüm üretim yapılmayan arazi miktarı düşmektedir. Üretim yapılmayan tarım arazilerinin en fazla olduğu köy Akviran'dır. Mezru ve gayri mezru tarla miktarı toplam 1046 dönümdür. Bu arazilerin 454,5 dönümü gayrimezru tarla olarak ayrılmıştır.

Hali dut bağı ve hali üzüm bağı olarak ayrılan toplam 20 dönüm tarım arazisi bulunmaktadır. Hali üzüm bağı olarak ayrılan tarlalar 4,5 dönüm ile en çok İrni Karyesinde dir. Kayıtlarda Zığere köyü Yukarı Mahalle'de ikamet eden Balad Oğlu Kareki adlı gayrimüslim hane reisinin 21 dönüm hali tarlasının olduğu tespit edilmiştir. Bu arazilerin üzüm ya da dut bağı olarak ayrıldığına dair bir bilgi verilmemiştir.

Çayırlar yaz mevsiminde hayvanların otlatılması için ya da üzerinde yetişen otların biçilerek kışın yem olarak hayvanlara verilmesi için kullanılmaktadır. Çayırların bulunduğu köylerden otlak vergisi olarak adlandırılan bazı belgelerde öşr-i çayır olarak da kaydedilen bir verginin alındığı bilinmektedir (Baydar, 2016: 113). Akdağ Nahiyesinde çayır hissesi olarak yazılmış fakat dönümleri verilmemiş tarım arazileri vardır. Çayır olarak ayrılmış araziler Karakise Karyesi, Siga Karyesi ve Aktaş Karyesinde kaydedilmiştir. Kaydedilen bu arazilerden Karakise Karyesinde 361,5 kuruş, Aktaş Karyesinde 109 kuruş, Siga Karyesinde ise 7,5 kuruş gelirelde edildiği tespit edilmiştir.

Şekil 9. Üretim Yapılmayan Tarım Alanlarının Dağılımı

2.1.3. Tahıl Üretimi ve Elde Edilen Gelirin Dağılımı

Tarım ekonomisinin başlıca ürünü hububattır. Sadece temel gıda olmayıp aynı zamanda stratejik ve önemli bir değeri vardır. Devletler ordularının iâşesinde, sefer zamanı hayvanların doyurulmasında buğdaya ihtiyaç duymuşlardır. Devlet hububat tarımını teşvik etmiş, üretimin artması için çiftçiyi desteklemiştir. Hububat ekiminin teşviki için çeşitli politikalar üretmiştir. Kıtlık, doğal afetlerin getirdiği yokluk zamanlarında ihtiyacın karşılanması gerekiyordu. Ayrıca devletin önemli gelir kaynağı öşür vergisi hububattan alınıyordu.

Buğday hububat tarımının en önemli ürünüdür. İklim koşullarına uygunluğu ve yetiştirme alanının geniş olması çokça yetiştirilmesinde etkili olmuştur. Ekmeğin hammaddesi olması, halkın geçimlik ürünleri bulgur, tarhana, erişte gibi gıdaların da buğdaydan yapılması önemini artırmıştır. Ticaretin yavaşladığı zamanlarda halk kışlık ihtiyacını karşılayacak kadar buğdayını kıştan evvel ambarına taşırdı. Bu onlar için güvende olmak demektir. Buğdaydan sonra en çok üretilen ürün arpadır.

Arpa özellikle hayvan yemi olarak rağbet görmüştür. Arpanın dövülmesi ile çıkan saman kışın hayvanların yemi olarak kullanıldığından önemli bir besin olmuştur (Ünal, 2012: 145).

Osmanlı sınırları içerisinde tarım yapılan toprakların %75'ini tahıl tarımı için ayrılan araziler oluşturuyordu (Quaetaert, 1985: 1558). Akdağ Nahiyesinin tarım arazilerine baktığımızda da tahıl tarımının önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 12. Tahıl Üretiminin Miktar Olarak Dağılımı

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Hınta	Şair	Karıklı	Alef	Mercimek	Burçak	Toplam Üretim Miktarı	Hane Başına Düşen Ortalama Miktar
Kocaköy	3	8,5	13,5	4	1	-	-	27	9
Zigere Soğukpınar	43	-	-	-	-	-	-	-	-
Siga Karyesi	6	9,5	14,5	-	-	-	-	24	4
Sofular Karyesi	11	34,5	9	-	-	-	-	43,5	3,96
Taşbaşı Karyesi	4	2	2	-	-	-	-	4	1
Gündüz Karyesi	25	47	22	-	2	1,5	-	72,5	2,10
Başalan Karyesi	28	79,5	37,5	1,5	-	-	-	118,5	4,24
Yenice Karyesi	127	-	-	-	-	-	-	-	-
İrni Köyü	89	323	223	10	2,5	38,5	13	610	6,86

Seracık Karyesi	30	60	64	-	-	-	-	124	4,14
Merkeç Kışlacığı	57	123,5	78	5	-	-	-	206,5	3,63
Mevrek Köyü	70	182,5	77,5	-	-	-	-	260	3,72
Sarılar Karyesi	12	21,5	15,5	-	-	-	-	37	3,09
Tadra Köyü	23	155	57	5,5	-	-	-	217,5	9,46
Kızseki Karyesi	20	29,5	35,5	-	-	-	-	65	3,25
Karakise Karyesi	51	80	22,5	5,5	-	-	-	108	2,12
Kozalan Karyesi	7	19	16,5	-	-	-	-	35,5	5,08
Yıkılkan Karyesi	27	29	7,5	-	-	-	-	36,5	1,36
Z. Yukarı Mahalle	151	10	12	-	-	-	-	22	0,15
Çukurviran	4	26	31	1,5	-	-	-	58,5	14,63
Z. Aşağı Mahalle	59	-	-	-	-	-	-	-	-
Kürtler Karyesi	6	17,5	17	-	6	-	-	40,5	6,76

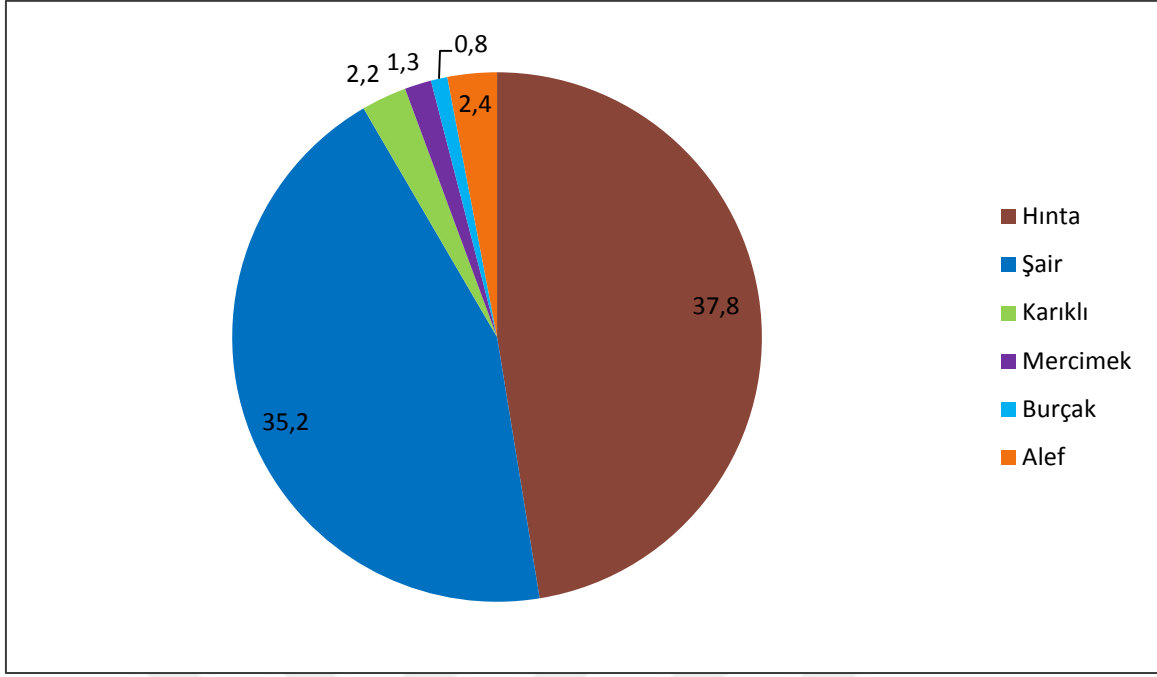

Aktaş Karyesi	9	10,5	5	-	-	-	-	15,5	1,73
Boyalı Karyesi	25	62,5	42	1	-	-	-	105,5	0,85
Akviran Karyesi	51	363,5	232,5	33	61	-	13	703	13,79
Toplam	938	1.699	1.035	67	72,5	40	26	2.939,5	3,13

Tablo 12’ de Akdağ Nahiyesi ve köylerinde üretimi yapılan tahıl çeşitleri ve miktarlarının dağılımı verilmiştir. Akdağ Nahiyesinde hinta (buğday), şair (arpa), karıklı (arpa ve buğday karışımından meydana gelen bitki), alef (yulaf), mercimek ve burçak yetiştirilmiştir. Tarımsal ürün çeşitliliği fazladır. Tahıllar, hububat ölçü birimi olan kile ile ölçülerek ölçümleri defterlere kaydedilmiştir (Kallek, 2002: 568).

Tabloya bakıldığında Akdağ Nahiyesi ve köylerinde toplam 2.939,5 kile tahıl üretimi yapılmıştır. Bu üretimden hane başına ortalama 3,13 kile tahıl düşmektedir. Zığere Soğukpınar, Yenice ve Zığere Aşağı Mahalle ve Zığere Soğukpınar Karyeleri dışında bütün köylerde tahıl tarımının yapıldığı görülmektedir. Burada tahıl üretimine ayrılmayan arazilerin, daha çok bağcılık faaliyetleri için ayrıldığı bilinmektedir. Nitekim tahıl üretiminin yapılmadığı Yenice Karyesi en fazla bağcılığın yapıldığı ve bağcılık faaliyetlerinden en fazla gelir elde edilen karyedir. En fazla üretilen ürün 1699 kile ile buğdaydır. Buğdayın en fazla üretimi yapılan tahıl olması unun yapılmasında tercih edilen önemli tahıl ürünü olmasından kaynaklanmaktadır. Tahıl üretimi en fazla Akviran Karyesinde yapılmaktadır. Karyenin toplam tahıl üretimi 703 kiledir. Tahıl ürünlerinden hinta, şair, alef, karıklı ve mercimeğin en fazla üretildiği yer yine Akviran Karyesi’dir. Akviran Karyesinde hane başına 13,79 kile tahıl üretimi düşmektedir.

Sadece burçak üretiminde İrni Karyesinden sonra ikincidir. Tahıl üretiminin en az yapıldığı yer ise Taşbaşı Karyesi’dir. Toplam üretim miktarı 4 kiledir.

Şekil 10. Üretilen Tahıl Çeşitlerinin Dağılımı

Kayıtlardan elde edilen bilgilere göre buğdaydan sonra en fazla üretilen tahıl ürünü arpadır. Nahiye genelinde toplam 1035 kile arpa üretilmiştir. En fazla arpa üretilen karye ise Akviran'dır. Karyede toplam 232,5 kile arpa üretilmiştir. Hane başına 13,79 kile arpa düşmektedir. En az arpa üretimi yapılan yer ise 2 kile ile Taşbaşı Karyesi'dir. Arpa üretiminin çok yapılması bölgede hayvancılığın da gelişmiş olduğunu göstermektedir. Arpa daha çok hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Tahıllar içerisinde arpadan sonra en fazla alef yetiştirilmiştir. Bilinen adı yulaftır. Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Hayvanların yediği saman ve otlardan alınan verginin de adıdır (Erler, 2016: 1523). Akdağ Nahiyesinde sadece beş karyede alef üretilmiştir. Toplam 72,5 kiledir. En fazla alef ise 61 kile ile Akviran Karyesinde üretilmiştir. En az alef üretilen yer ise 1 kile ile Kocaköy Karyesidir. Alefin hayvancılıkta yem bitkisi olması yetiştirildiği yerde hayvancılığın yapıldığını göstermektedir.

Nitekim en fazla yetiştirildiği yer olan Akviran Karyesi aynı zamanda hayvan sayısının en fazla olduğu karyedir. Buğday, arpa ve aleften sonra en çok üretimi yapılan tahıl karıklıdır. Karıklı buğday, arpa ve çavdar karışımı bir tahıldır. Toplamda 67 kile karıklı üretimi yapılmıştır. En fazla karıklı üretimi 33 kile ile Akviran Karyesinde üretilmiştir. En az üretim ise 1 kile ile Boyalı Karyesinde yapılmıştır. Karıklıdan sonra üretimi yapılan diğer bir tahıl ürünü mercimektir.

Mercimek sadece iki karyede bulunmaktadır. Toplam 40 kile mercimek üretimi yapılmıştır. Bu üretimin 1,5 kilesi Gündüz Karyesinde 38,5 kilesi ise İrni Karyesinde yapılmıştır.

Burçak, Akdeniz ikliminin etkili olduğu yerlerde yetiştirilen yem bitkisidir. Anadolu'da çok eskiden burçak tarımının yapıldığı bilinmektedir. Daha çok sığır, koyun ve keçilerin beslenmesinde kullanılmaktadır. Akdağ Nahiyesi genelinde en az yetiştirilen tahıl ürünüdür. Nahiye genelinde toplam 26 kile burçak üretimi yapılmıştır. Burçak üretimi sadece iki karyede yapılmıştır. İrni Karyesinde 13 kile, Akviran Karyesinde 13 kile burçak üretilmiştir. Hayvancılığın bu iki karyede daha çok yapıldığı kuvvetle muhtemeldir.

Tablo13. Tahıl Üretiminden Elde Edilen Gelirin Dağılımı (Kuruş)

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Toplam Tahıl Üretimi (Kile)	Elde Edilen Gelir	Hane Başına Düşen Ortalama Gelir
Kocaköy	3	27	125	41,6
Ziğere				
Soğukpınar	43	-	-	-
Siga	6	24	115	19,16
Karyesi				
Sofular	11	43,5	243	22,09
Karyesi				
Taşbaşı	4	4	20	5
Karyesi				
Gündüz	25	72,5	377	15,08
Karyesi				
Başalan	28	118,5	636	22,71
Karyesi				

Yenice	127	-	-	-
Karyesi				
İrni	89	610	3248,5	36,5
Köyü				
Seracık	30	124	712	23,73
Karyesi				
Merkeb	57	206,5	1093	19,17
Kışlacığı				
Mevrek	70	260	1180	16,85
Köyü				
Sarılar	12	37	193	16,08
Karyesi				
Tadra	23	217,5	585	25,43
Köyü				
Kızseki	20	65	223	11,15
Karyesi				
Karakise	51	108	673	13,19
Karyesi				
Kozalan	7	35,5	152	21,71
Karyesi				
Yıkılkan	27	36,5	210	7,7
Karyesi				
Z.Yukarı	151	22	60	0,39
Mahalle				
Çukurviran	4	58,5	246	61,5

Z. Aşağı Mahalle	59	-	-	-
Kürtler Karyesi	6	40,5	209	34,83
Aktaş Karyesi	9	15,5	77	8,5
Boyalı Karyesi	25	105,5	558	22,32
Akviran Karyesi	51	703	3527	69,15
Toplam	938	2.939,5	14.462,5	15,41

Tablo 13'te, Akdağ Nahiyesinde üretimi yapılan tahıl ürünlerinden elde edilen gelirin köylere göre dağılımı ve hane başına düşen ortalama gelirleri verilmektedir. Akdağ Nahiyesi genelinde toplam 2.939,5 kile tahıl üretimi yapılmıştır. Bu üretimden ise toplam 14.462,5 kuruş gelir elde edilmiştir. Elde edilen toplam tahıl üretiminden hane başına düşen ortalama gelir ise 4,92 kuruştur. Tahıl üretiminden en fazla gelir elde edilen karye Akviran Karyesi'dir. Akviran Karyesinde toplam 703 kile tahıl üretimi yapılmıştır. Üretimi yapılan bu tahıl ürünlerinden 3527 kuruş gelir elde edilmiştir. En az gelir elde edilen karye Taşbaşı Karyesi'dir. Karyede 4 kile tahıl üretimi yapılmış ve bu üretimden 20 kuruş gelir elde edilmiştir. Hane başına düşen ortalama tahıl gelirinin en yüksek olduğu yer 69,15 kuruş ile Akviran Karyesi'dir. Zığere Yukarı mahalle 0,39 kuruş ile hane başına ortalama tahıl gelirinin en düşük olduğu karyedir. Zığere Karyesi Yukarı Mahalle dışında tüm karyeler hane başına düşen ortalama gelirin üzerindedir.

2.1.4. Bağcılık Yapılan Tarım Alanları ve Elde Edilen Gelirin Dağılımı

Akdağ Nahiyesinde bağcılık yaygın olarak yapılmaktadır. Bağcılık faaliyetleri tarla tarımına göre daha yüksek gelir getirmektedir. Bağcılık yapılan tarım alanları daha çok üzüm ve dut olarak ayrılmaktadır. Bu alanlar genelde 1 ya da 2 dönümlük küçük işletme sayılan arazilerdir. Bağ ve bahçe işleri nüfusun yoğun olduğu yerlerde yapılmaktadır.

Bağ ve bahçe işleri insan emeğine ihtiyaç duyulan bir faaliyetlerdir. Dut bağcılığı ise ipek böcekçiliği ile birlikte yapılan bir faaliyet olduğundan ekonomik getirisi daha yüksektir. Bu yüzden üzüm bağcılığından daha çok yapılmaktadır (Güran, 1996: 77-79). Amasya'da dut bağcılığı önemli bir faaliyet olmuş, buna bağlı olarak ipek üretimi de yapılmıştır (Kıvrım- Elmacı, 2011: 720-721). İpek böcekçiliği ve ipekli dokumanın önemli merkezi olan Bursa'dan sonra, Amasya ipek böceği yetiştiriciliği ve ticaretinde önemli bir merkez olmuştur (Kıvrım-Elmacı, 2011: 217).

Tablo 14' te H.1260 senesine ait bağcılık yapılan tarım alanları ve bağcılık faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin köylere göre dağılımı verilmektedir. Tarım alanları üzüm bağı, dut bağı ve çehri bağ olarak ayrılmıştır. Akdağ'a bağlı köylerde tarım alanlarının toplam 896,5 dönümünün üzüm bağı, 576,5 dönümünün dut bağı olarak ayrıldığı görülmektedir. 4,5 dönüm de çehri bağ için ayrılmış arazi bulunmaktadır.

Akdağ Nahiyesinde bağcılık faaliyetlerinden toplam 175.154 kuruş gelir elde edilmiştir. Bu gelirin 49.437,5 kuruşu üzüm bağlarından, 126.959,5 kuruşu ise dut bağlarından elde edilmiştir. Üzüm bağları dönüm olarak dut bağlarından fazla olmasına rağmen, bağcılıktan elde edilen toplam gelir içerisinde dut bağlarından elde edilen gelirin, üzüm bağlarından elde edilen gelirden daha fazla olduğunu görülmektedir. Dut bağcılığından elde edilen gelirlerin fazla olmasında, dut bağcılığının ipek üretimi ile birlikte yapılan bir faaliyet olması temel etkindir.

Bağcılıktan elde edilen gelirlere bakıldığında Yenice Karyesinin en fazla geliri olan karye olduğu görülmektedir. Bağcılıktan elde edilen toplam gelir 63.989 kuruştur. Bu gelirin 17.307 kuruşu üzüm, 46.682 kuruşu dut bağcılığından elde edilmiştir. Toplam gelirden hane başına 503,8 kuruş düşmektedir. İkinci sırada ise 44.921 kuruş toplam gelir ile Zığere Yukarı Mahalle yer almaktadır. Bağcılık gelirlerinin hane başına düşen ortalama gelir dağılımında Yenice Karyesi 503,8 kuruş ile yine birinci sıradadır. Bağcılıktan hane başına düşen ortalama gelirin en düşük olduğu yer ise 12,52 kuruş ile Karakise Karyesi'dir.

Bağcılık faaliyetlerinden elde edilen toplam gelirden hane başına ortalama 186,7 kuruş gelir düşmektedir. Bazı köylerde bağcılık faaliyetlerinin yapılmadığı görülmektedir. Bağcılığın yapılmadığı yerlerde, araziler daha çok tahıl üretimi için ayrılmıştır. Nitekim Akdağ Nahiyesinde de bağcılığın yapılmadığı Siga, Başalan ve Kozalan karyelerinde tahıl üretimi yapılmaktadır.

Tablo 14. H. 1260 Senesi Bağcılık Yapılan Tarım Alanları ve Elde Edilen Gelirin Dağılımı

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Üzüm Bağı (Dönüm)	Üzüm Bağı Gelir(Kuruş)	Dutluk Bağı (Dönüm)	Dutluk Bağı Gelir(Kuruş)	Çehr-i Bağ (Dönüm)	Çehr-i Bağ Gelir (Kuruş)	Toplam Gelir (Kuruş)	Hane Başına Düşen Ortalama Gelir (Kuruş)
Kocaköy	3	2	54	-	-	-	-	54	18
Zigere Soğukpınar	43	39,5	2385	62	14.510,5	-	415	17.310,5	402,56
Siga Karyesi	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Sofular Karyesi	11	8	238	2,5	870	-	-	1108	100,72
Taşbaşı Karyesi	4	3	-	2	352	-	-	352	88
Gündüz Karyesi	25	28,5	1066	-	-	-	-	1066	42,64
Başalan Karyesi	28	-	-	-	-	-	-	-	-
Yenice Karyesi	127	165,5	17,307	162,5	46,682	-	-	63.989	503,8
İrni Köyü	89	127,5	2260	2,5	20	4,5	315	2595	29,15

Seracık Karyesi	30	45	796	-	-	-	-	796	26,53
Merkeb Kışlacığı	57	53	1713	11,5	1481	-	-	3194	56,03
Mevrek Köyü	70	68	3739	1,5	120	-	-	3859	55,12
Sarılar Karyesi	12	13	343	20	121	-	-	464	38,66
Tadra Köyü	23	13,5	585	-	-	-	-	585	25,43
Kızseki Karyesi	20	14	1075,5	5,5	837	-	-	1.912,5	95,62
Karakise Karyesi	51	24,5	639	-	-	-	-	639	12,52
Kozalan Karyesi	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Yıkılkan Karyesi	27	14,5	976	17	7326	-	-	8302	307,48
Z.Yukarı Mahalle	151	123,5	9583	218	35.338	-	-	44.921	297,49
Çukurviran Z.Aşağı Mahalle	4	1,5	54	-	-	-	-	54	13,5
Kürtler Karyesi	6	-	270	2	405	-	-	675	112,5
Aktaş Karyesi	9	6	-	-	-	-	-	-	-
Boyalı Karyesi	25	35,5	981	4,5	243	-	-	1224	48,96

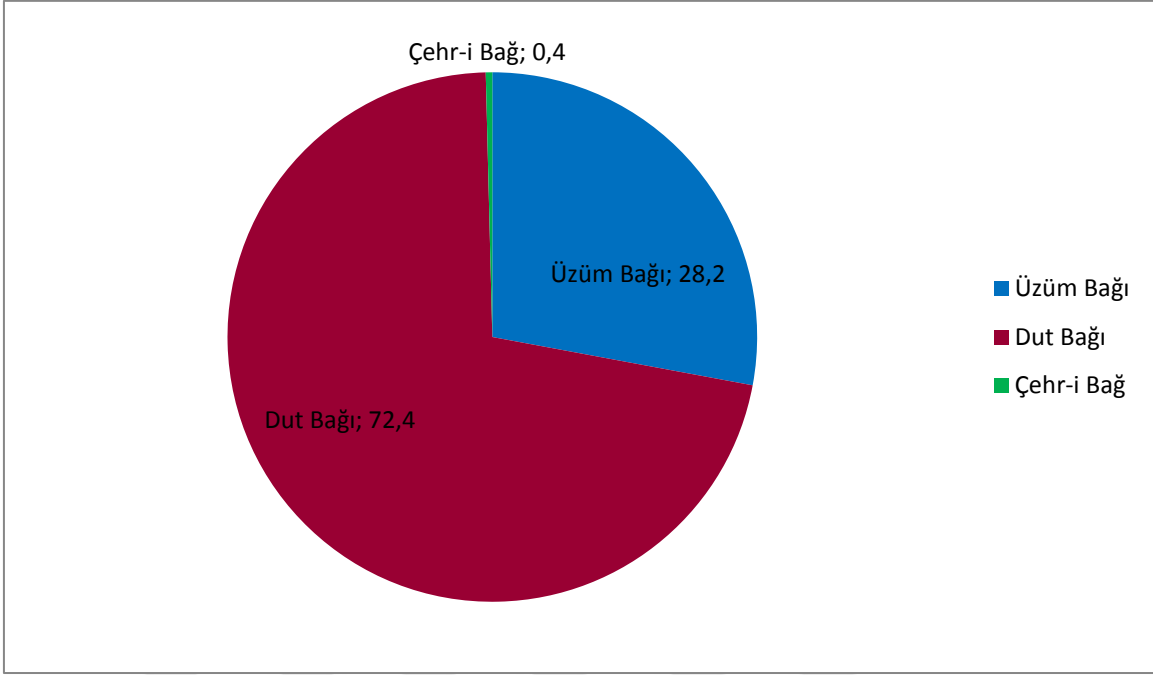

Akviran									
Karyesi	51	66	1012	-	-	-	-	1012	19,84
Toplam	938	896,5	49.437,5	576,5	126.959,5	4,5	730	175.154	186,7

Tablo 14'te H.1261 senesine ait bağcılık yapılan tarım alanları ve bağcılık faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin köylere göre dağılımı verilmektedir. Gelirlerin H.1260 ve H.1261 yılları olarak ayrı ayrı hesaplanması ve tabloya dökülmesi iki yıla ait gelirler arasındaki farkların karşılaştırılması için yapılmıştır.

Temettuat kayıtlarında üretim faaliyetleri yapılan alanların dönümü ve bu alanlarda yapılan üretimden elde edilen ürünlerin miktarı ve üretimden elde edilen gelir kuruş cinsinden değeri hesaplanarak yazılmıştır. Kayıtlarda H.1260 senesi hâsılasının hesaplanmasında ödenen aşar vergisinin bazı bölgelerde dokuz katı alınarak üretim yapılan bu topraklardan elde edilen gelir olarak gösterilmiştir. Yapılan bu hesaplama ile elde edilen gelirler öşür vergisi düşüldükten sonra hane sahibine kalan ürün değeri olarak tespit edilmektedir. Bazı bölgelerde ise aşar vergisinin on katı alınarak gelir olarak gösterilmiştir. Tüm bu gelirlerin H.1261 yılındaki hesaplamalarında ise henüz üretim gerçekleşmediğinden gelirler tahmini rakamlara dayanarak gösterilmiştir. Bağcılık faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin Akdağ Nahiyesinde H.1260 ve H.1261 senesinde değiştiği görülmektedir. Üzüm bağı, dut bağı ve çehri bağ olarak ayrılan arazilerden elde edilen gelir toplam 253.556 kuruştur.

H.1261 senesinde elde edilen toplam gelirin H.1260 senesi toplam gelirinden 79402 kuruş fazla olduğu görülmektedir. H.1260 senesinde 49.437,5 kuruş üzüm geliri elde edilirken, bu gelir H.1261 senesinde 66.998 kuruş olarak hesaplanmıştır. H.1261 senesinde üzüm bağcılığından 17.560 kuruş fazla gelir elde edilmiştir. Yine H. H.1260 senesi dut bağcılığından 126.959,5 kuruş gelir elde edilirken, 1261 senesinde 179.648 kuruş gelir elde edilmiştir. H.1261 senesinde dut bağcılığından 52.688 kuruş fazla gelir elde edilmiştir.

Şekil 11. Bağcılık gelirlerinin üretim faaliyetlerine göre dağılımı

Çehri diğer adıyla kök boya dünyada bilinen en eski boya türlerindedir. Osmanlı döneminde önemli bir ihrac ürününü olmuştur. Türk kırmızısı olarak bilinen boya İzmir halılarında, Anadolu ve Suriye'nin ipekli dokumalarında kullanılmış Avrupa'da ün salmıştır. Avrupalılar uzun yıllar kökboya ithal etmişlerdir (Genç, 2019: 180-181). Çehri denen bitkinin meyvesinden elde edilen sarı yeşil renkteki doğal boya ipekli ve pamuklu kumaşların dokunmasında kullanılmaktadır. Anadolu'da birçok yerde dokumacılıkta kullanılmıştır. Kayseri, Amasya, Çorum, Ladik, Vezirköprü, Tokat kazalarında yetiştirilmekteydi. Amasya'da bazı bölgelerde yetiştirilen çehriden ipekli kumaşların yararlanılmıştır (Somuncu, 2004: 103). Akdağ Nahiyesinde de İrni Karyesinde çehri yetiştirildiği görülmektedir. İrni Karyesinde 4,5 dönüm çehri için ayrılmış tarım arazisi bulunmaktadır. Çehri üretiminden İrni Karyesinde, 19 numaralı hanede ikamet eden Tenten oğlu Süleyman 90 kuruş, 20 numaralı hanede ikamet eden Emirhasan oğlu Hasan 45 kuruş, 16 numaralı hanede ikamet eden Himmet oğlu İbrahim 90 kuruş ve 12 numaralı hanede ikamet eden Mahmud oğlu Hızır 90 kuruş gelir elde etmiştir.

Tablo 15. H.1261 Senesi Bağcılık Yapılan Tarım Alanları ve Elde Edilen Gelirin Dağılımı

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Üzüm Bağı(Dönüm)	Üzüm Bağı Gelir(Kuruş)	Dutluk Bağı(Dönüm)	Dutluk Bağı Gelir(Kuruş)	Çehr-i Bağ (Dönüm)	Çehr-i Bağ Gelir (Kurus)	Toplam Gelir(Kuruş)	Hane Başına Düşen Ortalama Gelir(Kuruş)
Kocaköy	3	2	60	-	-	-	-	60	20
Ziğere Soğukpınar	43	39,5	3180	62	8712	-	360	12,252	284,93
Siga Karyesi	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Sofular Karyesi	11	8	345	2,5	540	-	-	885	80,45
Taşbaşı Karyesi	4	3	-	2	324	-	-	324	81
Gündüz Karyesi	25	28,5	1443	-	-	-	-	1443	57,72
Başalan Karyesi	28	-	-	-	-	-	-	-	-
Yenice Karyesi	127	165,5	17,480	162,5	97,723	-	-	115,203	907,1
İrni Köyü	89	127,5	3826	2,5	10	4,5	550	4386	49,28
Seracık Karyesi	30	45	2865	-	-	-	-	2865	95,5
Merkeb Kışlacığı	57	53	6535	11,5	1550	-	-	8085	141,84
Mevrek Köyü	70	68	5287	1,5	120	-	-	5407	77,24

Sarılar Karyesi	12	13	599,5	20	360	-	-	959,5	79,95
Tadra Köyü	23	13,5	650	-	-	-	-	650	28,26
Kızseki Karyesi	20	14	1100	5,5	1000	-	-	2100	105
Karakise Karyesi	51	24,5	765	-	-	-	-	765	15
Kozalan Karyesi	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Yıkılkan Karyesi	27	14,5	1030	17	7512	-	-	8542	316,37
Ziğere Y. Mahalle	151	123,5	11.948,5	218	39.752	-	-	51.700,5	342,38
Çukurviran	4	1,5	200	-	-	-	-	200	50
Ziğere A. Mahalle	59	44,5	5576	65	21.545	-	-	33.121	561,3
Kürtler Karyesi	6	-	420	2	300	-	-	720	120
Aktaş Karyesi	9	6	180	-	-	-	-	180	20
Boyalı Karyesi	25	35,5	1550	4,5	200	-	-	1750	70
Akviran Karyesi	51	66	1958	-	-	-	-	1958	38,39
Toplam	938	896,5	66.998	576,5	179.648	4,5	910	247.556	270,3

2.2. Hayvancılık

Osmanlı'da tarımsal üretimden sonra hayvancılık en önemli ekonomik faaliyetlerden birisidir. Hayvancılık köylünün en önemli geçim kaynaklarından birisi ve devletin de önemli bir gelir kaynağıdır. Hayvancılık büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. Büyükbaş hayvanlardan daha çok çift sürme ve taşımacılık işlerinde yararlanılmaktadır. Küçükbaş hayvancılık ise devletin vergi kaynağı olarak ve halkın gıda ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir ekonomik faaliyettir. Hayvanlar sosyo ekonomik hayat içerisinde servet niteliğindedir. Osmanlı zirai yapısı içinde gerek göçebeler gerek yerleşikler hayvancılık faaliyetlerini aksatmamaya özen gösterirlerdi. Yerleşik çiftçiler topraklarını sürmek ve taşıma işlerinde yararlanmak için büyükbaş hayvan yetiştirir, onlardan sağladıkları ürünleri de kendileri tüketirlerdi. Hayvanlardan elde edilen gıda ürünlerinin dışında, hayvansal ürünler dokumacılık ve dericilik gibi sektörlere hammadde kaynağı olmaktadır. Bu şekilde Osmanlı sanayisine de katkıda sağlanmaktaydı (Göktepe, 2018: 361-363). Yine hayvanlardan gübre sağlanmasında yararlanılmıştır (Güran, 1998: 198).

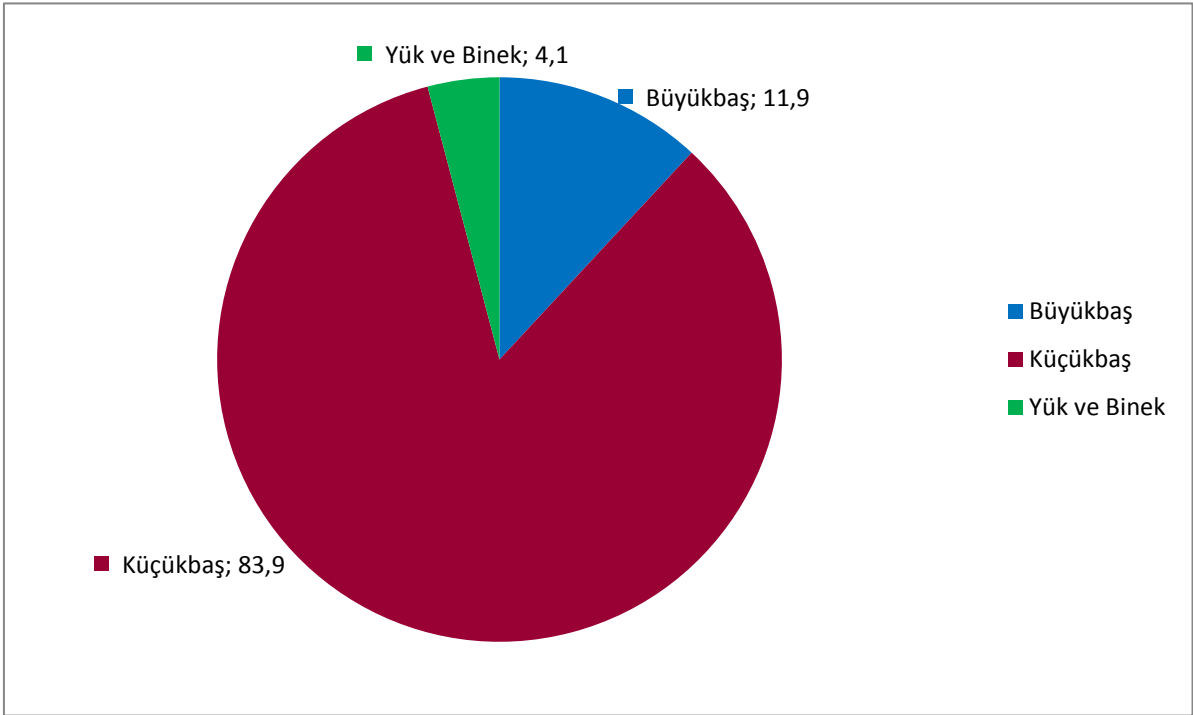
2.2.1. Genel Dağılım

Akdağ Nahiyesinde tarım faaliyetlerinden sonra en önemli ekonomik faaliyet hayvancılıktır. Tablo 17' de hayvan varlığının türlerine göre köy bazında genel dağılımı verilmektedir. Hayvanlar büyükbaş, küçükbaş, yük ve binek hayvanı olarak üç grupta sınıflandırılmıştır. Tabloda hane başına düşen ortalama hayvan sayısı da verilmiştir. Tabloya bakıldığında nahiyede en çok küçükbaş hayvan yetiştirildiği görülmektedir. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği diğer hayvancılık faaliyetlerinden daha kolay ve ucuzdur. Bu yüzden daha çok yapılmaktadır.

Küçükbaş hayvanların etinden, sütünden, yününden ve derisinden faydalanılabilmektedir. Sürüler halinde yetiştirilen bu hayvanların ticareti de büyükbaş hayvanlara göre daha yaygındır.

Tabloya bakıldığında Akdağ genelinde toplam 19.785 adet küçükbaş hayvan yetiştirildiği görülmektedir. Bu toplamdan hane başına yaklaşık olarak 21 adet küçükbaş hayvan düşmektedir. En fazla küçükbaş hayvanın yetiştirildiği köy Akviran'dır. Toplam 3.940 adet küçükbaş hayvan vardır.

Karyede hane başına ortalama 77 adet küçükbaş hayvan düşmektedir. Küçükbaş hayvan sayısının en az olduğu karye ise 52 adet ile Çukurviran'dır. Hane başına ortalama 13 adet hayvan düşmektedir. Akdağ genelinde hane başına düşen ortalama hayvan sayısının en yüksek olduğu yer 77 adet ile Tadra Karyesi'dir. En düşük olduğu yer ise 1 hayvan ile Zığere Aşağı Mahalle'dir.

Şekil 12. Hayvan varlığının türlere göre Dağılımı

Küçükbaş hayvanlardan sonra köyde en fazla büyükbaş hayvan yetiştirilmiştir. Büyükbaş hayvanlar tarlanın sürülmesi ve ürün taşımacılığında kullanılmaktadır. Akdağ Nahiyesi genelinde toplam 2.830 adet büyükbaş hayvan yetiştirilmiştir. Bu toplamdan hane başına düşen büyükbaş hayvan sayısı ortalama 3'tür. En fazla büyükbaş hayvanın yetiştirildiği karye, Akviran Karyesi'dir. Akviran'da toplam 378 büyükbaş hayvan yetiştirilmiştir. Karyede hane başına 7 hayvan düşmektedir. Büyükbaş hayvan sayısının en az olduğu yer ise Taşbaşı Karyesi'dir. Taşbaşı Karyesinde 8 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Hane başına düşen hayvan sayısı 2'dir.

Tablo 16. Hayvan Varlığının Genel Dağılımı

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Küçükbaş Hayvan Sayısı	Ortalama Küçükbaş Hayvan Sayısı	Büyükbaş Hayvan Sayısı	Ortalama Büyükbaş Hayvan Sayısı	Yük ve Binek Hayvan Sayısı	Ortalama Yük ve Hayvan Sayısı
Kocaköy	3	69	23	155	51,6	3	1
Zigere							
Soğukpınar	43	93	2,16	30	0,69	177	4,11
Siga							
Karyesi	6	220	36,6	37	6,1	43	7,1
Sofular							
Karyesi	11	527	47,9	97	8,8	14	1,2
Taşbaşı							
Karyesi	4	190	47,5	8	2	6	1,5
Gündüz							
Karyesi	25	88	3,52	118	4,72	37	1,4
Başalan							
Karyesi	28	457	16,3	125	4,46	25	0,8
Yenice							
Karyesi	127	374	2,94	102	0,8	97	0,7
İrni							
Köyü	89	570	6,40	107	1,20	26	0,29
Seracık							
Karyesi	30	589	19,6	128	4,26	35	1,1
Merkeb							

Kışlacığı	57	1673	29,3	160	2,80	70	1,2
Mevrek							
Köyü	70	2041	29,1	346	4,94	100	1,4
Sarılar							
Karyesi	12	608	50,6	54	4,5	18	1,5
Tadra							
Köyü	23	1793	77,9	103	4,4	13	0,56
Kızseki							
Karyesi	20	151	7,5	62	3,1	12	0,6
Karakise							
Karyesi	51	2809	55,0	169	3,31	44	0,8
Kozalan							
Karyesi	7	249	35,5	45	6,4	4	0,5
Yıkılkan							
Karyesi	27	485	17,9	60	2,2	17	0,6
ZiğereY.							
Mahalle	151	1185	7,8	139	0,9	91	0,6
Çukurviran	4	52	13	37	9,25	-	-
Ziğere A.							
Mahalle	59	81	1,37	41	0,69	25	0,4
Kürtler							
Karyesi	6	61	10,1	39	6,5	9	1,5

Aktaş Karyesi	9	253	28,1	41	4,5	7	0,7
Boyalı Karyesi	25	1227	49,8	208	8,32	40	1,6
Akviran Karyesi	51	3940	77,2	378	7,4	64	1,25
Toplam	938	19.785	21,09	2830	3,01	977	23.592

Küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinden sonra üçüncü olarak yük ve binek hayvanları yetiştiriciliği gelmektedir. Ulaşım imkânlarının kısıtlı olduğu zamanlarda taşıma işleri merkep, katır gibi yük ve binek hayvanlarıyla sağlanmıştır. İncelenen yıllar itibari ile Akdağ Nahiyesinde toplam 977 adet yük ve binek hayvanı yetiştirilmiştir. Hane başına ortalama 1.041 adet hayvan düşmektedir. Yük ve binek hayvanlarının en fazla yetiştirildiği karye Zığere Soğukpınar'dır. Köyde toplam 177 adet yük ve binek hayvanı yetiştirilmektedir. Hane başına düşen ortalama ise 4,11 adet hayvan düşmektedir. Yük ve binek hayvanlarının en az yetiştirildiği karye Kocaköy'dür. Karyede 3 adet yük ve binek hayvanı yetiştirilmiştir. Nahiyeğe bağlı Çukurviran Karyesinde ise yük ve binek hayvanlarının yetiştirilmediği görülmektedir.

Akdağ Nahiyesi genel hayvan dağılımına bakıldığında, nahiyeğe toplam 23.592 adet hayvan yetiştirildiği görülmektedir. Bu toplamdan hane başına 25,15 adet hayvan düşmektedir.

2.2.2. Büyükbaş Hayvan Dağılımı ve Elde Edilen Yıllık Gelir

Temettuat kayıtlarında büyükbaş hayvanlar türlerine ve özelliklerine göre sınıflandırılmışlardır. İnek ve camuş olarak sınıflandırılan hayvanlar kendi içinde de bazı isimler almıştır. İnek türüne dahil olan hayvanlar, yoz inek, sağman inek, sağman kara sığır, buzağı, düğe, tosun, koşu öküzü, yoz öküz, kara sığır öküzüdür.

CamuŖ türüne dahil olanlar ise koŖu camuŖu, yoz camuŖ ve sağman camuŖtur. BykbaŖ hayvanlar adlandırılırken bazı özelliklerine göre adlandırılmıŖlardır. Bu zellikleri vurgulayan sıfatlar hayvanların ismiyle birlikte vurgulanmıŖtır. Süt elde edilen hayvanlar için “sağman” sıfatı kullanılarak yazılmıŖlardır. Örneğin, sağman inek, sağman camuŖ gibi. Yine süt elde edilmeyen hayvanların baŖına “yoz” sıfatı eklenmiŖtir. Örneğin, yoz inek, yoz camuŖ gibi. Tarım arazilerinin sürülmesinde ve ulaŖımda kullanılan bykbaŖ hayvanlar için “koŖu” sıfatı kullanılmıŖtır. Bu sıfatların kullanılması hayvanlardan gelir elde edilip edilmediği ve bu hayvanlardan ne için yararlanıldığına dair bilgi vermesi bakımından önemli olmuŖtur.

Tablo 17. BykbaŖ Hayvan Dağılımı (Adet)

YerleŖim Yeri	Sağman İnek	Yoz İnek	KoŖu kz	KoŖu CamuŖu	CamuŖ kz	Yoz kz	Yoz CamuŖ İnek	Kara Sığır kz	Sağman Kara Sığır	Sağman Camus İnek	Dğe	Tosun	Buzağı	Toplam
Kocaköy	6	6	7	2	-	-	-	-	2	-	6	8	-	37
Ziğere														
Soğukpınar	20	1	-	-	-	1	-	3	-	-	3	-	-	28
Siga														
Karyesi	11	9	5	10	-	-	-	-	-	-	1	1	-	37
Sofular														
Karyesi	16	23	18	3	-	-	3	4	9	6	7	18	-	107
TaŖbaŖı														
Karyesi	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Gündüz														
Karyesi	32	34	50	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	118
BaŖalan														
Karyesi	12	11	23	9	13	2	-	1	27	-	13	14	-	125
Yenice														
Karyesi	73	24	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	102
İrni														
Köyü	24	37	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	107
Seracık														
Karyesi	31	42	45	2	-	-	1	-	-	7	-	-	-	128

Merkeç														
Kışlacığı	62	27	64	-	-	-	-	-	-	-	1	1	5	160
Mevrek														
Köyü	79	61	122	-	-	-	-	-	-	-	41	43	-	346
Sarılar														
Karyesi	13	21	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54
Tadra														
Köyü	40	29	31	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	103
Kızseki														
Karyesi	19	11	30	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	62
Karakise														
Karyesi	35	-	81	-	21	-	-	-	-	-	15	17	-	169
Kozalan														
Karyesi	17	-	11	6	2	-	2	-	-	-	3	4	-	45
Yıkılkan														
Karyesi	19	18	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60
Ziğere Y.														
Mahalle	44	9	-	-	-	-	6	26	-	-	1	10	43	139
Çukurviran	4	7	7	5	-	-	-	-	-	-	6	8	-	37
Ziğere Aş.														
Mahalle	21	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	16	41
Kürtler														
Karyesi	7	6	9	7	-	-	-	-	-	-	1	9	-	39
Aktaş														
Karyesi	11	6	12	2	5	-	-	-	-	1	3	6	-	46
Boyalı														
Karyesi	113	29	35	4	2	-	-	-	-	-	2	16	7	208
Akviran														
Köyü	82	-	84	104	8	-	-	-	-	6	13	32	2	231
Toplam	795	410	721	155	51	3	17	34	38	21	119	188	76	2637

Tablo 17' de Akdağ Nahiyesinde yetiştirilen büyükbaş hayvan türlerinin köylere göre dağılımı verilmektedir. Nahiye de toplam 2637 adet büyükbaş hayvan yetiştirilmiştir. En fazla büyükbaş hayvanın yetiştirildiği karye 346 adet ile Mevrek Karyesi'dir. En az büyükbaş hayvan ise 8 adet ile Taşbaşı Karyesinde yetiştirilmiştir. Akdağ Nahiyesinde en fazla yetiştirilen büyükbaş hayvan 795 adet ile sağman inektir. Sağman inek tüm köylerde çeşitli sayılarda üretilmiştir. Süt üretiminde kullanılan sağman inek, sağman camuş ve sağman karasığır ineği olarak adlandırılan hayvanların genel toplamı 854'tür. Nahiye de her hane az da olsa kendi ihtiyacını sağlamak üzere süt üretimi yapmıştır. Sağman hayvanlar defterlere kaydedilirken yavrularının kayıtlara eksiksiz yazılmasında dikkat edilmemiştir. Örneğin, Akviran Karyesinde 82 adet sağman inek yazılmasına rağmen kayıtlara sadece 2 buzağı geçirilmiştir.

Osmanlı çiftçisi, tarla sürme işlerinde modern tarım aletlerinden yararlanamıyordu. Çünkü topraklar modern tarım araçlarının sürebileceği genişlikte değildi ve maliyetliydi. Bunun yerine toprağı sürmede daha çok hayvan gücünden yararlanılmıştır. Öküz, at ve katır en çok kullanılan hayvanlardır. Ancak Osmanlı'da tarla sürmede en çok öküz kullanılmıştır. Öküz eğimli ve dik arazilerde çift sürebilen hayvandır. Ayrıca beslenmesi de ucuzdur. Yedi ay saman ve burçakla, geri kalan zamanda ise çayıra salınarak beslenebilmektedir. Bu yüzden çiftçiler tarla sürme işlerinde en çok öküzü tercih etmişlerdir (Güran, 1998: 86).

Akdağ Nahiyesinde de sağman inekten sonra en çok yetiştirilen büyükbaş hayvan koşu öküzüdür. Toprakların işlenmesi için kullanılan toplam 876 adet büyükbaş koşum hayvanının bulunduğu görülmektedir. Hane başına düşen büyükbaş koşum hayvanı 0,9 dur. Yani hane başına 1 çift büyükbaş koşum hayvanı düşmemektedir. Bu durum Akdağ Nahiyesinde yeterli miktarda koşum hayvanının bulunmadığını ve toprağın işlenme sürecinin uzun sürdüğünü göstermektedir. Nahiye genelinde en fazla büyükbaş koşum hayvanı 122 adet ile tahıl üretiminin yapıldığı Mevrek Karyesinde, ikinci olarak 84 adet ile tahıl üretiminde birinci sırada yer alan Akviran Karyesinde, en az koşum hayvanı ise 1 adet ile Yenice Karyesinde, Tabloya bakıldığında Zigere Soğukpınar, Taşbaşı, Zigere Yukarı Mahalle ve Zigere Aşağı Mahallede koşum hayvanlarının bulunmadığı görülmektedir. Bu karyelerde tahıl üretiminin yapılmadığı bilinmektedir.

Nahiye genelinde süt vermeyen yoz büyükbaş hayvanların toplam sayıları 430'dur. Erkek büyükbaş hayvan sayısının bu kadar fazla olması dişi büyükbaş hayvanların döllenmesi içindir. Nahiye de yeterli miktarda yoz büyükbaş yetiştirilmiştir.

Karyesi	28	170	-	-	-	-	-	-	-	-	-	170	170	6,07
Yenice														
Karyesi	127	2125	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2125	2125	16,73
İrni														
Köyü	89	1720	400	-	-	-	-	-	-	-	-	2120	2120	23,82
Seracık														
Karyesi	30	432	280	-	-	-	-	-	-	-	-	712	712	23,73
Merkeç														
Kışlacığı	57	820	-	-	-	-	-	-	-	-	-	820	820	14,38
Mevrek	70	1535	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1535	1535	21,92
Sarılar														
Karyesi	12	260	-	-	-	-	-	-	-	-	-	260	260	21,66
Tadra Köyü	23	840	40	-	-	-	-	-	-	-	-	880	880	38,26
Kızseki														
karyesi	20	368	-	440	-	-	-	-	-	-	-	808	808	40,4
Karakise														
Karyesi	51	775	400	-	-	-	-	-	-	-	-	1175	1175	23,03
Kozalan														
Karyesi	7	240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	240	240	34,28
Yıkılkan														
Karyesi	27	400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	400	400	14,81
Z.Yukarı														
Mahalle	151	1440	-	-	-	-	-	-	-	-	45	1485	1485	9,83
Çukurviran	4	80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	80	80	20
Z.Aşağı														
Mahalle	59	756	-	-	-	-	-	-	-	-	-	756	756	12,81
Kürtler														
Karyesi	6	140	-	-	-	-	-	-	-	-	-	140	140	23,33
Aktaş														
Karyesi	9	236	40	-	-	-	-	-	-	-	-	276	276	30,66
Boyalı														
Karyesi	25	787	-	-	-	-	-	-	-	-	-	787	787	31,48
Akviran														
Karyesi	51	480	200	-	-	-	-	-	-	-	-	680	680	13,33
Toplam	938	15.636	1560	1140	-	-	-	-	-	-	45	18.381	17.893	19,59

Tablo 18’de H.1260 ve H.1261 senesine ait büyükbaş hayvanlardan elde edilen gelirler yer almaktadır. Tabloya bakıldığında H.1260 senesinde 18.453 kuruş, H.1261 senesinde ise 17.877 kuruş sağman büyükbaş hayvan geliri elde edilmiştir. İki yıla ait toplam gelirler arasında sadece Zığere Soğukpınar Karyesinin gelirleri arasında farklılık olduğu görülmektedir. Toplam gelirler ve hane başına düşen gelirler 1260 senesi baz alınarak verilmiştir. Zığere Soğukpınar Karyesinde sağman büyükbaş hayvanlardan H.1260 senesinde 684 kuruş gelir elde edilirken, H.1261 senesinde 108 kuruş gelir elde edilmiştir. Hane başına düşen sağman büyükbaş hayvan geliri ortalama 15,90 kuruştur. Nahiye de sağman büyükbaş hayvanlardan en fazla gelir elde edilen köyün Yenice olduğu görülmektedir. Her iki yılda da Sağman inekten olmak üzere 2125 kuruş gelir elde edilmiştir. Yenice Karyesinde hane başına ortalama 16,73 kuruş sağman büyükbaş hayvan geliri düşmektedir. Yenice Karyesinden sonra en fazla sağman büyükbaş hayvan gelirine sahip olan köy İrni Köyü’dür. H.1260 senesinde 1720 kuruş sağman inekten, H.1261 senesinde 400 kuruş sağman camuştan olmak üzere toplam 2120 kuruş sağman büyükbaş hayvan geliri elde edilmiştir. Karyede hane başına 23,82 kuruş gelir elde edilmiştir. Sağman büyükbaş hayvanlardan elde edilen gelirin en az olduğu köyler ise Taşbaşı ve Çukurvıran Köyleri’dir. İki karyenin de sağman büyükbaş hayvanlardan elde edilen geliri 80’er kuruştur. Hane başına ise 20 kuruş sağman büyükbaş hayvan geliri düşmektedir. Süt vermeyen hayvanlardan gelir elde edilmemiştir.

2.2.3. Küçükbaş Hayvan Dağılımı ve Elde edilen Yıllık Gelir

Akdağ Nahiyesinde küçükbaş hayvanlar da büyükbaş hayvanlarda olduğu gibi türlerine ve özelliklerine göre sınıflandırılmışlardır. Kayıtlarda iki çeşit küçükbaş hayvan türü bulunmaktadır. Bunlar koyun ve keçidir. Temettuat kayıtlarında koyun “ağnam” olarak geçmektedir. Koyun türüne dahil olan hayvanlar, sağman ağnam, yoz ağnam ve kuzudur. Keçi türüne dahil olan hayvanlar ise sağman keçi, yoz keçi ve oğlaktır. Sağman olarak geçen hayvanların süt elde edilen hayvanlar olduğu bilinmektedir.

Tablo 19. Küçükbaş Hayvan Dağılımı (Adet)

Yerleşim Yeri	Sağman Ağnam	Sağman Keçi	Yoz Ağnam	Yoz Keçi	Kuzu	Oğlak	Toplam
Kocaköy	26	8	19	-	16	-	63
Ziğere							
Soğukpınar	-	34	-	25	-	34	94
Siga							
Karyesi	17	51	55	68	17	12	220
Sofular							
Karyesi	79	86	208	4	84	66	527
Taşbaşı							
Karyesi	18	72	10	-	18	72	190
Gündüz							
Karyesi	25	19	-	13	19	12	88
Başalan							
Karyesi	57	101	102	15	96	86	457
Yenice							
Karyesi	7	132	-	174	6	35	354
İrni							
Köyü	-	260	-	170	-	140	570
Seracık							
Karyesi	30	170	9	164	22	194	589
Merkeb							
Kışlacığı	105	495	88	417	109	459	1673
Mevrek							
Köyü	271	481	355	313	271	350	2041
Sarılar							
Karyesi	44	197	13	183	39	132	608
Tadra							
Köyü	391	287	476	1	414	224	1792
Kızseki							
Karyesi	6	71	-	-	6	68	151
Karakise							
Karyesi	682	145	1128	-	741	113	2809

Kozalan							
Karyesi	56	35	97	10	32	19	249
Yıkılkan							
Karyesi	26	154	3	144	33	125	485
Z. Yukarı							
Mahalle	30	432	29	371	30	297	1189
Çukurviran							
Karyesi	12	5	18	-	12	5	52
Z. Aşağı							
Mahalle	-	43	-	-	-	38	81
Kürtler							
Karyesi	3	8	-	39	3	8	61
Aktaş							
Karyesi	41	40	110	11	36	15	253
Boyalı							
Karyesi	222	242	296	84	222	161	1227
Akviran							
Karyesi	722	610	1220	29	831	528	3840
Toplam							
	2.870	4.170	4.236	2.235	3.057	3.193	19.761

Tablo 19’da Akdağ Nahiyesindeki küçükbaş hayvan türlerine bakıldığında koyun yetiştiriciliğinin daha yaygın olduğu görülmektedir. Koyun yetiştiriciliğinden elde edilen gelirin yüksek olması bu hayvanın yetiştirilmesinde etkindir. Koyundan sonra ikinci sırada keçi yetiştiriciliği gelmektedir. Keçi, çiftlik ve mandıra olmadan doğal şartlarda beslenebilen ucuz bir hayvandır (Öztürk, 1998: 155). Aynı zamanda yüksek arazilere dayanabilen ve üremesi zor olmayan bir hayvan olması yetiştirilmesinde önemli etkindir (Özlu, 2007: 112).

Tabloya bakıldığında Akdağ Nahiyesinde toplam 19.761 adet küçükbaş hayvan yetiştirilmiştir. Nahiye genelinde hane başına ortalama 49 küçükbaş hayvan düşmektedir. Toplam 19.761 küçükbaş hayvanın, 10.163’ü koyun türünü, 9598 keçi türünü oluşturmaktadır. Bu hayvanlar içerisinde ise en çok 4236 baş ile yoz ağnam yetiştirilmiştir. Yoz ağnam sayısının bu kadar fazla olması bu hayvanların etinden faydalandığını göstermektedir. En çok yetiştirilen ikinci hayvan türü ise sağman keçidir. Toplam 4170

Karyesi	127	30	-	388	208	-	-	626	626	4,92
İrni Köyü	89	405	37,5	-	3020	-	-	3462,5	3462,5	38,90
Seracık Karyesi	30	150	22,5	756	313	-	-	1241,5	1241,5	41,38
Merkeb Kışlacığı	57	580	217,5	2185	980	-	-	3.962,5	3.962,5	69,51
Mevrek	70	1342	821	1617	671,5	-	-	4.451,5	4451,5	63,59
Sarılar Karyesi	12	250	22,5	803	366	-	-	1441,5	1441,5	120,125
Tadra Köyü	23	1980	2483	1104	14	-	-	5581	5581	242,65
Kızseki karyesi	20	30	-	307	72	-	-	409	409	20,45
Karakise Karyesi	51	3687,5	2928,5	486,5	8	-	-	7110,5	7110,5	139,4
Kozalan Karyesi	7	280	172,5	206	32	-	-	690,5	690,5	98,64
Yıkılkan Karyesi	27	115	7,5	556	312	-	-	1000,5	1000,5	36,68
Z.Yukarı Mahalle	151	180	-	2624	1120	-	-	3924	3924	25,9
Çukurviran	4	60	45	20	-	-	-	125	125	31,25
Z.Aşağı Mahalle	59	-	-	60	211	-	-	271	271	4,59
Kürtler Karyesi	6	-	7,5	-	-	-	-	7,5	7,5	1,25
Aktaş Karyesi	9	205	280	160	22	-	-	667	667	74,11

Boyalı Karyesi	25	1635	692	1115	148	-	-	2197	2197	87,88
Akviran Karyesi	51	3610	3147,5	2588	36,5	-	-	9382	9382	183,9
Toplam	938	15.617	11.467	16.066,5	7.685,5	40	-	50.876	50.876	54,2

Temettuat kayıtlarında büyükbaş hayvan gelirleri gibi küçükbaş hayvan gelirleri de yıllık olarak defterlere yazılmıştır. Büyükbaş hayvan gelirlerinde yoz hayvanlar yazılmamıştır. Ancak küçükbaş hayvan gelirleri yazılırken yoz hayvanların da gelirlerinin yazıldığı görülmektedir. Küçükbaş yoz hayvanlardan dokumacılık sektörü için yün ve kıl üretiminden yararlanılmaktadır. Bu durum küçükbaş yoz hayvanlardan bir miktar gelir elde edilmesini sağlamıştır. Osmanlı'da 1845 yılında küçükbaş hayvanlar için ortalama yıllık gelir değerleri belirlenmiştir. Bu değerler sağman koyun ve sağman keçi için beş, yoz keçi ve yoz koyun için üç kuruştur. Ancak bu değerler temettuat kayıtlarında bölgelerin verimliliğine göre farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin, Menteşe Sancağına bağlı Tavas Kazasında sağman koyun ve sağman keçinin yıllık gelir değeri 10 kuruş olarak hesaplanmıştır. Akdağ'da ise küçükbaş hayvanların yıllık değerleri bir baş sağman ağnam için beş kuruş, bir baş sağman keçi için 4 kuruş, bir baş yoz ağnam için 2,5 kuruş, bir baş yoz keçi için 2 kuruş olarak belirlenmiştir. Akdağ Nahiyesinde kullanılan yıllık değerler Geldiklan Nahiyesinde de aynı seviyededir. Değerlerin aynı olması, her iki nahiyenin de hayvansal verimliliklerinin aynı seviyede olduğunu göstermektedir.

Tablo 20' de H.1260 ve H.1261 senesine ait küçükbaş hayvanlardan elde edilen gelirler yer almaktadır. Tabloya bakıldığında H.1260 senesinde 50.876 kuruş, H.1261 senesinde yine 50.876 kuruş sağman küçükbaş hayvan geliri elde edilmiştir. İki yıla ait toplam gelirler arasında farklılık olmadığı görülmektedir. Toplam gelirler ve hane başına düşen gelirler 1260 senesi baz alınarak verilmiştir. Nahiye küçükbaş hayvanlardan en fazla gelir elde edilen köyün Akviran Karyesi olduğu görülmektedir. Her iki yılda da hayvanlardan aynı 9382 kuruş gelir elde edilmiştir. Akviran Karyesinde hane başına ortalama 183,9 kuruş düşmektedir. Küçükbaş hayvanlardan en az gelir elde edilen köy Kürtler Karyesi'dir. Hane başına düşen yıllık ortalama gelirin en fazla olduğu karye Tadra Karyesi'dir. Tadra Karyesinde hane başına ortalama 242,65 kuruş gelir düşmektedir. Hane başına düşen yıllık ortalama gelirin en az olduğu yer, gelirin de en az olduğu Kürtler

Karyesi'dir. Kürtler Karyesinde hane başına ortalama 1,5 kuruş gelir elde edilmiştir. Akdağ Nahiyesinde küçükbaş hayvanlardan toplam 50.576 kuruş gelir elde edilmiştir ve hane başına ortalama 54,2 kuruş gelir düşmektedir. Yavru küçükbaş hayvanlar olarak ise sadece Başalan Karyesinde kuzudan 40 kuruş gelir elde edilmiştir. Oğlaktan hiç gelir elde edilmemiştir.

2.2.4. Yük ve Binek Hayvanı Dağılımı ve Elde Edilen Yıllık Gelir

Temettuat kayıtlarında yük ve binek hayvanı olarak merkep, kısarak, bargir, katır, deve ve tay yer almıştır. Tarım arazilerinin işlenmesinde, ulaşımda ve yük taşımacılığında bu hayvanlardan yararlanılmaktadır. Tarım arazilerinin işlenmesinde koşu öküzü ile birlikte at ve katırlardan yararlanılmaktadır. Bir çift at ile bir günde 6 dönüm toprak sürülebilmektedir. Ekim yapılan arazilerdeki ürünlerin tarladan harmana, harmandan ambara taşınması işi de at, eşek veya bu hayvanların çektiği ilkel arabalar ile yapılmaktadır. Arabalarla bir atın taşıyabileceğinden daha çok ürün taşınabilmektedir. Yine bu arabalarla ürünler daha kolay pazara ulaştırılabilmektedir (Güran, 1998: 86). Üretim yapılan arazilere ve köylere yakın yerlere ulaşım için merkep ve kısaraklar kullanılmaktadır. Yük ve binek hayvanları büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar kadar tarımsal faaliyetlerde önemli bir yer tutmuştur.

Tablo 21. Yük ve Binek Hayvanı Dağılımı (Adet)

Yerleşim Yeri	Merke P	Bergir	Katır	Tay	Kısarak	Yoz Kısarak	Döllü Kısarak	Deve	Toplam
Kocaköy	1	-	-	-	2	-	-	-	3
Ziğere									
Soğukpınar	7	-	3	-	-	-	-	-	10
Siga									
Karyesi	1	42	-	-	-	-	-	-	43
Sofular									
Karyesi	-	8	-	-	-	2	4	-	14

Taşbaşı									
Karyesi	2	-	1	2	1	-	-	-	6
Gündüz									
Karyesi	18	4	2		8	5	-	-	37
Başalan									
Karyesi	2	5	-	1	17	-	-	-	25
Yenice									
Karyesi	64	3	30	-	-	-	-	-	97
İrni									
Köyü	26	-	-	-	-	-	-	2	28
Seracık									
Karyesi	34	1	-	-	-	-	-	-	35
Merkeb									
Kışlacığı	63	1	6	-	-	-	-	-	70
Mevrek									
Köyü	75	5	19	-	1	-	-	-	99
Sarılar									
Karyesi	18	-	-	-	-	-	-	-	18
Tadra									
Köyü	2	5	6	-	-	-	-	-	13
Kızseki									
Karyesi	3	6	-	-	-	-	-	-	9
Karakise									
Karyesi	2	30	-	3	7	2	-	-	44
Kozalan									
Karyesi	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Yıkılkan									
Karyesi	4	10	2	-	1	-	-	-	17
Z.Yukarı									
Mahalle	70	1	20	-	-	-	-	-	91

Çukurviran	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Z.Aşağı									
Mahalle	16	-	9	-	-	-	-	-	25
Kürtler									
Karyesi	8	-	1	-	-	-	-	-	9
Aktaş									
Karyesi	1	6	-	-	-	-	-	-	7
Boyalı									
Karyesi	23	2	12	-	3	-	-	-	40
Akviran									
Karyesi	44	2	-	-	14	4	-	-	64
Toplam	486	131	111	6	56	13	4	2	807

Tablo 21’de Akdağ Nahiyesinde yetiştirilen yük ve binek hayvanlarının köylere göre dağılımı verilmiştir. Nahiye de 807 baş yük ve binek hayvanı yetiştirilmiştir. En fazla yük ve binek hayvanı yetiştirilen köy 99 baş ile Mevrek Köyü’dür. Nahiye genelinde en çok yetiştirilen yük ve binek hayvanı 486 baş ile merkeptir. Merkebin diğer yük ve binek hayvanlarına göre daha çok yetiştirilmiş olmasının sebebi beslenmesinin kolay ve diğer hayvanlara göre daha ucuz bir hayvan olmasından kaynaklanmaktadır (Özlu, 2007: 58). En fazla merkep 75 baş ile Mevrek Karyesinde bulunmaktadır. Merkepten sonra en çok yetiştirilen hayvan 131 baş ile bargirdir. Bargirler yük taşımacılığında kullanılmaktadırlar.

Defterlerde sadece iki adet deve kaydına rastlanmıştır. Defterlere yük ve binek hayvanları olarak yoz kısrağ ve döllu kısrağlar da kaydedilmiştir. En az yük ve binek hayvanı 2 baş ile Kozalan Karyesinde bulunmaktadır. Çukurviran Karyesinde yük ve binek hayvanına dair bir kayda rastlanmamıştır.

2.2.5. Yük ve Binek Hayvanlarının Yıllık Gelir Dağılımı (Kuruş)

Akdağ Nahiyesine ait temettuat kayıtlarında yük ve binek hayvanı olarak merkep, kısarak, bargir, katır ve deve türlerinden yıllık gelir elde edildiği belirtilmiştir. Tay gelir hesabına dahil edilmemiştir. Yine yoz kısarak ve döllu kısarak da gelir getiren hayvanlardan değildir. Yük ve binek hayvanlarının yıllık gelirlerinin hesaplanmasında merkep için 15 kuruş, kısarak için 20 kuruş, katır için 60 kuruş değer sabitlenmiştir. Ancak bu değerler bölgeden bölgeye farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, Geldiklan Nahiyesinde merkepler için 15 kuruş, kısaraklar için 40 kuruş yıllık gelir değerleri kullanılmaktadır. Hayvanlardan elde edilen yıllık gelir değerlerinin hayvanların verimleri ile ilgili olduğun bilinmektedir. Ancak yük ve binek hayvanlarının yıllık değerlerinin farklılık göstermesi taşıma faaliyetlerinin maliyetinin bölgeden bölgeye değişiklik göstermesinden kaynaklanmaktadır. Bölgelerin özelliklerine göre taşıma faaliyetleri ve bu faaliyetlere göre maliyet ve gelirler de değişmektedir (Güran, 1998: 69-72).

Tablo 22. Yük ve Binek Hayvanlarından Elde Edilen Gelirin Dağılımı (Kuruş)

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Merkep	Kısarak	Bergir	Katır	Tay	Deve	1260 Senesi Toplam Gelir	1261 Senesi Toplam Gelir	Hane Başına Düşen Ortalama Gelir
Kocaköy	3	15	20	-	-	-	-	35	35	11,66
Zigere										
Soğukpınar	43	105	-	-	330	-	-	435	60	10,11
Siga										
Karyesi	6	15	-	-	-	-	-	15	15	2,5
Sofular										
Karyesi	11	-	40	-	-	-	-	40	40	3,63
Taşbaşı										
Karyesi	4	30	20	-	60	-	-	110	110	27,5
Gündüz										
Karyesi	25	270	160	-	140	-	-	570	570	22,8

Başalan										
Karyesi	28	15	360	20	-	-	-	395	395	14,10
Yenice										
Karyesi	127	960	-	-	1680	-	-	2640	2640	20,78
İrni										
Köyü	89	1410	-	-	240	-	10	1660	1660	18,65
Seracık										
Karyesi	30	465	-	-	-	-	-	465	465	15,5
Merkeb										
Kışlacığı	57	1020	-	-	180	-	-	1200	1200	21,05
Mevrek										
Köyü	70	1080	20	-	1170	-	-	2270	2270	32,42
Sarılar										
Karyesi	12	270	-	-	-	-	-	270	270	22,5
Tadra										
Köyü	23	30	200	50	150	-	-	430	430	18,69
Kızseki										
Karyesi	20	60	-	-	125	-	-	185	185	9,25
Karakise										
Karyesi	51	30	100	-	-	-	-	130	130	6,63
Kozalan										
Karyesi	7	30	-	-	-	-	-	30	30	4,28
Yıkılkan										
Karyesi	27	45	-	-	120	-	-	165	165	6,1
Z.Yukarı										
Mahalle	151	885	-	100	2550	-	-	3535	3535	23,41
Çukurviran										
Mahalle	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ziğere A.										
Mahalle	59	240	-	-	1350	-	-	1590	1590	26,94
Kürtler										
Karyesi	6	120	-	-	-	-	-	120	120	20

Aktaş										
Karyesi	9	15	-	150	-	-	-	165	165	18,33
Boyalı										
Karyesi	25	320	40	-	480	-	-	840	840	33,6
Akviran										
Karyesi	51	690	300	60	-	-	-	1050	1050	20,58
Toplam	938	8120	1260	380	8575	-	10	18.345	17.970	19,55

Tablo 22' de yük ve binek hayvanlarından elde edilen yıllık gelirin köylere göre dağılımı verilmektedir. Akdağ Nahiyesinde yük ve binek hayvanlarından H.1260 yılında 18.345 kuruş, H.1261 yılında ise 17.970 kuruş gelir elde edilmiştir. İki yıl arasındaki yük ve binek hayvanlarından elde edilen toplam gelirin farklı olduğu tek karye Zığere Soğukpınar Karyesi'dir. Soğukpınar Karyesinde H.1260 yılında 435 kuruş, H.1261 yılında ise 60 kuruş gelir elde edilmiştir. Bu farkın oluşmasında karyenin özellikleri ve taşımacılık maliyetinin değişmesi etken olabilir. Toplam gelir içerisinde en fazla gelir 8575 kuruş ile katırdan elde edilmiştir. Katırdan sonra ise en fazla gelir 8120 kuruş ile merkepten sağlanmıştır. Yük ve binek hayvanlarından en fazla gelir 2640 kuruş ile Yenice Karyesinden elde edilmiştir. Karyede hane başına ortalama 20,70 kuruş yük ve binek hayvanı geliri düşmektedir. Yenice Karyesinde üzüm ve dut bağcılığının yoğun yapıldığı bilinmektedir. En fazla gelirin Yenice Karyesinden elde edilmesi, bu ürünlerin taşınmasında yük ve binek hayvanlarından yararlanıldığını desteklemektedir. Yük ve binek hayvanlarından elde edilen gelirin en az olduğu karye ise 15 kuruş ile Siga Karyesi'dir. Karyede hane başına ortalama yük ve binek hayvanlarından 2,5 kuruş gelir düşmektedir. Akdağ Nahiyesinde yük ve binek hayvanlarından toplam 18.345 kuruş gelir elde edilmiştir. Nahiye hane başına düşen ortalama yük ve binek hayvanı geliri 19,5 kuruştur.

2.2.6. Arı Kovanı Dağılımı ve Elde Edilen Yıllık Gelir

Akdağ Nahiyesinde büyükbaş, küçükbaş, yük ve binek hayvancılığında sonra arıcılık da önemli bir faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Temettuat kayıtlarından elde edilen bilgilere göre arıcılık daha çok hanelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere yaptıkları faaliyettir. Akdağ Nahiyesinde arıcılık faaliyetlerinden elde edilen gelir 20 kuruş üzerinden hesaplanmıştır. Belirlenen bu orandan 4 kuruşluk öşr-i kovan kesilerek 16 kuruş olarak yıllık kaydedilmiştir. Arıcılık faaliyetlerinde de diğer hayvancılık faaliyetlerinde olduğu gibi toplam gelirlerde bölgelerin verimlilik düzeyine göre farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin, Geldiklan Nahiyesinde bir kovan arının yıllık geliri 20 kuruş üzerinden hesaplanmaktadır (Yıldırım, 2017: 85). Yıldızeli Kazasında ise bir kovan arının yıllık geliri 4 kuruş üzerinden hesaplanmaktadır (Özbölük, 2011: 131).

Tablo 23: H.1260 Senesi Arı Kovanı Dağılımı ve Elde Edilen Yıllık Gelir (Kuruş)

Yerleşim Yeri	Hane sayısı	Arı Kovanı (Adet)	1260 Senesi Toplam Gelir	1261 Senesi Toplam Gelir	Hane Başına Düşen Ortalama Gelir
Kocaköy					
Karyesi	3	7	126	140	42
Z. Soğukpınar					
Karyesi	43	-	-	-	-
Siga					
Karyesi	6	3	-	-	-
Sofular					
Karyesi	11	-	-	-	-
Taşbaşı					
Karyesi	4	27	486	540	121,5
Gündüz					
Karyesi	25	9	162	180	6,48
Başalan					
Karyesi	28	8	198	220	7,07

Yenice					
Karyesi	127	8	108	120	0,85
İrni					
Köyü	89	19	306	340	3,43
Seracık					
Karyesi	30	2	36	40	1,2
Merkeç					
Kışlacığı	57	29	450	500	7,89
Mevrek					
Köyü	70	26	414	460	5,91
Sarılar					
Karyesi	12	12	144	160	12
Tadra					
Köyü	23	-	-	-	-
Kızseki					
Karyesi	20	5	-	-	-
Karakise					
Karyesi	51	10	180	56	3,52
Kozalan					
Karyesi	7	-	-	-	-
Yıkılkan					
Karyesi	27	44	792	1742	29,3
Ziğere Yukarı					
Mahalle	151	3	252	220	1,66
Çukurviran	4	-	-	-	-
Ziğere Aşağı					
Mahalle	59	12	207	190	3,50
Kürtler					
Karyesi	6	6	108	120	18

Aktaş					
Karyesi	9	-	-	-	-
Boyalı					
Karyesi	2	3	54	6	2,16
Akviran					
Karyesi	5	9	126	14	2,47
Toplam	938	235	4149	522	4,42

Tablo 23' te arı kovanları ve H.1260 ve H.1261 yıllarına ait arıcılık gelirlerinin köylere göre dağılımı verilmiştir. Tabloya bakıldığında nahiyede toplam 235 adet arı kovanının bulunduğu görülmektedir. Akdağ Nahiyesinde en fazla arı kovanına sahip karyenin Yıkılkan Karyesi olduğu görülmektedir. Yıkılkan Karyesinde toplam 44 adet arı kovanı bulunmaktadır. Karyede bulunan arı kovanlarından H.1260 yılında 792, H.1261 yılında 1742 kuruş gelir elde edilmiştir. Bu karyede arıcılık faaliyetinin ihtiyacı karşılamanın yanında gelir elde etmek amacıyla yapıldığı görülmektedir. Nahiyede en fazla arı kovanına sahip ikinci köy ise Merkep Kışlacığı'dır. Karyede 29 adet arı kovanı bulunmaktadır. Akdağ Nahiyesinde Zığere Soğukpınar, Sofular, Tadra, Kozalan, Çukurviran ve Aktaş Karyelerinde arıcılık faaliyetlerinin yapılmadığı görülmektedir.

Arıcılık faaliyetlerinden H.1260 yılında 4149 kuruş, H.1261 yılında ise 522 kuruş gelir elde edilmiştir. İki yıla ait gelirler farklılık göstermektedir. Bu durum arıcılık faaliyeti yapılan bölgedeki verimlilik düzeyinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Akdağ Nahiyesinin toplam arıcılık gelirleri, hane başına düşen arıcılık gelirleri ve karyelerin en fazla ve en az şeklinde belirtilen gelirleri H.1260 senesi baz alınarak hesaplanmıştır. Akdağ Nahiyesinde arıcılık faaliyetlerinden elde edilen gelirin her iki yılda olmak üzere en yüksek olduğu karye Yıkılkan Karyesi'dir. Yıkılkan Karyesinde 44 adet arı kovanı bulunmaktadır. Karyede arıcılık faaliyetlerinden H.1260 senesinde 792, H.1261 senesinde 1742 kuruş gelir elde edilmiştir. Elde edilen 792 kuruşluk toplam gelirden, hane başına ortalama 29,3 kuruş arıcılıktan elde edilen gelir düşmektedir. Arıcılık faaliyetlerinden elde edilen gelirin en az olduğu karye ise Seracık Karyesi'dir. Karyede H.1260 senesinde arıcılık faaliyetlerinden 36 kuruş gelir sağlanmıştır. Karyede arıcılık gelirinden hane başına

ortalama 1,2 kuruş düşmektedir. Nahiye genelinde arıcılık faaliyetlerinden elde edilen gelir toplam 4149 kuruştur. Toplam gelirden hane başına ortalama 4,42 kuruş gelir düşmektedir.

2.2.7. Akdağ Nahiyesi Dışındaki Diğer Nahiyelerde Hayvanları ve Tarlaları Olanlar

Akdağ Nahiyesine ait temettuat defterlerinde hane reislerinin ikamet ettikleri karyelerde tarım arazileri ve sahip oldukları hayvanlar ayrıntılarıyla kaydedilmiştir. Ancak bunun yanında bazı hane reislerinin ikamet ettikleri nahiye dışında başka bir nahiyede de mal varlıklarının olduğu tespit edilmiştir. Buradan anlaşılmaktadır ki, kişilerin mal varlıklarının eksiksiz ve tam yazılmasına özen gösterilmiştir. Hane reisinin sahip olduğu tarla ya da hayvanın bulunduğu nahiye, sancak ve karye yazılmış ancak hayvan sayısı ya da tarla miktarında dair bilgiye yer verilmemiştir.

Bu ayrıntılar adı geçen karyelerin tahrirlerinde yer almaktadır. Kayıtlardan elde ettiğimiz bilgilere göre nahiyede bu şekilde kaydolunmuş 12 hane reisi bulunmaktadır. Kayıtlarda geçen hane reisleri Zığere Soğukpınar Karyesi, Zığere-Aşağı Mahalle ve Zığere-Yukarı Mahallede ikamet etmektedir.

Tablo 24. Akdağ Nahiyesi Dışındaki Diğer Nahiyelerde Hayvanları ve Tarlaları Olanlar

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Tarla Hayvanatın Bulunduğu Yerleşim yeri	Mal Varlığı
Hatip oğlu Mustafa	Ziğere Yukarı Mahalle	Kışlacık Karyesi	Davar
Kara Şaban Oğlu Ahmet	Ziğere Yukarı Mahallesi	Kışlacık Karyesi	Tarla
Kibar oğlu Mustafa	Ziğere Yukarı Mahalle	Kışlacık Karyesi	Tarla
Topal oğlu Mehmet	Ziğere Yukarı Mahalle	Kışlacık Karyesi	Tarla
Hacı Ahmet oğlu Mehmet	Ziğere Yukarı Mahalle	Kışlacık Karyesi	Tarla
Kibar oğlu Mustafa	Ziğere Yukarı Mahalle	Kışlacık Karyesi	Davar
Balad Oğlu, Kareki	Ziğere Yukarı Mahalle	Kışlacık Karyesi	Tarla
Pekmez oğlu Osman	Ziğere Soğukpınar	Geldiklan/Olus Karyesi	Davar
Konur Oğlu Emrullah	Ziğere Soğukpınar	Hakala/Uzunoba Karyesi	Davar
Kışlacıklı Bekir	Ziğere Soğukpınar	Kışlacık Karyesi	Davar

Yozgatlı Süleyman	Ziğere Aşağı Mahalle	Hakala/Abdülgani Karyesi	İnek
Ayan oğlu Ömer	Ziğere Aşağı Mahalle	Hakala/Kızılca Karyesi	Tarla

III. BÖLÜM

AKDAĞ NAHİYESİNİN VERGİ DAĞILIMI

Tarım ekonomisinin hakim olduğu sanayi öncesi toplumlarda vergi, gelir dağılımının temel kaynaklarından birisi olmuştur (Çavdar, 2015: 228). Vergi, devletin kamu giderlerini karşılamak üzere kişilerden karşılıksız ve cebren aldığı ekonomik değeri ifade eden kavramdır (Kenanoğlu, 2013: 52-56). Osmanlıda yüzlerce vergi çeşidi ismine rastlansa da vergi alma usulleri dört ayrı prensibe dayanmaktadır. Bunlardan ilki İslami vergi esasları idi. İkinci olarak ise örfi kurallara göre belirlenmiş olan vergilerdi. Üçüncü olarak savaş masraflarını karşılamak amacıyla avarız vergileri gelmekteydi. Son olarak ise hükümdar da dahil olmak üzere, devlet üst yöneticileri, yüksek dereceli memurlara vergi olarak sunulan hediyeler gelmektedir (Akdağ, 1979: 510-511).

Tanzimatla birlikte uzun süre varlığını devam ettiren örfi vergiler kaldırılarak yerine, ancemaatın adıyla tek bir vergi getirilmiştir. Komşuca alınan vergiler diye isimlendirilen bu vergi sistemi ile kişilerin kazançlarına göre vergi alınmaktadır (Şener, 1990: 94-96).

Tablo 25. Vergi Türlerinin Köylere Göre Dağılımı (Kuruş)

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Vergü-yi Mahsusa	Öşür Vergisi	Ağnam Vergisi	Toplam Vergi	Hane Başına Düşen Ortalama Vergi
Kocaköy	3	390	145	2084	2619	873
Ziğere						
Soğukpınar	43	4382	2027	3044	9453	219,83
Siga Karyesi	6	558	121	979,5	1658,5	276,41

Sofular						
Karyesi	11	901	475	5789,5	7165,5	651,4
Taşbaşı						
Karyesi	4	166	129	2412	2707	676,75
Gündüz						
Karyesi	25	1186	454,5	4722	6362,5	254,48
Başalan						
Karyesi	28	2050	605	13.306,5	15.961,5	570,03
Yenice						
Karyesi	127	9.455,5	7,750	1316	18.521,5	145,83
İrni						
Köyü	89	8742	3306,5	-	12.048,5	135,95
Seracık						
Karyesi	30	3321	1631	4824,5	9006,5	300,2
Merkeb						
Kışlacığı	57	5008	1472,5	24,096	27.576,5	483,79
Mevrek						
Köyü	70	8972	1684	16,074	26.730	381,84
Sarılar						
Karyesi	12	1310	363,5	747	2420,5	201,6
Tadra						
Köyü	23	2388	607	866,5	3861,5	167,8
Kızseki						
Karyesi	20	1470	322,5	4,656,5	6479	323,9
Karakise						
Karyesi	51	4550	733	26,526	31.809	623,6
Kozalan						
Karyesi	7	538	1233,5	81	1852,5	264,57

Yıkılkan						
Karyesi	27	1584,5	1412,5	240,5	3237,5	119,8
Z.Yukarı						
Mahalle	151	11,924	18,577	947	31.448	208,2
Çukurviran						
	4	284	252	146	682	62,10
Z. Aşağı						
Mahalle	59	6419	2546	328	9293	157,508
Kürtler						
Karyesi	6	600	272	-	872	145,3
Aktaş						
Karyesi	9	462	84	48,5	594,5	66
Boyalı						
Karyesi	25	3270	735	519	4524	180,96
Akviran						
Karyesi	51	5113	3652,5	29,503	38.268,5	750,36
Toplam						
	938	85,044	50.591,5	111.182	246.817,5	263,131

Tablo 25’te Akdağ Nahiyesinde tahsil edilen vergi türleri ve köylere dağılımı gösterilmektedir. Akdağ Nahiyesine ait köylerden toplam 246.817,5 kuruş vergi tahsil edilmiştir. Toplam vergi miktarının büyük bir kısmını vergü-yi mahsusa ve ağnam vergisi oluşturmaktadır. Akdağ Nahiyesi genelinde toplam 111.182 kuruş ile en fazla ağnam vergisi tahsil edilmiştir. İkinci olarak ise 85.044 kuruş ile vergü-yi mahsusa tahsil edilmiştir. Ağnam vergisi ve vergü-yi mahsusadan sonra ise üçüncü olarak 50.591,5 kuruş ile öşür vergisi gelmektedir.

Köylerin bir yılda ödedikleri toplam vergi miktarlarına bakıldığında 38.268,5 kuruş ile en fazla vergi tahsil edilen karye Akviran'dır. Akviran Karyesinde hane başına ortalama 750,36 kuruş yıllık vergi miktarı düşmektedir. Tahsil edilen toplam yıllık vergi miktarının en düşük olduğu köy ise Çukurviran'dır. Çukurviran Karyesinde yıllık toplam 682 kuruş vergi tahsil edilmiştir. Hane başına ise ortalama 62,10 kuruş vergi miktarı düşmektedir. Hane başına düşen yıllık ortalama vergi miktarının en yüksek olduğu karye Kocaköy'dür. Kocaköy Karyesinde hane başına ortalama 873 kuruş yıllık vergi düşmektedir. Akdağ Nahiyesi genelinde hane başına ortalama 263.161 kuruş yıllık vergi miktarı düşmektedir. Buna göre Kocaköy, Sofular, Taşbaşı, Başalan, Seracık, Mevrek, Merkep Kışlacığı, Kızseki, Karakise Kozalan, ve Akviran karyelerinde hane başına düşen ortalama vergi miktarı genel ortalamanın üzerindedir. Zığere Soğukpınar, Zığere Aşağı, Siga, Gündüz, Yenice, İrni, Sarılar, Tadra, Çukurviran, Yıkılkan, Zığere Yukarı, Kürtler, Boyalı ve Aktaş Karyelerinde ise hane başına düşen ortalama vergi miktarı genel ortalamanın altındadır.

3.1. Vergü-yi Mahsusa

1840 yılında (H.1255-1256) yılında Tanzimat İdarecileri tarafından daha önce çeşitli adlarla alınan örfi vergiler yerine “Ancemaatin Vergi”, “Vergü-yi Mahsusa”, “Vergü” ve “Komşuca alınan vergü” gibi isimlerle adlandırılan vergi uygulamaya konuldu (Öztürk,1996:174). Bu yeni vergi ile vergi mükelleflerinin ödeme güçleri esas alınarak, vergi tahsilindeki adaletsizliklerin önüne geçmeye çalışmak amaçlanmıştır.

Ödenecek vergi herkesin mali gücüne göre alınacaktı. Alınacak vergi kişilerin emlak, arazi, hayvan varlıkları ve eğer uğraşıyorsa ticaret gelirlerine göre belirlenecektir. Vergi yükü daha çok köylü kesim üzerinde uygulansa da şehirliler içinde genişletilmekteydi (Şener, 1990: 96).

Sayımlar muhassıllar tarafından köylerden başlamak suretiyle yapılmaktaydı. Kişilerin adı, ne kadar emlak, hayvan ve araziye sahip olduğu, tüccar ve esnaf ise meşgul olduğu ticaret kolu ve bir yılda elde ettiği ticaret gelirleri gibi her türlü bilgiyi eksiksiz yazmak suretiyle kaydedilmiştir. Muhassıllara her kazada yardımcı olacak bir katip ve kaza ileri gelenlerinden bir kişi görevlendirmiştir. Sayımlar adil ve doğru şekilde yapılacak, eksik ve usulsüz sayım yapanlar cezalandırılacaktı. Verginin tahsili, halkı Müslüman ise köy ve mahallenin muhtarı ya da imamı tarafından, halkı gayrimüslim ise kocabaşı veya papazlar tarafından yapılacak, tahsilât hane reisinin adı ile deftere kaydedilecekti. Verginin

halktan tahsili ise mayıs ve kasım aylarında iki taksit olmak üzere yapıyordu (Öztürk, 1996: 175).

Akdağ Nahiyesi temettuat defterlerinde hane başına alınan vergü-yi mahsusa “Vergü-yi Senevisi”, “Vergü-yi Mahsusası” veya “Bir senede vermiş olduğu” şeklindeki ifadelerle kullanılmıştır.

Tablo 26. Vergü-yi Mahsusanın Dağılımı (Kuruş)

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Vergü-yi Mahsusa	Hane Başına Düşen Ortalama Vergü-yi Mahsusa
Kocaköy	3	390	130
Ziğere			
Soğukpınar	43	4382	101,90
Siga			
Karyesi	6	558	93
Sofular			
Karyesi	11	901	81,90
Taşbaşı			
Karyesi	4	166	41,5
Gündüz			
Karyesi	25	1186	47,44
Başalan			
Karyesi	28	2050	73,21
Yenice			
Karyesi	127	9.455,5	74,45
İrni			
Köyü	89	8742	98,22
Seracık			
Karyesi	30	3321	110,7
Merkeb			
Kışlacığı	57	5008	87,85

Mevrek			
Köyü	70	8972	128,17
Sarılar			
Karyesi	12	1310	109,16
Tadra			
Köyü	23	2388	103,82
Kızseki			
Karyesi	20	1470	73,5
Karakise			
Karyesi	51	4550	89,21
Kozalan			
Karyesi	7	538	76,85
Yıkılkan			
Karyesi	27	1584,5	58,68
Z. Yukarı			
Mahalle	151	11.924	78,96
Çukurviran	4	284	71
Z. Aşağı			
Mahalle	59	6419	108,79
Kürtler			
Karyesi	6	600	100
Aktaş			
Karyesi	9	462	51,33
Boyalı			
Karyesi	25	3270	130,8
Akviran			
Karyesi	51	5113	100,25
Toplam	938	85.044	90,66

Tablo 26 'da 1845 yılında Akdağ Nahiyesi köylerinin ödemekle yükümlü oldukları toplam vergü-yi mahsusa miktarlarının köylere dağılımı ve hane başına düşen vergü-yi mahsusa miktarı verilmiştir. Toplam vergü-yi mahsusa miktarı 85.044 kuruş olarak hesaplanmıştır. Bu verginin en fazla ödendiği yerleşim yeri 11.924 kuruş ile Zığere Yukarı Mahalle'dir. Zığere'de hane başına 78,96 kuruş vergü-yi mahsusa düşmektedir. Vergü-yi mahsusanın en az ödendiği yerleşim yeri ise 390 kuruş ile Kocaköy Karyesi'dir. Kocaköy Karyesinde hane başına ortalama 130 kuruş vergü-yi mahsusa düşmektedir.

Akdağ Nahiyesi genelinde ise hane başına 90,66 kuruş vergü-yi mahsusa düşmektedir. Buradan hareketle, Kocaköy, Zığere Soğukpınar, Siga, İrni, Seracık, Mevrek, Sarılar, Tadra, Zığere Aşağı Mahalle, Kürtler, Boyalı ve Akviran karyelerinde hane başına düşen ortalama vergü-yi mahsusa miktarı genel ortalamanın üzerindedir. Sofular, Taşbaşı, Gündüz, Başalan, Yenice, Merkep Kışlacığı, Kızseki, Karakise, Kozalan, Yıkılkan, Zığere Yukarı Mahalle, Çukurviran ve Aktaş karyelerinde hane başına düşen ortalama vergü-yi mahsusa miktarı genel ortalamanın altındadır.

3.2. Öşür Vergisi

Onda bir anlamına gelen ve Arapça kökenli bir kelime olan öşür, halkın ürettiği ürünlerden, daha çok hububattan alınan verginin adıdır. İslamiyetin ilk zamanlarından itibaren İslam devletlerinde görülen bir vergi türü olduğundan şer'i vergi olarak da görülmüştür. Osmanlı hukukçuları öşür vergisini bölüşme manasına gelen mukaseme kelimesi ile de adlandırmışlardır. Devlet toprağın asıl sahibi, öşür de halkın bu topraklar üzerinde yaptığı ziraatın kira bedeli olmaktadır. Yani öşür vergisi devletin toprağın sahibi olmasının karşılığındaki bölüşme hakkı demektir. Öşür onda bir demek olsa da bazı zamanlarda beşte bir, altıda bir, sekizde bir gibi oranlarla da uygulanmıştır. Bu durumun sebebi tarım yapılan arazinin verimliliği, ürünün çeşidi, iklim ve sulama koşullarının farklı olması gibi sebeplerdir. Bu vergi iki şekilde tahsil edilmektedir. Arpa, nohut, buğday, darı gibi ürünlerden aynı olarak, sebze, bağ, bahçe, bostan ürünleri ve küçükbaş hayvanlardan maktu olmak üzere alınmaktadır (Ünal, 2012: 141). Hububat dışında gelir elde edilen bazı sebze ve meyvelerden de öşür vergisi alınmaktaydı. Çiçekler ve çiçekten elde edilen ürün olarak bal, dutluklarla ilişkisi nedeniyle ipek gibi çok çeşitli ürünler aşar vergisi içerisinde yer almaktaydı (Şener, 1990: 127).

Tablo 27. Öşür Vergisinin Dağılımı (Kuruş)

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Tahıl Öşürü	Öşür-i Üzüm	Öşür-i Harir	Öşür-i Kovan-Asel	Öşür-i Meyve	Toplam Öşür Vergisi	Hane Başına Düşen Ortalama Öşür Vergisi
Kocaköy	3	125	6	-	14	-	145	48,3
Ziğere								
Soğukpınar	43	-	287	1,740	-	-	2027	47,1
Sığa								
Karyesi	6	115	-	-	6	-	121	20,1
Sofular								
Karyesi	11	243	52	180	-	-	475	43,1
Taşbaşı								
Karyesi	4	20	4	53	52	-	129	32,25
Gündüz								
Karyesi	25	307	135,5	-	12	-	454,5	18,18
Başalan								
Karyesi	28	581	-	-	24	-	605	21,6
Yenice								
Karyesi	127	-	1.913,5	5.560,5	29	247	7,750	61,02
İrni								
Köyü	89	3063,5	175	62	6	-	3306,5	37,14
Seracık								
Karyesi	30	770	87	-	4	-	1631	54,3
Merkeb								
Kışlacığı	57	1018	217,5	177	60	-	1472,5	25,8
Mevrek								
Köyü	70	1193	438	-	53	-	1684	24,05
Sarılar								
Karyesi	12	203	34,5	112	14	-	363,5	30,25

Tadra								
Köyü	23	549	58	-	-	-	607	26,3
Kızseki								
Karyesi	20	175	119,5	48	10	-	322,5	16,1
Karakise								
Karyesi	51	666	65	-	2	-	733	14,3
Kozalan								
Karyesi	7	177	124	772,5	160	-	1233,5	176,1
Yıkılkan								
Karyesi	27	180	111	961,5	160	-	1412,5	52,29
Z.Yukarı								
Mahalle	151	-	961,5	17.603,5	12	-	18.577	123,02
Çukurviran								
Mahalle	4	246	6	-	-	-	252	63
Z. Aşağı								
Mahalle	59	-	489,5	2035,5	21	-	2546	43,15
Kürtler								
Karyesi	6	185	30	45	12	-	272	45,3
Aktaş								
Karyesi	9	73	11	-	-	-	84	9,3
Boyalı								
Karyesi	25	520	76	135	4	-	735	29,4
Akviran								
Karyesi	51	3531	101,5	-	20	-	3652,5	71,6
Toplam	938	14.680,5	5.503	29.485,5	675	247	50.591,5	53,9

Tablo 27’de, Akdağ Nahiyesi köylerinin öşür dağılımı verilmektedir. Öşür vergisi tahıl öşrü, öşr-i üzüm, öşr-i harir, öşr-i kovan ve öşr-i meyve olmak üzere beş grupta incelenmiştir. Hınta, şair, karıklı, mercimek, alef ve burçak gibi tahıl ürünlerinden alınan öşür, tahıl öşrü adı altında toplanmıştır. Tabloda öşür vergileri içerisinde öşr-i haririn en fazla paya sahip olduğu görülmektedir. Akdağ Nahiyesi genelinde toplam 29.485,5 kuruş

öşr-i harir vergisi toplanmıştır. Öşr-i haririn en fazla tahsil edildiği karye 18.577 kuruş ile Zığere Yukarı Mahalle'dir. Zığere Yukarı Mahalle 218 dönüm ile en fazla dut bağlarına sahip karyedir. Öşr-i haririn en az tahsil edildiği karye ise 45 kuruş ile Kürtler Karyesi'dir. Öşr-i harirden sonra en fazla vergi tahıl öşründen toplanmıştır. Nahiye genelinde toplam 14.680,5 kuruş tahıl öşrü toplanmıştır. Tahıl öşrünün en fazla toplandığı karye 3531 kuruş ile Akviran'dır. Tahıl öşrünün en az toplandığı yer ise 20 kuruş ile Taşbaşı Karyesi'dir. Tahıl öşründen sonra en fazla vergi öşr-i üzümünden toplanmıştır. Nahiye genelinde toplam 5.503 kuruş öşr-i üzüm vergisi tahsil edilmiştir. Öşr-i üzüm vergisinin en fazla toplandığı yer 1913,5 kuruş ile Yenice Karyesi'dir. Öşr-i üzüm vergisinin en az tahsil edildiği yer ise 4 kuruş ile Taşbaşı Karyesi'dir.

Öşür vergisinin kaynakları arasında dördüncü sırayı bal üretiminden alınan vergi olan öşr-i kovan almaktadır. Nahiye genelinde toplam 675 kuruş öşr-i kovan vergisi tahsil edilmiştir. Öşr-i kovan vergisinin en fazla toplandığı karyeler 160 kuruş ile Yıkılkan ve Kozalan Karyeleri'dir. Öşr-i kovandan sonra ise son olarak öşr-i meyve vergisi alınmıştır. Akdağ genelinde sadece Yenice Karyesinde öşr-i meyve vergisi tahsil edilmiştir. Yenice Karyesinde öşr-i meyveden 247 kuruş vergi tahsil edilmiştir.

Tablodan hareketle, Akdağ Nahiyesi genelinde toplam 50.591,5 kuruş öşür vergisi tahsil edilmiştir. En fazla öşür vergisi ödeyen karye 18.877 kuruş vergi ile nahiyenin en kalabalık karyesi olan Zığere Yukarı Mahalle'dir. Zığere'de hane başına ortalama 123,02 kuruş öşür vergisi düşmektedir. Hane başına düşen ortalama öşür vergisinin en yüksek olduğu karye ise 176,1 kuruş ile Kozalan Karyesi'dir. En az öşür vergisi ödeyen karye ise 84 kuruş ile Aktaş Karyesi'dir. Aktaş Karyesinde hane başına ortalama 9,3 kuruş öşür vergisi düşmektedir. Nahiye genelinde hane başına düşen ortalama öşür vergisi ise 53,9 kuruştur. Buna göre Yenice, Seracık, Kozalan, Zığere Yukarı Mahalle, Çukurviran ve Akviran Karyelerinde hane başına düşen ortalama öşür miktarı genel ortalamanın üstündedir. Kocaköy, Zığere Soğukpınar, Siga, Sofular, Taşbaşı, Gündüz, Yıkılkan, Zığere Aşağı, Başalan, İrni, Merkep Kışlacığı, Mevrek, Sarılar, Tadra, Kızseki, Karakise, Kürtler, Aktaş ve Boyalı karyelerinde hane başına düşen ortalama öşür vergisi miktarı genel ortalamanın altındadır.

3.3. Ağnam Vergisi

Ağnam, kelimesi arapça koyun anlamına gelmekte olan “ganem” kelimesinin çoğuludur (Şener,1990:140).Çeşitli isimlerle rastlanılan, küçükbaş hayvanlardan alınan vergidir. Osmanlı kaynaklarında “resm-i ganem”, “Adet-i ağnam” olarak geçmektedir. Bazı kaynaklarda adet-i zekât olarak da geçen ağnam vergisi şer’i nitelikli bir vergidir. Genellikle koyunlar yavruladıktan sonra nisan ve mayıs aylarında alınır ve kuzulu koyun kuzusu ile birlikte hesaplanarak kaydedilirdi (Emecen,1998:478).

Tablo 28. Ağnam Vergisi’nin Dağılımı (Kuruş)

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Ağnam Vergisi	Hane Başına Düşen Ortalama Vergi-yü Mahsusa
Kocaköy	3	2084	694,6
Ziğere			
Soğukpınar	43	3044	70,7
Siga			
Karyesi	6	979,5	163,25
Sofular			
Karyesi	11	5789,5	526,3
Taşbaşı			
Karyesi	4	2412	603
Gündüz			
Karyesi	25	4722	188,8
Başalan			
Karyesi	28	13.306,5	475,2
Yenice			
Karyesi	127	1316	10,36

İrni			
Köyü	89	-	-
Seracık			
Karyesi	30	4824,5	160,81
Merkeb			
Kışlacığı	57	24.096	422,7
Mevrek			
Köyü	70	16.074	229,6
Sarılar			
Karyesi	12	747	62,25
Tadra			
Köyü	23	866,5	37,6
Kızseki			
Karyesi	20	4.656,5	232,8
Karakise			
Karyesi	51	26.526	520,1
Kozalan			
Karyesi	7	81	11,5
Yıkılkan			
Karyesi	27	240,5	8,8
Z. Yukarı			
Mahalle	151	947	6,27
Çukurviran	4	146	36,5

Z. Aşağı			
Mahalle	59	328	5,5
Kürtler			
Karyesi	6	-	-
Aktaş			
Karyesi	9	48,5	5,3
Boyalı			
Karyesi	25	519	20,76
Akviran			
Karyesi	51	29.503	578,4
Toplam	938	111.182	118,5

Tablo 28’de ağnam vergisinin köylere göre dağılımı verilmektedir. Akdağ Nahiyesinde en fazla ağnam vergisi 29.503 kuruş ile Akviran Karyesinden tahsil edilmiştir. Akviran Karyesinde hane başına 578,5 kuruş ağnam vergisi düşmektedir. Ağnam vergisinin en az alındığı yer ise Aktaş Karyesi’dir. Aktaş Karyesinden 48,5 kuruş ağnam vergisi alınmıştır. Hane başına 5,3 kuruş ağnam vergisi düşmektedir. Akdağ Nahiyesi genelinde toplam 111.182 kuruş ağnam vergisi tahsil edilmiştir. Hane başına 118,5 kuruş ağnam vergisi düşmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmanın esasını, 1844-1845 yıllarına ait Akdağ Nahiyesinin temettuat defterleri oluşturmaktadır. Defterlerin incelenmesiyle elde edilen bilgilere göre 19. yüzyıl ortalarında Akdağ Nahiyesi 26 köyden oluşmaktadır. Bu köylerde toplam 938 hane bulunmakta ve 4690 kişi ikamet etmektedir. Amasya'ya ait diğer temettuat çalışmaları (Geldiklan, Hakala, Ezinepazar) ile karşılaştırıldığında nüfus bakımından en büyük nahiyeye Akdağ Nahiyesi'dir. Nahiyenin en kalabalık köyü 151 hane sayısı ile Zığere Yukarı Mahalle'dir. Nahiyeye nüfusu içerisinde sadece 13 gayrimüslim hane reisi ismine rastlanmıştır. Nahiyenin tamamına yakını Müslüman'dır.

Defterlere nahiyede ikamet eden hane reislerinin isimleri, lakapları, unvanları ile birlikte yazılmıştır. Bu bilgilerle kişilerin icra ettikleri meslekler, memleketleri, fiziksel özellikleri, sosyal statüleri, akrabalık ilişkileri gibi birçok bilgiye ulaşılmıştır. Kişilerin nereli oldukları memleketlerine ithafen kullandıkları lakaplardan yola çıkarak tespit edilmiştir ve yakın yerlerden göç ettikleri anlaşılmıştır. Aile ve baba isimlerine atfen kullanmış oldukları lakapları ile akrabalık bağları tespit edilmiştir. Kullanılan isimlerin dinin sosyal hayat üzerindeki etkisinin isimler aracılığı ile devam ettirildiği kullandıkları isimlerden tespit edilmiştir.

Elde edilen bilgiler ile Akdağ Nahiyesinin sosyo ekonomik hayatı ayrıntılarıyla ortaya konulmuştur. Bu bilgiler doğrultusunda 19. yüzyıl Osmanlı ekonomisinin tarım ve hayvancılığa dayandığını söylemek mümkündür.

Ekonomik hayatın temelini tarım ve hayvancılık şekillendirmiştir. Hane reislerinin büyük çoğunluğu geçimlerini tarım ve hayvancılıktan sağlamışlardır. İcra ettikleri meslekler de yine uğraştıkları ekonomik faaliyete göre belirlenmiştir. Bahçıvanlık ve ziraatçılık en fazla yapılan meslekler olmuştur.

Nahiyeye genelinde tahıl tarımı, üzüm ve dut bağcılığı gelişmiştir. Tahıl üretiminde buğday ve arpa önemli besin maddeleri olmuştur. Dut bağcılığı ipek üretimi ile birlikte yapılan bir faaliyet olarak nahiyeye genelinde önemli bir faaliyet kolu olmuştur. Dut bağcılığında yapılan ipek üretimi Amasya ekonomisine katkı sağlamıştır.

Tarımdan sonra en önemli faaliyet kolu hayvancılık olmuştur. Hane reisleri daha çok kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar hayvan yetiştirmişlerdir. Nahiye genelinde küçükbaş hayvancılık daha yaygın yapılmıştır. Gelirlerdir. Bunun yanında ticaretten elde ettikleri gelirler de olmuştur. Büyükbaş hayvanlardan daha çok tarım arazilerinin işlenmesi, elde edilen ürünlerin taşınması ve ulaşımda yararlanılmıştır. Nahiye de ikamet eden hane reislerinin gelirleri çoğunlukla tarım ve hayvancılıktan elde edilen gelirler olduğu görülmektedir.

Vergi kaynaklarının dağılımına bakıldığında ise en çok küçükbaş hayvanlardan Ağnam vergisinin alındığı görülmektedir. Temettuat kayıtlarından elde edilen verilerden Akdağ Nahiyesinin klasik dönemden süregelen geleneksel tarım toplumu yapısından farklı olmadığı anlaşılmıştır.

KAYNAKLAR

Arşiv Vesikaları

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA.), Maliye Varidat Muhasebesi Temettuat Defterleri (ML.VRD.TMT.) genel koduyla kayıtlı Akdağ Nahiyesine ait 12822, 12824, 12828, 12831, 12833, 12843, 12851, 12865,12867, 12870, 12877, 12878, 12882, 12883, 12887, 12889, 12901, 12903, 12907, 12909, 12910, 12913, 12966, 12972, 12981, 13028, numaralı defterler.

Tetkik Eserler

Açık, T. (2014). “Bey”likten Ağa” lığa : 17. Yüzyılın İlk Yarısında Trabzon’da Unvan Enflasyonu”. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 8 (16), 9-38.

Adıyeke, N. (2000). Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 11, 769-823.

Akdağ, M. (1979). *Türkiyenin İktisadi ve İçtimai Tarihi 1243-1453: Cilt1 (3.Baskı)*. Ankara: Tekin.

Akyıldız, A. (2011). Tanzimat. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.40, s.1-10). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

Algar, H. (2005). Molla. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.10, s. 238-239). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

Arslan, İ. (2014). *Osmanlı Dünyasında Köyler ve Köylüler*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Aslan, S. (2015). *Temettuat Defterlerine Göre XIX. yy Ortalarında Gümüşhacıköy Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Durumu (1844-1845)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Baydar, S. (2016). *Temettuat Defterlerine Göre Ladik Kazasında Sosyal ve Ekonomik Hayat*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Bozkurt, N. ve İpşirli M. (2003). Lakap. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.27, s.65-67). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

- Canatar, M. (1991). Kethüda. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.25, s.332). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Çağlar, İ. M. (2015). Temettuat Kayıtlarına Göre İzzeddin Köyü'nün Sosyo Ekonomik Durumu (1844-1845), *Sosyal Bilimler Dergisi*, (c.13, s.1)
- Çakır, C. (2001). *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*. İstanbul: Küre.
- Çavdar,N. (2015). “1844-1845 Yıllarında Taşabad Kazası Köylerinin İçtimai ve İktisadi Şartlarına Dair Tespitler” III. Uluslararası Geçmişten Günümüze Merzifon ve Amasya Yöresi Sempozyumu Bildiri Kitabı, s.213
- Çimen, A. (2012). Sayım Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlı Nüfus Hizmetleri, Gazi Üniveristesi, *İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14,183-216.
- Devellioğlu, F. (2012). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (29. Baskı). Ankara: Aydın.
- Doğru,H. (2014). *Temettuat Defterlerine Göre Hakala Nahiyesinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Amasya.
- Efe, A. (2010). Osmanlı Devleti'nde Mali Sistem Arayışının Getirdiği Yerel Yönetim Uygulamaları: Muhassıllık Örneği. *Tarih Dergisi*, 49, 65-69.
- Elibol, N. (2007). Osmanlı İmparatorluğu'nda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12,136- 137.
- Emecen, F. (1988). Ağnam Resmi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.1, s.478-479). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Emecen, F. (1994). Dönüm. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.9, s.521). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Genç M. (2019). Başbakanlık Osmanlı Arşiv Belgelerinde Kökboya ve Çehri ile İlgili Bazı Kayıtlar, Süleyman Demirel Üniversitesi, *ART-E Dergisi*, 13, 180-181.
- Göktepe, K. (2018). Osmanlı Döneminde Tekirdağ'da Yapılan Hayvancılığın İstanbul'un İaşesi ile Sanayi ve Ticari Faaliyetlerdeki Rolü. Trakya Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 361-363.

- Güneş, M. (2014). Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtların Tahlili. *Akademik Bakış*, (c.8, (5), s.221)
- Göyünç, N. (1979). Hane Deyimi Hakkında. *Tarih Dergisi*, 32, 331.
- Güran, T. (1998). *19. Yüzyıl Osmanlı Tarımı Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Eren.
- İslamoğlu, H. (1991). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Köylü*, İletişim yayınları.
- Kahriman S. ve Gür F. (2012). *Amasya Nüfus Defterleri 1840*. İstanbul: Amasya Belediyesi.
- Kallek, C. (2002). Kile. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.25, s.568-571). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Kenanoğlu, M. (2013). Vergi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.43, s.52-58). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Kıvrım, İ. ve Elmacı S. (2011). Osmanlı Dönemi'nde Amasya'da İpekçilik. *Turkish Studies*, 6 (4), 217.
- Kızıllan, A. Ö. (2008). Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuat Uygulamaları Üzerine bir Değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 59-60.
- Koç, Y. (2007). Nüfus. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.33, s.293). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Kurt, S. K. (2016). 1844-1845 Temettuat Defterlerine Göre Ziyere Köyü'nün Sosyal ve Ekonomik Durumu. *History Studies*, 8 (3), 57-81.
- Kütükoğlu, M S. (1995). Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri. *Belleten*, 59 (225), 395-412.
- Özaydın, A. ve İpşirli M.(2012).Unvan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.42,s.162). İstanbul:Türkiye Diyanet Vakfı.
- Öz, M. (2010). Tahrir. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (c.25, s.425-429) İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Özbölük, R. (2011). *19. Yüzyılda Yıldızeli Kazası*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

- Özcan, S. (2016). H.1256 (1840) Tarihli Amasya Nüfus Defterleri ile H.1260-1261(1844-1845) Tarihli Amasya Temettuat Defterlerinin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi, *Studies of The Otoman Domain*, (c.6, (11), 98.)
- Özel, O. (2015). Osmanlı Anadolu'sunda Terkedilmiş Kayıp Köyler Sorunu (17-19. Yüzyıllar). M. Öz ve F. Yeşil (Ed.), *Ötekilerin Peşinde Ahmet Yaşar Ocak'a Armağan İçinde* (s.572-575). İstanbul: Timaş.
- Özkaya, Y. ve Akyıldız, A. (2006). Muhassıl. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.31, s.18-20). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Özköse, M. (2014). *1844-1845 Tarihli Temettuat Defterlerine Göre Şuhud Kazasının Sosyo Ekonomik Yapısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özlü, Z. (2007). *Tanzimat Dönemi'nde Anadolu'da Kır ve Kent hayatı (Bolu- Göynük Örneği)*. Ankara: Berikan.
- Öztürk, S. (1996). *Tanzimat Dönemi'nde Bir Anadolu Şehri Bilecik*. İstanbul: Kitabevi.
- Quataert, D. (1985). Osmanlı İmparatorluğu'nda Tarımsal Gelişme. A. Günlük (Çev.). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi* (c.6,s.1556-1562). İstanbul: İletişim.
- Parlatır, İ. (2009).Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Yargı Yayınevi.Ankara. Serbestoğlu, İ. (2015). *Canik Sancağı 1863-1865*. Malatya: Mengüceli.
- Serbestoğlu, İ. (2018). *19. Yüzyılda Amasya Sancağı*. Amasya.
- Solak, İ. (2008). Anadolu'da Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Sebze ve Meyve Üretimi. S.Ü. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 24, 221-224.
- Somuncu, M. (2004). Cehri Üretimi ve Ticaretinin 19. Yüzyılda Kayseri Ekonomisindeki Önemi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 99-125.
- Soydal, T. (2018). *Temettuat Defterlerine Göre Ezinepazar Nahiyesinin Sosyal ve Ekonomik durumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.
- Şahin, İ. ve Emecen, F. (1991). Amasya. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (c.3,s.1-4). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

Şener, A. (1990). *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*. İstanbul: İşaret. Tabakoğlu, A. (2015). *Türkiye İktisat Tarihi*. İstanbul: Dergah.

Topuz, H. (2007). Cumhuriyet Dönemi Ekonomisinde Tarımsal Yapının İncelenmesi (1923- 1950), *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* (c.12,3,377-390).

Ünal, M. A. (2012). *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi*. İstanbul: Paradigma.

Yaşar, H. H. (2013). *Amasya Tarihi: Cilt 1*. M. Aydın ve G. Aydın (Haz.). Amasya: Amasya Belediyesi.

Yıldırım, R. (2017). *Temettüat Defterlerine Göre Geldiklan Nahiyesi'nin Sosyal ve Ekonomik Durumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.

EKLER

Ek 1.

Tablo 29. Baba İsmi ve Aile İsimlerine Atfen Kullanılan Lakaplar

Kullanılan Lakap	Kullanım Sıklığı
Kocaköy	
Çıkrıkçioğlu	2
Oğuzoğlu	1
Ziğere Soğukpınar	
Recepoğlu	3
Puşilioğlu	2
Pekmezoğlu	2
Çavuşoğlu	2
Çulfaoğlu	2
Bekmezci oğlu	1
Hatiboğlu	1
Çiçekoğlu	1
Cüçükçüoğlu	1
Marazoğlu	1
Gafiloğlu	1
Tomazoğlu	1
Umuroğlu	1
Abdülkerimoğlu	1
Tınkır oğlu	1
Gönbeoğlu	1

Bağrıaçıkoğlu	1
Tülekoğlu	1
Hacı Bey'in oğlu	1
Konuroğlu	1
Çiloğlu	1
Babaoğlu	1
Recep usta İsmailoğlu	1
Eskicioğlu	1
Softeoğlu	1
Sarı Yahioğlu	1
Kel Süleymanoğlu	1
Usta Haliloğlu	1
Küçük Hatipoğlu	1
Hızıroğlu	1
Dilsiz Ahmedoğlu	1
Kartoğlu	1
Delicelizade	1
Nazıroğlu	1
Bekmezoğlu	1
Sağıroğlu	1
Bekiroğlu	1
Kartoğlu	1
Siga Karyesi	
Kürd Osmanoğlu	2

Turidoğlu	1
-----------	---

Hartlıkoğlu	1
-------------	---

Sofular Karyesi

Karaköseoğlu	4
--------------	---

Boduroğlu	2
-----------	---

Arzumanoğlu	1
-------------	---

Bıyikoğlu	1
-----------	---

Zizkiroğlu	1
------------	---

Bektaşoğlu	1
------------	---

Taşbaşı Karyesi

İlyasoğlu	1
-----------	---

Hambuloğlu	1
------------	---

Gündüz Karyesi

Köseoğlu	3
----------	---

Salihoğlu	3
-----------	---

İlyasoğlu	3
-----------	---

Fazlıoğlu	2
-----------	---

Musaoğlu	2
----------	---

Kör İbrahimioğlu	2
------------------	---

Hüdaverdioğlu	2
---------------	---

Ahmedoğlu	1
-----------	---

Caferoğlu	1
-----------	---

Hıdıroğlu	1
-----------	---

Uzun Ali oğlu	1
---------------	---

Saraoğlu	1
----------	---

Karabacakoğlu	1
---------------	---

Mustafaoğlu	1
-------------	---

Aşikoğlu	1
----------	---

Başalan Karyesi

Usta Halil oğlu	5
-----------------	---

İmamoğlu	3
----------	---

Çorukçuoğlu	2
-------------	---

Bekiroğlu	2
-----------	---

Kaygusuzoğlu	2
--------------	---

Uzunoğlu	2
----------	---

Kel Hasanoğlu	2
---------------	---

Kökçeoğlu	1
-----------	---

Çıkrıkçioğlu	1
--------------	---

Çödükçüoğlu	1
-------------	---

Barlakoğlu	1
------------	---

Ömeroğlu	1
----------	---

Kel Bekiroğlu	1
---------------	---

Köylü Mehmedoğlu	1
------------------	---

Kerminoğlu	1
------------	---

İbrahimoğlu	1
-------------	---

Yenice Karyesi

Dipioğlu	5
----------	---

Dervişoğlu	4
------------	---

Hatiboğlu	4
Cahiloğlu	3
Taşabadlıoğlu	3
Topuzoğlu	3
Tataroğlu	3
Kanberoğlu	3
Kancıkoğlu	2
Keleşoğlu	2
Sirkecioğlu	2
Kürdoğlu	2
Sarı Ağanın oğlu	2
Abdüloğlu	2
Cumaoğlu	2
Hacıoğlu	2
Çeltekoğlu	2
Ömer Ustaοđlu	2
Hacı Abdullahoğlu	2
Cücükoğlu	2
Bozoğlanoğlu	1
Kuzuoğlu	1
Koroğlu	1
Aşıkoğlu	1
Cinlekoğlu	1
Küçük Mehmedoğlu	1

Halil Ağa'nın oğlu	1
Serdaroğlu	1
Usuloğlu	1
Mavişoğlu	1
Bezcioğlu	1
Hasan Usta oğlu	1
İsa Ali oğlu	1
Kara Ömeroğlu	1
Sağiroğlu	1
Genç Mehmedoğlu	1
İlyasoğlu	1
Abdaloğlu	1
Bekaroğlu	1
Kantaroğlu	1
Molla Ömeroğlu	1
Könişoğlu	1
Hacı Fakıoğlu	1
Daiboğlu	1
Salihoğlu	1
Yamakoğlu	1
Ahmedoğlu	1
Deli Hasanoğlu	1
Beğlioğlu	1
Hacı Abdaloğlu	1

Abdullohoğlu	1
Bölükbaşıoğlu	1
Sakaoğlu	1
Uzunoğlu	1
Pertaloğlu	1
Hacı Mehmedoğlu	1
Aliyanoğlu	1
Öksüzoğlu	1
Hacımıšođlu	1
Deli Ahmedoğlu	1
Papaoğlu	1
Çetroğlu	1
Çanoğlu	1
Çıyan Ömeroğlu	1
Penyaloğlu	1
Milashoğlu	1
Hin Ömeroğlu	1
Kavıkoğlu	1
Hacı Ahmedoğlu	1
Çıtıroğlu	1
Kütükoğlu	1
Emir Alioğlu	1
Yağmuroğlu	1
Berberoğlu	1

Mustafa Ağa'nın oğlu	1
----------------------	---

İrni Köyü

Muharremoğlu	5
--------------	---

Doğanoğlu	4
-----------	---

Öksüzoğlu	3
-----------	---

Atıcıoğlu	3
-----------	---

İmamoğlu	3
----------	---

Semizoğlu	2
-----------	---

Çobanoğlu	2
-----------	---

Dobezoğlu	2
-----------	---

Abdioğlu	2
----------	---

Koneşoğlu	2
-----------	---

Ayanoğlu	2
----------	---

Açıkgözoğlu	2
-------------	---

Kara Mahmudoğlu	2
-----------------	---

Sivasçioğlu	2
-------------	---

Himmedoğlu	2
------------	---

Köseoğlu	2
----------	---

Bünyanoğlu	2
------------	---

Aybaşoğlu	2
-----------	---

Tulukoğlu	2
-----------	---

Şişikoğlu	2
-----------	---

Celaloğlu	2
-----------	---

Malikoğlu	2
-----------	---

Katircioğlu	2
Yusufoğlu	2
Tiryakioğlu	1
Labizoğlu	1
Habiboğlu	1
Bayramoğlu	1
Karabıçakoğlu	1
Gazalcioğlu	1
Tentenoğlu	1
Emir Hasanoğlu	1
Kantaroğlu	1
Çiranoğlu	1
Kara Mustafa oğlu	1
İmam Ali oğlu	1
Şabanoğlu	1
Aşikoğlu	1
Göbeninoğlu	1
Sarıoğlu	1
Yaylaoğlu	1
Gülalioğlu	1
Mehmedoğlu	1
İlyasoğlu	1
Muhavvenoğlu	1
Sepetçioğlu	1

Tekyeşinoğlu	1
--------------	---

Pir Ali oğlu	1
--------------	---

Dalakçioğlu	1
-------------	---

Hatiboğlu	1
-----------	---

Caferoğlu	1
-----------	---

Çukadaroğlu	1
-------------	---

Ayyaşoğlu	1
-----------	---

Davudoğlu	1
-----------	---

Seracık Karyesi

Yolcuoğlu	2
-----------	---

Garkoğlu	2
----------	---

Mayacıkoğlu	2
-------------	---

Kel Kadiroğlu	2
---------------	---

Lafçioğlu	1
-----------	---

Çamurcuoğlu	1
-------------	---

Kel Ömeroğlu	1
--------------	---

Kazak Mustafa oğlu	1
--------------------	---

Kul Ali oğlu	1
--------------	---

Kel Ali oğlu	1
--------------	---

Feyzullahoğlu	1
---------------	---

Kargıoğlu	1
-----------	---

Emir Hasan oğlu	1
-----------------	---

Kel Abdi Oğlu	1
---------------	---

Çavuşoğlu	1
-----------	---

Emiroğlu	1
Çerçioğlu	1
İmamoğlu	1
Kabuloğlu	1
Hayaoğlu	1
Tekeoğlu	1
Hatiboğlu	1
Kürd Mehmedoğlu	1
Seferoğlu	1
Hüdayioğlu	1
Gül Ali oğlu	1
Merkeb Kışlacığı	
Tongayoğlu	4
Kara Abdullahoğlu	3
Mercimekoğlu	2
Kürdoğlu	2
Musaoğlu	2
Sarı Mustafa oğlu	2
Abdi oğlu	2
Kel Mehmed oğlu	2
Hacı Hasan oğlu	2
Hıyarcıoğlu	2
Deli Hüseyin oğlu	2
Keleşoğlu	2

Topal Mustafa oğlu	1
Küçük Ahmed oğlu	1
Uzun oğlu	1
Musuroğlu	1
Delicekoğlu	1
Hacı Haliloğlu	1
Kürd Osmanoğlu	1
Tataroğlu	1
Hacı İbrahim yeğeni	1
İnceoğlu	1
Hacı Osmanoğlu	1
Hacı Mustafa Ağazade	1
Çördükoğlu	1
Molla Hüseyin oğlu	1
İnce Bekiroğlu	1
Cünhaoğlu	1
Uzun Ali oğlu	1
Toğnukoğlu	1
Torunoğlu	1
Dilsizoğlu	1
Deli Mehmedoğlu	1
Cebeci Hacıoğlu	1
Mevrek Karyesi	
Çolakoğlu	4

Ali beŖeođlu	4
Kara Ahmedoğlu	4
BoŖkunođlu	3
İkbaloğlu	3
Abidinoğlu	3
Çiriloğlu	3
Hüseyin beŖeođlu	2
Yağcıoğlu	2
Samyesoğlu	2
Hatiboğlu	2
Salihodđlu	2
Kara Ömeroğlu	2
Yağmuroğlu	2
Nazıroğlu	1
Hacı Mehmedoğlu	1
Boduroğlu	1
Kuloğlu	1
Sarı Mehmedoğlu	1
Değirmencioğlu	1
Velioğlu	1
SarıbaŖođlu	1
Çakıcıoğlu	1
Dikkulakoğlu	1
Selamoğlu	1

Kancikoğlu	1
Tatar Hasanoğlu	1
Tenbeloğlu	1
Güldikenoğlu	1
İrkekoğlu	1
Hacioğlu	1
İdrisoğlu	1
Ahmedoğlu	1
Yalkaçoğlu	1
Kocakavikoğlu	1
Tokmakoğlu	1
Demircioğlu	1
Karamanasoğlu	1
Ateşoğlu	1
Sarioğlu	1
Muradoğlu	1
Abanosoğlu	1
Lağımcioğlu	1
Müezzinoğlu	1
Sarılar Karyesi	
Dağlıoğlu	3
Cüzdanoğlu	1
Osman Kethüdaoğlu	1
Kabacioğlu	1

Hacı Ömeroğlu	1
---------------	---

Mehmed kethüdaoğlu	1
--------------------	---

Hatunoğlu	1
-----------	---

Karagözoğlu	1
-------------	---

Halil kethüdaoğlu	1
-------------------	---

Tadra Köyü

Lafçioğlu	3
-----------	---

Küpçüoğlu	2
-----------	---

Eskioğlu	2
----------	---

Kürkçüoğlu	1
------------	---

Sarınnoğlu	1
------------	---

Öksüzöğlu	1
-----------	---

Tanlıoğlu	1
-----------	---

Ahmed Kethüda'nın oğlu	1
------------------------	---

Bağcıoğlu	1
-----------	---

Sarıoğlu	1
----------	---

Kayıkçıoğlu	1
-------------	---

İpekoğlu	1
----------	---

Mahmudoğlu	1
------------	---

Tozluoğlu	1
-----------	---

Papaoğlu	1
----------	---

Seyyid Ali'nin mahdumu	1
------------------------	---

Kızseki Karyesi

İsaoğlu	5
Sarı Ömeroğlu	3
Kör Ömeroğlu	2
Ağcaoğlu	2
Delihanoğlu	2
Gülalioğlu	1
İmamoğlu	1
Seyyidoğlu	1
Karakise Karyesi	
Ayrancıoğlu	13
Müezzinoğlu	8
Çavuşoğlu	4
Ömerceoğlu	3
Tünkuşoğlu	3
Haliloğlu	3
İmamoğlu	3
Sarı Ahmedoğlu	3
Aygıroğlu	2
Sarı Alioğlu	2
Kürdoğlu	1
Umuroğlu	2
Tekkenişinoğlu	1

Mehmedoğlu	1
------------	---

Kozalan Karyesi

Keleşoğlu	4
-----------	---

Oruçoğlu	1
----------	---

Yıkılkan Karyesi

Mustafaoğlu	9
-------------	---

Çekiçoğlu	4
-----------	---

Gökçeoğlu	3
-----------	---

Hezreoğlu	3
-----------	---

Cörkoğlu	2
----------	---

Dizkırıçoğlu	2
--------------	---

Tekkecioğlu	1
-------------	---

Kuyusuzoğlu	1
-------------	---

Göbeloğlu	1
-----------	---

Ziğere Yukarı Mahalle

Hamzabaşıoğlu	5
---------------	---

Çeleboğlu	5
-----------	---

Kara Mustafaoğlu	5
------------------	---

Tokmakoğlu	4
------------	---

Kara Şabanoğlu	4
----------------	---

Çulhaoğlu	3
-----------	---

Andıranlıoğlu	3
---------------	---

Velihacioğlu	3
--------------	---

Hacı Ahmedoğlu	3
Turçinoğlu	2
Baladoğlu	2
Keşişoğlu	2
Baloğlu	2
Aşıkoğlu	2
Katikçioğlu	2
Kazgancioğlu	2
Topal Ahmedoğlu	2
Hevaoğlu	2
Emir İsmailoğlu	2
Kızkapanoğlu	2
Karabıyıkoğlu	2
Kambeloğlu	2
Abukkocaoğlu	2
Karayılanoğlu	2
Abdioğlu	2
Yavaşoğlu	1
Kürdoğlu	1
Kürd Alioğlu	1
Porsukoğlu	1
Köseoğlu	1
Hatiboğlu	1
Davudoğlu	1

Kargaoğlu	1
Bıçak Hüseynoğlu	1
Uğurluoğlu	1
Cendikoğlu	1
Himmetoğlu	1
Hüdaoğlu	1
Veli Mehmedoğlu	1
Osman Efendioğlu	1
Hacı Hasanoğlu	1
Rumililioğlu	1
Kel Hüseynoğlu	1
Mensuroğlu	1
Kabakçioğlu	1
Dilsiz Ahmedoğlu	1
Mercimekoğlu	1
Çirkinioğlu	1
Emir Hasanoğlu	1
Cücükgozoğlu	1
Çancioğlu	1
Kibaroğlu	1
Mehmedoğlu	1
Topal Ahmedoğlu	1
Çapanoğlu	1
Eğürlioğlu	1

Seyyid Ahmed oğlu	1
Etlikçioğlu	1
Hacı Ömeroğlu	1
Dambaloğlu	1
Hacı Ahmed'in damadı	1
Sarnikoğlu	1
Tataroğlu	1
Köbrilioğlu	1
Cirikoğlu	1
Cindikoğlu	1
Recepöğlu	1
Nevruzoğlu	1
Abubekiroğlu	1
Tekkeliöğlu	1
Demnaloğlu	1
Marazoğlu	1
Topaloğlu	1
Naiboğlu	1
Balıkçioğlu	1
Daloğlu	1
Usta Mehmedoğlu	1
Kuru Ali'nin damadı	1
Saltoğlu	1
Haliloğlu	1

Kara Ali'nin oğlu	1
Kuloğlu	1
Kesimoğlu	1
Nazıroğlu	1
Berber Hacı Memışoğlu	1
Taşabadlı Veli Kara Osmanoğlu	1
Mebnioğlu	1
İsmail kızı	1
Çilingiroğlu	1
Aşıkoğlu	1
Üzeyikoğlu	1
Dervış'in ehli	1
Baloğlu	1
Kıyye Baloğlu	1
Ayrancıoğlu	1
Zeritoğlu	1
Davulcuoğlu	1
Köleoğlu	1
Tadoroğlu	1
Keşişoğlu	1
İstanasoğlu	1
Turnışoğlu	1
Baladoğlu	1
Banioğlu	1

Turçinoğlu	1
Vasil zımminin karısı	1
Tüccar kızı	1
Nacaroğlu	1
Senanoğlu	1
Hacıoğlu	1
Çukurvıran	
Çabıoğlu	1
Dağlıoğlu	1
Keleşoğlu	1
Topaloğlu	1
Zıgere Aşadı Mahalle	
Kabakçıoğlu	3
Arapoğlu	2
Kıkneoğlu	2
Habıboğlu	2
Kırlıoğlu	2
Davulcuoğlu	1
Kölekeşoğlu	1
Mancükoğlu	1
Cancıoğlu	1
Çanakçıoğlu	1
Köseoğlu	1

Kapucuoğlu	1
Döğeoğlu	1
Hacı Ahmedoğlu	1
Fethullahoğlu	1
Hacı Hasanoğlu	1
Damadoğlu	1
Cebecioğlu	1
Gönbeoğlu	1
Çakmakoğlu	1
Dümbelekçioğlu	1
Yabaoğlu	1
Mancioğlu	1
Aşikoğlu	1
Mazitoğlu	1
Hacı İbrahimoğlu	1
Usta Damadoğlu	1
Kuloğlu	1
Köseoğlu	1
Döngeloğlu	1
Yabaoğlu	1
Mrazoğlu	1
Etlikçioğlu	1
Mahuroğlu	1
Bektaşoğlu	1

Hacıoğlu	1
----------	---

Ali Kayaoğlu	1
--------------	---

Kartoğlu	1
----------	---

Daloğlu	1
---------	---

Nevruzuoğlu	1
-------------	---

Sepetçioğlu	1
-------------	---

Ayanoğlu	1
----------	---

Hocaoğlu	1
----------	---

Berberoğlu	1
------------	---

Celiloğlu	1
-----------	---

Gülegenoğlu	1
-------------	---

İhsanoğlu	1
-----------	---

Kürtler Karyesi

Elvanlıoğlu	3
-------------	---

Bıyıkoğlu	2
-----------	---

Kuru İsmailoğlu	1
-----------------	---

Aktaş Karyesi

Katanoğlu	5
-----------	---

Ayyaşoğlu	1
-----------	---

Yakıoğlu	1
----------	---

Ayaroğlu	1
----------	---

Musa'nın oğlu	1
---------------	---

Boyalı Karyesi

Çakıroğlu	4
Saçıkbaşoğlu	3
Değirmencioğlu	2
Gökçeoğlu	2
Çisiloğlu	1
Zefkiroğlu	1
Mustafaoğlu	1
İmamoğlu	1
Batmanoğlu	1
Sakaoğlu	1
Gevrekoğlu	1
Alihanoğlu	1
Kerimoğlu	1
Çolakoğlu	1
Konuroğlu	1
Kuzu İsmailoğlu	1
Bıyıkoğlu	1
Dişizunoğlu	1
Akviran Karyesi	
İmamoğlu	3
Ayvalıoğlu	2
Mahmudoğlu	2

Cücükoğlu	2
İbrahimoğlu	2
Abdioğlu	2
Kara Ömeroğlu	2
Tonbuloğlu	2
Cin Alioğlu	2
Cendikoğlu	1
Kaba Osmanoğlu	1
Himmetoğlu	1
Kel Ahmedoğlu	1
Karacaoğlu	1
Debbağoğlu	1
Cebi Alioğlu	1
Cabiroğlu	1
Topal Alioğlu	1
Kürdünoğlu	1
Kara Hasanoğlu	1
Kozaoğlu	1
Canabıyıkoglu	1
Toğçaoğlu	1
Solakoğlu	1
Hamzaoğlu	1
Günyüz Alioğlu	1
Sadıkoglu	1

Topaloğlu	1
Ahmedoğlu	1
Köçekçioğlu	1
Tonganinoğlu	1
Süklümoğlu	1
Kırlıkoğlu	1
Ancaoğlu	1
Taciloğlu	1
Toplam	869

EK 2.

Tablo 30. Başka yerde ikamet edip Akdağ Nahiyesinde Emlak ve Arazisi Olanlar

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Mezru Tarla
SİGA KARYESİ				
Hasan	Eski Mahallesi	Kethüda Bey	Yiğenzâde	30
Toplam				30

SOFULAR KARYESİ									
Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Sağman Ağnam	Yoz Ağnam	Kuzu	Oğlak	Sağman Keçi	Yoz Keçi
Ahmed	Devehane Mahallesi	Hacı	Efendizade	20	4	20	6	6	4
Hüseyin	Hakala/Bayırlı	-	Bodur	3	-	-	-	-	-
Toplam				23	4	20	6	6	4

GÜNDÜZ KARYESİ									
Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Sağman Ağnam	Yoz Ağnam	Kuzu	Oğlak	Sağman Keçi	Yoz Keçi
Hasan	Yakutiye Mahallesi	Efendi	Halilzade	3	2	3	22	22	25
Toplam				3	2	3	22	22	25

BAŞALAN KARYESİ							
Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Mezru Tarla	Gayri Tarla	Mezru Tarla	
Hüseyin	Eski Mahallesi	Kethuda	-	Yiğenzade	4	-	

Recep	Saluca Mahallesi/ Hakala	-	Zahidoğlu	4,5	2
Ömer	Hisarcı Mahallesi/Hakala	Molla	Kabakhacıoğlu	6	-
Toplam				14,5	2

YENİCE KARYESİ

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Üzüm Bağı	Dutluk Bağı
Yakutiye Mahallesi					
Mehmed		Hacı	Çalıkoğlu	2	-
Karatay Mahallesi					
Ahmed		Ağa	Nalbant	0,5	-
Sofular Mahallesi					
Artin		-	Uncu	0,5	-
Cami Enderun Mahallesi					
Mustafa		Ağa	Milashıoğlu	1	-
Sanzade Mahallesi					
Musa		-	-	0,5	-
Amasya					
Mehmed		-	Debbağ	0,5	-
Dere Mahallesi					
Ali		-	Penyaloğlu	1	-
Hacı Alemdarın Zevcesi Mehmed Paşa Mahallesi					
		-	-	1	-
Çeribaşı Mahallesi					
Mursis Zimmi		-	Urgancı	2	-
Ezinepazar					
Hüseyin		-	Abacıyahoğlu	1	-
Bayezidpaşa Mahallesi					
Hüseyin		-	Uzunoğlu	0,5	-
Köyceğiz Mahallesi					
Molla		Ağa	Kurşunluoğlu	0,5	-
Sivas					

Hasan	Sancağı/Taşabad	-	Kasımoğlu	21	-
Hacı Ahmed	Sivas/Sonisa/Zoday Karyesi	Efendi	-	0,5	-
Mehmed	Bayezidpaşa Mahallesi	-	Beyzade	1	-
Sufi	Yakutiye Mahallesi	Hacı	Kasımoğlu	0,5	3
Emin	Sadehelkıs Mahallesi	Efendi	Hatip	1	1
Mehmed	Ezine /Şeyh Sadi Karyesi	-	Kör Ömeroğlu	1	-
Mehmed	Gümüslüzade Mahallesi	-	Abdaloğlu Nalbant	1	-
Kasyar	Darüsselam	-	Kalaycı	1,5	-
Nihayed	Suvadiye	-	Mesailoğlu	1,5	-
Artin	Gümüslüoğlu	-	Terzioğlu	1	-
Osman	Devehane	-	Sufioğlu	0,5	-
Toplam				44	4

İRİNİ KARYESİ

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Mezru Tarla	Sağman Ağnam	Kuzu	Oğlak	Sağman Keçi	Yoz Keçi
Mehmed	Yakutiye Mahallesi	Hacı	Nalbant Çalikoğlu	8	-	-	-	-	-
Mehmed	Darüsselam	Hacı	Hacı Velioglu	5	4	4	6	16	15
	Sadehelkıs Mahallesi	Hacı							

Kefere	Mahallesi	-	Narhçacı	-	-	1	-	-	-	-	-	
Toplam				32	12	24	27	13	27	84	149	81

MEVREK KÖYÜ

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Mezru Tarla	Gayri Mezru Tarla	Üzüm Bağı	Hali Üzüm Bağı	Yoz Keçi	Sağman Keçi
Hasan	Kılınççı Mahallesi	Efendi	Möreklı	-	-	-	-	-	-
Ahmed	Karatay Mahallesi	Ağa	Topçu Şerifoğlu	-	4,5	-	-	40	8
Mehmed	Lab Karyesi	-	Kara	6	-	1	-	-	-
Ali	Değirmen Deresi	Kethuda	Karakethuda oğlu	4	-	-	0,5	-	-
Hüseyin	Kurnaz Karyesi	Kethuda	Kocaoğlu	-	-	1,5	-	-	-
Ahmed	Şamlar Mahallesi	Molla	-	-	-	1	-	-	-
Kadir	Şamlar Mahallesi	-	Öksüzoğlu	-	-	1	-	-	-
Hüseyin	Şamlar Mahallesi	Kethuda	Ahmedoğlu	-	-	1	-	-	-
Abdullah	Bayezidpaşa Mahallesi	-	Yumakçioğlu	12	-	1	-	-	-
Hatice	Kurnaz Karyesi	Hatun	Sarının Kerimesi	-	-	0,5	-	-	-
Süleyman	Bayezidpaşa Mahallesi	-	Mucukoğlu	-	-	1	-	-	-
Toplam				22	4,5	8	0,5	40	8

TADRA KÖYÜ

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Mezru Tarla	Gayri Mezru Tarla
Seyyid	Hakalaya Tabi Akviran Karyesi	-	Tonkayoğlu	10,5	-
Ömer	Hakalaya Tabi Kalay Karyesi	Kethuda	-	-	15
Toplam				10,5	15

KIZSEKİ KARYESİ

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Üzüm Bağı	Dutluk Bağı	Sağman Ağnam	Sağman Keçi	Yoz Keçi	Oğlak	Kuzu
Süleyman	Ladik Kazası Çakırmusa Karyesi	-	Hızıroğlu	1	-	-	-	-	-	-
Fethullah	Ladik Kazası Mahallatından	-	Hüseyin Gazi oğlu	1	-	-	-	-	-	-
Ahmed	Ladik Kazası Mahallatından	-	Hüseyin Bey oğlu	1	-	-	-	-	-	-
Alioğlu ve Karındaşları	Amasya	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ömer	Amasya	-	Tavcı Oğlu	1,5	-	-	-	-	-	-
Hüseyin	Amasya Bayezidpaşa Mah.	-	Erkek oğlu	2	-	-	-	-	-	-
Hüseyin	Amasya Şamlar Mahallesi	-	Tokmak oğlu	1	-	-	-	-	-	-
Halil	Amasya Şamlar Mahallesi	-	Tokmak oğlu	1	-	-	-	-	-	-

Mehmed	Amasya Şamlar Mahallesi	-	Hamid oğlu	1	-	-	-	-	-	-
Süleyman	Amasya	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ali	Amasya Bayezidpaşa Mah.	Ağa	Ağzıkara oğlu	-	2,5	3	17	15	17	3
Mehmed	Amasya Bayezidpaşa Mah.	-	Mahmud Beyzade	-	3,5	-	-	-	-	-
Hafız	Ladik Kazası	-	Mahmud oğlu	1	-	-	-	-	-	-
Mehmed	Amasya Yükçe Mahallesi	-	Tatar oğlu	2,5	-	-	-	-	-	-
Hüseyin	Amasya Bayezidpaşa Mah.	-	Maden oğlu	1	-	-	-	-	-	-
Mehmed	Bayezidpaşa Mah.	-	Aşık	1	-	-	-	-	-	-

**KOZALAN
KARYESİ**

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Sağman Ağnam	Yoz Ağnam	Sağman Keçi	Yoz Keçi	Kuzu	Oğlak
Mustafa	Eski Kethuda Mahallesi	Efendi	Hacı Mahmud Efendizade	65	60	15	-	-	-
İbrahim	Devehane Mahallesi	Efendizade	Hacı Mahmud Efendizade	16	15	-	-	-	-
İbrahim	Ladik Kazası	Hacı	Beşehin oğlu	11	18	2	-	11	2
	Salurca	-	Kuruoğlan oğlu						

Hasan	Karyesi		3	3	3	-	3	3
Mehmed	Dere Karyesi	- Küpe	-	-	-	-	-	-
Toplam			95	96	20	3	14	5

YIKILKAN KARYESİ

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Üzüm Bağı	Dutluk Bağı	Hali Bağı	Üzüm Bağı
Mehmed	Ladik Karyelerinden Balat Karyesi	-	Hacıoğlu	-	-	-	-
Mustafa Ömer	Yakutiye Mahallesi	Efendi	-	0,5	1	-	-
Ahmed	Bayezidpaşa Mahallesi	-	Çulfaoğlu	2	2,5	-	-
Tüysüzoğlu	Amasya	-	-	-	2,5	0,5	-
Ali	Ladik Kazası Bahşi Mahallesi	Efendi	Müftü	1	-	-	-
Ali	Ladik Kazası Bahşi Mahallesi	Ağa	Cabioğlu	1	-	-	-
Toplam				4,5	6	0,5	-

ZİĞERE

KARYESİ

Hane Adı	Reisinin	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Üzüm Bağı	Dutluk Bağı
İsmail		Kocacık Mahallesi	Hacı/ Efendi	Şirvani	-	13
Emir		Bayezidpaşa Mahallesi	Efendi	Katip	-	6
Savan Zımmi		İslam Mahallesi	-	Ebuoğlu	-	3
Belaş Zımmi		Kocacık Mahallesi	-	Belaşoğlu	2	4
Karekim		Pervanbey Mahallesi	-	Kürkçü Muradoğlu	1	3
Bakçagüloğlu Kerimesi		Kocacık Mahallesi	-	-	3	4
Yankule zımmi		İslam Mahallesi	-	Abacı	1	-
Almiya zımmi		Bozahane Mahallesi	-	Enlekçi	-	3
Mehmed		Mehmedpaşa Mahallesi	-	Kadıoğlu	1	1
Melekhan		Yakutiye Mahallesi	-	Bektemiroğlu	2	-
Haçador		Yukarı Suadiye Mahallesi	-	Bakçacı	2	-
Yorgi		Bozahane Mahallesi	-	Karaoğlanoğlu	0,5	-
Nikosi		Yukarı Suadiye Mahallesi	-	Akoğlu	1	-
Yuvan		Kocacık Mahallesi	-	Köleoğlu	0,5	-
Kestan		Acem Mahallesi	Ali	Abacı	1	-
		Acem Mahallesi	Ali			

Karekim		-	Cancioğlu	1	-
Ovidin	Aşağı Suadiye Mahallesi	-	Kalaycı	2	-
Simon	Yukarı Suadiye Mahallesi	-	Attar	2	-
Yorgi	Kızgancı Mahallesi	-	Körkçü Muradoğlu	1	2
İbrahim	Hatuniye Mahallesi	-	Sifelioğlu	0,5	-
Nikofas	Bayezidpaşa Mahallesi	-	Kabasakaloğlu	1	-
Estefan	Yukarı Suadiye Mahallesi	-	Urgancı	0,5	-
Mustafa	İslam Mahallesi	Efendi	Sofa	1	-
Almiya	Devehane Mahallesi	-	Koloşoğlu	1,5	-
Haşim	Sufizade Mahallesi	Efendi	-	2	4
Kudanoğlu Yuvanın Zevcesi	İslam Mahallesi	-	-	0,5	-
Ömer	Kılınççı Mahallesi	-	Taşovalı	-	0,5
Ağnad	Fethiye Mahallesi	-	Çömlekçi Tokadlı	0,5	-
Yorgi	Çırakçı Mahallesi	-	Bolkaroğlu	2	-
Simon	Aşağı Suadiye Mahallesi	-	Attar	1,5	-
Haçador Zimmi	Çevikçe Mahallesi	-	Bıçakçı	1,5	-
Miğirdiç	Bozahan Mahallesi	-	Nazıroğlu	0,5	-

Karekim	Eski Kethuda Mahallesi	-	Keldanoğlu	-	1,5
Mehmed	Mehmedpaşa Mahallesi	-	Demirci	-	0,5
Badesor zımmi	Bayezidpaşa Mahallesi	-	Halaç	0,5	-
Toplam				36,5	8,5

ÇUKURVİRAN

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Mezru Tarla
Ömeroğlunun Zevcesi	Hakalaya Tabi Çorlu Karyesi	-	-	6
Toplam				6

KÜRTLER KARYESİ

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Mezru Tarla	Hali Dutluk	Taş Asiyab
Hüseyin	Acem Ali Mahallesi	-	Sakin Değirmencioğlu	15	1,5	?
Emininoğlu	Amasya	-	-	15	-	-
Toplam				30	1,5	

BOYALI KARYESİ

Hane Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Mezru Tarla	Gayri Mezru Tarla	Üzüm Bağı
Osman	Hakala ? Karyesi	-	Kerimoğlu	9	-	-

Hüseyin	Hakalaya Çorlu Karyesi	tabi Kethuda	Ahmedoğlu			
Sami	Hakalaya Emir Karyesi	Tabi Bey	Haznedarzade	3	-	-
Sami	Hakalaya Emir Karyesi	Tabi -	Bıyıkoğlu	-	3	1
Mehmed	Amasya Mahallesi	Şamlar -	Hacıköseoğlu	-	-	0,5
Toplam				12	3	4

AKVİRAN KARYESİ

Hane Adı	Reisinin Adı	İkamet Yeri	Unvanı	Lakabı	Mezru Tarla	Üzüm Bağı
Ömer		Amasya Karatay Mahallesi	Molla	Mahmudoğlu	1,5	1
Toplam					1,5	1

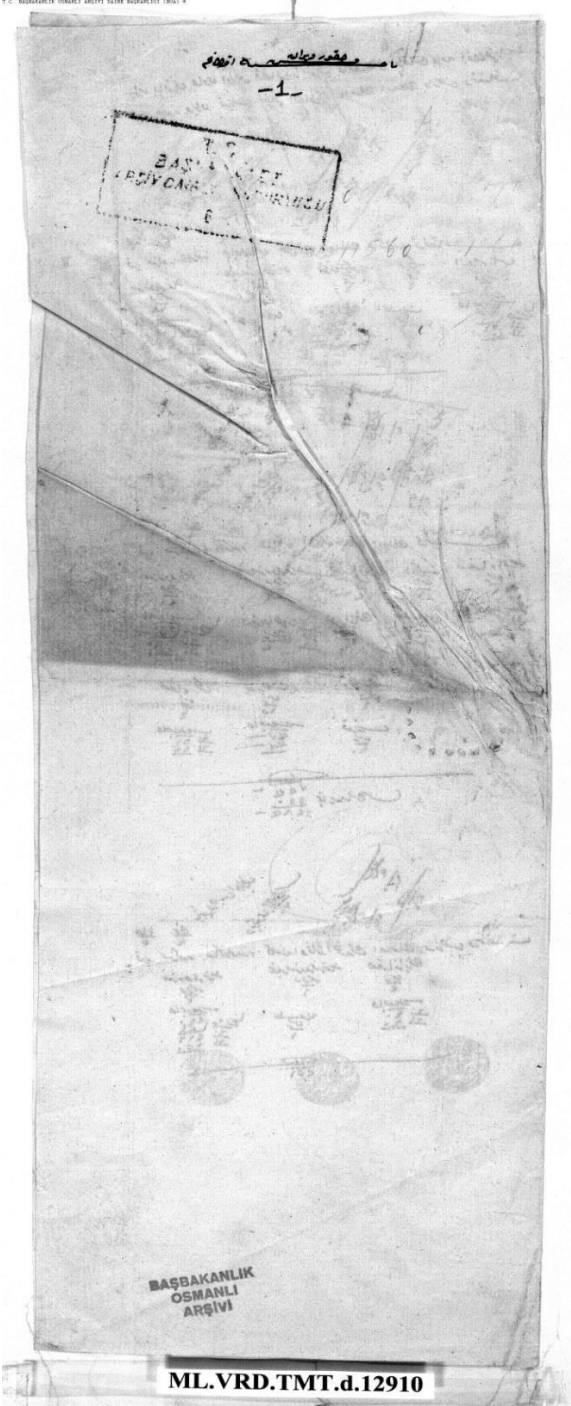
Ek 3: Akdağ Nahiyesine Bağlı Çukurviran Karyesine ait BOA.ML.VRD.TMT.Kodlu ve 12910 Numaralı Temettuat Defteri ve Transkripsiyonu

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA) ©

TARİH : ..... / ..... /2007

DEFTER BİLGİ FORMU (BDA-17-FR-10)		
KOD : ML.VRD.TMT.d	SIRA NU : 12910	ORİJİNAL NU :
TEMETTUAT DEFTERİ		
BAŞLANGIÇ TARİHİ :		BİTİŞ TARİHİ :
ŞEKLİ : Ciltli Ciltsiz Ebrulu Ebrusuz X X		EBADI : 16 x 46
NUMARALAMA USULÜ : Varak Sayfa X		TOPLAM SAYFA SAYISI : Numaralı : 4
Numaralı boş sayfalar : 4 Mükerrer sayfa numaraları : Ekler : Numarasız boş sayfalar (başta) : Numarasız boş sayfalar (sonda) :		
AÇIKLAMALAR :		

Çekimin Yapıldığı Kamera : Sayısal A2-1	Operatör : Osman KURT
---	-----------------------

بسم الله الرحمن الرحيم
بیتنا ابانک هادو اولون قضاوتو اساسی قانقاملان اولان کانه اظهاری بیجند
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

علاء علی
قیه منبر کلانده
مردود نرد
صفا نایق
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب
تایع مقرر در اوله قیاسی عقیب افاق اسدملک اولان و متعاقب

BAKANLIK
OSMANLI
ARŞİVİ

ML.VRD.TMT.d.12910

Sivas eyaletinde havi olduğu kazalardan Amasya sancağı kaimmikamlığı dahilinde kain Akdağ nahiyesine tabi Çukurviran karyesinde mukim ahaliy-i İslamın emlak arazi ve temettuatlarıdır.

Hane 1 Numro 1

Karye-i mezkûr sakinlerinden Cabi oğlu Mehmed'in emlak arazi ve temettuatı Ziraatçı idüğü

Vergü-yi Mahsusa 22

Aşar Rüsümü

Hınta	10 Kile	60 kuruş
Şair	6 Kile	24 Kuruş
Karıklı	1 Kile	4 Kuruş

Yekun Kuruş

88

6 Öşr-i Üzüm

94

Mezru Tarla	Gayrimezru Tarla	Üzüm Bağı
Dönüm 18	Dönüm 1,5	Dönüm 12
Hasılat	Hasılat	Hasılat
880		60
80 Öşr-i Minha		6 Öşr-i Minha
792 60		54 60
2100 61		200 61

Koşu Öküzü Res 4   Düge Res 2   Yoz İnek Res 4   Koşu Camuş Res 4

846

550 Ticaret-i Sairesi

1396

Hane 2 Numro 2

Karye-i mezkûr sakinlerinden Dağlı oğlu Ahmed'in emlak arazi ve temettüatı Ziraatçı idüğü

Vergü-yi Mahsusası 22

Aşar Rüsümü

Hınta 6 Kile 36 Kuruş

Şair 8 Kile 32 Kuruş

Karıklı 0,5 Kile 2 Kuruş

Yekun Kuruş70

Mezru Tarla Dönüm

Gayrimezru Tarla

Sağman Ağnam

21

Dönüm

Res 1

Hasılat

Hasılat

36

50 60

700

50 61

70 Öşr-i Minha

630 60

815 61

Sağman Keçi

Yoz Ağnam

Res 2

Res 15

Hasılat

Hasılat

16 60

37,5 60

16 61

37,5 61

Düğe Res 1

Koşu Öküzü Res 2

Koşu Camuş Res 1

Yoz İnek Res 1

Oğlak Res 4

Kuzu Res 10

Tosun Res 1

753

550 Ticaret-i Sairesi

1283

Hane 3 Numro 3

Karye-i mezkûr sakinlerinden Keleş oğlu Ahmed'in emlak arazi ve temettüatı Yetim ve Sabi Olduğu

Vergü-yi Mahsusası 70

Aşar Rüsümü

Hınta 2 Kile 12 Kuruş

Şair 3 Kile 12 Kueuş

Yekun Kuruş

24

Mezru Tarla

Dönüm 7

Hasılat

Gayrimezru Tarla

Dönüm

6

Sağman İnek Res 2

Hasılat

40 60

40 61

240

24 Öşr-i Minha

216 60

Tosun Res 1

Hane 4 Numro 4

Karye-i mezkûr sakinlerinden Topal oğlu Mehmed'in emlak arazi ve temettüatı Ziraatçı idüğü

Vergü-yi Mahsusası 70

Aşar Rüsümü

Hinta 8 Kile 48 Kuruş

Şair 4 Kile 16 Kuruş

Yekûn Kuruş

64

Mezru Tarla	Sağman İnek	Sağman Ağnam	Sağman Keçi	Yoz Ağnam
Dönüm	Res 2	Res 2	Res 1	Res 3
22	Hasılat	Hasılat	Hasılat	Hasılat
Hasılat	40 60	10 60	4 60	7,5 60
640	40 61	10 61	4 61	7,5 61

64 Öşr-i Minha

576 60

650 61

Koşu Öküzü Res 1 Koşu Camuş Res 2 Oğlak Res 1 Tosun Res

Kuzu Res 2 Yoz İnek Res 2

350

607,5 Ticaresi Sairesi

957,5

Vergü Temettuat

384 394

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Gülsara KORKUT

Doğum Yeri: Kilis

Doğum Tarihi: 06.03.1990

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Çorum Hitit Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi: Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı

BİLİMSEL FAALİYETLER

Bildiriler: “Temettuat Belgelerine Göre Yenice Köyü’nün Sosyo-Ekonomik Durumu” Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi (26-27 Nisan 2019) Gazantep.

İLETİŞİM

E- posta Adresi: sare_rose_00@hotmail.com

Tif: 0506 119 35 23

